

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

3 ADIM AYT FELSEFE GRUBU

“3 Adımda Üniversiteye Hazırlık”

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • 7885
YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • 1813

3 ADIM AYT
FELSEFE GRUBU

1. Baskı 2022

Basım Adedi 142.651

ISBN 978-975-11-6000-3

Yazar
KOMİSYON

Türkçe yayın hakları MEB, 2022

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

Baskı: Cem Web Ofset San. ve Tic. AŞ.
Ostim OSB Mah.
Alınteri Bul. No: 29/A
Ostim / ANKARA
Tel.: 0312 385 37 27

Sertifika No.: 41739

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

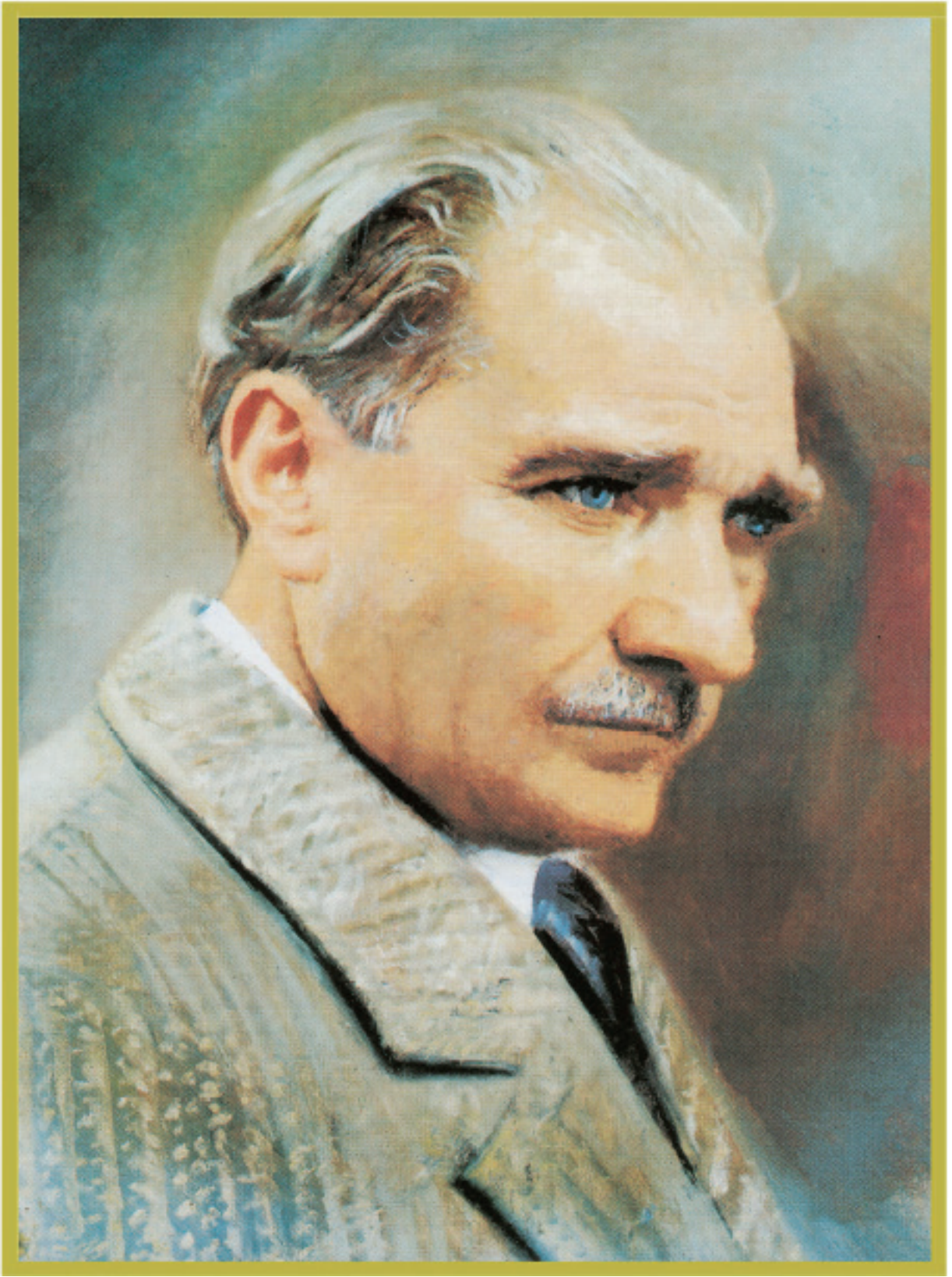
Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. Psikoloji Bilimini Tanıyalım	11
2. Psikolojinin Temel Süreçleri	17
3. Öğrenme, Bellek, Düşünme	23
4. Ruh Sağlığının Temelleri	29
5. Sosyolojiye Giriş	37
6. Birey ve Toplum	43
7. Toplumsal Yapı	49
8. Toplumsal Değişme ve Gelişme	55
9. Kültür	61
10. Toplumsal Kurumlar	67
11. Mantığa Giriş	75
12. Klasik Mantık	81
13. Mantık ve Dil	87
14. Sembolik Mantık	93
Cevap Anahtarı	99

PSIKOLOGI

---

1. Davranışsal yaklaşım, uyarıcı-davranış psikolojisi olarak bilinir. Uyarıcının cinsi, şiddeti ve tekrarı ile davranışın türü, kuvveti ve frekansı arasındaki ilişkiyi inceler.

Buna göre kişinin bir bardak suya uzanma davranışına ilişkin;

- Davranış insanın içinde yer alan fizyolojik, nörolojik süreçler den kaynaklanır.
- Davranışın kazanılmasında dışsal faktörler etkilidir.
- Davranış çevredeki uyarıcı koşullarla ortaya çıkar.

yargılarından hangileri davranışsal yaklaşımın görüşü olabilir?

- Yalnız I
- Yalnız II
- I ve II
- I ve III
- II ve III

2. Psikoloji, araştırmalarında iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla deney ve kontrol grupları oluşturur. Bağımsız değişkenin uygulandığı gruba deney grubu, bağımsız değişkenin sabit tutulduğu gruba kontrol grubu denir.

Araştırma

Uykusuzluğun başarı üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmacı, her bakımdan birbirine denk iki grup oluşturuyor. Araştırmacı, bir grubu 36 saat uykusuz bırakırken, diğer grup normal uykusunu alıyor. Daha sonra araştırmacı her iki gruptan, belirli testler çözmelerini istiyor. Sonuçta uykusuz olan grubun daha başarısız olduğunu gözlemliyor.

Buna göre araştırmanın bağımsız değişkeni aşağıdakilerden hangisidir?

- Akıl yürütme ve problem çözme
- Başarısızlık
- Başarılı olma
- Normal uyku
- Uykusuzluk

3. Psikoloji, “psyche” ve “logos” kavramlarının bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Psyche “ruh”, logos ise “bilgi” demektir. Günümüzde modern psikolojinin konusu “ruh bilgisi” değil, davranıştır. Aristoteles (MÖ 384-322) tarafından ilk kez “ruh bilgisi” anlamıyla kullanılan psikoloji, uzun yıllar felsefenin bünyesinde yer almıştır. Psikoloji 19. yüzyılda ruh bilimi algısını, “davranış bilimi” olarak değiştirmiş ve bağımsız bir bilim dalı hâline gelmiştir.

Bu parçadan hareketle,

- Psikoloji ruhu inceleyen bir bilim dalıdır.
- Psikolojinin kurucusu Aristoteles’tir.
- Psikoloji, felsefenin içinden çıkmış bir bilim dalıdır.
- Psikoloji davranışları inceleyerek bilimsel bir etkinlik olmuştur.
- Psikolojinin bilimsel bir etkinlik olarak yapılması milattan öncelere dayanmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- Yalnız II
- I ve III
- III ve IV
- I, II. ve IV
- II, III ve V

4. Bir rehber öğretmen kaygı düzeyinin üniversite sınavındaki başarıyı düşüreceğini öngörerek öğrencilerine beşli likert tipi bir kaygı ölçeği uygulamaya karar vermiştir. Öğretmen bu uygulayamayla kaygı düzeyi yüksek olan öğrencileri tespit edip onlarla birebir görüşmeler yapmayı amaçlamaktadır.

Buna göre öğrencilerin kaygı düzeyinin tespit edilmesi psikolojinin aşağıdaki ölçütlerinden hangisine yöneliktir?

- Gözlemlenebilirlik
- Ölçülebilirlik
- Tahmin edilebilirlik
- Açıklanabilirlik
- Tanımlanabilirlik

5. Yorgunluğun öğrenme üzerindeki etkisinin inceleneceği bir araştırmada öncelikle başarı, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey vb. açılardan birbirine denk iki grup oluşturulur. Bu gruplardan birine uzun süreli fiziksel egzersiz yaptırılır. Diğer grubun koşullarında ise hiçbir değişiklik yapılmaz. Daha sonra grupların her ikisine de aynı öğretmen tarafından, aynı sürede, aynı konu anlatılır ve öğrencilerin öğrenme düzeyleri ölçülerek karşılaştırılır. Deney sonucunda uzun süre fiziksel egzersiz yaptırılan grubun öğrenme düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilir.

Bu araştırmanın bağımsız değişkeni aşağıdakilerden hangisidir?

- Başarı
- Öğrenme
- Yorgunluk
- Konu anlatımı
- Öğrenci grubu

6. Bir bilim dalı olarak psikolojinin insanın biyolojik evrimi, ırkların doğuşu, insan topluluklarının fiziki yapısı, kültür ve davranış özellikleri konularında yakın ilişkide olduğu bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarih
- B) Sosyoloji
- C) Antropoloji
- D) Arkeoloji
- E) Genetik

7. Rehber öğretmen Özlem Hanım'ın çalıştığı okulda şimdiye kadar herhangi bir kavga olayı yaşanmamıştır. Bundan sonra da böyle bir durumun yaşanmaması için Özlem Hanım, öğrencilerine problem tarama testini uygulayarak kavga edecek potansiyele sahip olan öğrencileri tespit etmek ve bu istenmeyen durumu yaşanmadan önlemek istemektedir. Bu çalışmayı yaptıktan sonra Özlem Hanım'ın görüştüğü öğrencilerde kavga davranışının ortaya çıkmadığı gözlemlenmiştir.

Özlem Hanım'ın bu çalışması ile psikolojinin amaçlarından;

- I. İnsan davranışlarının anlaşılması ve açıklanması,
- II. İnsan davranışlarının tanımlanması,
- III. İnsan davranışlarının tahmin edilmesi,
- IV. İnsan davranışlarının kontrol altına alınması

hangilerine hizmet ettiği söylenebilir?

- A) Yalnız IV
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) I, III ve IV

8. Bütün, kendisini oluşturan parçaların toplamından bağımsızdır. Bir deneyim, parçalarla değil bütününü tam olarak algılanabilir.

Bu görüş aşağıdaki psikolojik yaklaşımların hangisi tarafından ifade edilmektedir?

- A) Yapısalcı
- B) Hümanist
- C) İşlevselci
- D) Gestaltçı
- E) Davranışçı

9. Kemal Öğretmen "Psikolojinin Alt Dalları" konusunu pekiştirmek amacıyla öğrencileri gruplara ayırmış ve her grubun kendisine düşen psikoloji alt dalını tanıtıcı bir kart hazırlamasını istemiştir. Menekşe'nin grubuna ise "Gelişim Psikolojisi" çıkmış, Menekşe ve arkadaşları gelişim psikolojisini tanıtmak için araştırmalara başlamışlardır.

Buna göre Menekşe ve arkadaşlarının hazırladığı kartlarda aşağıdaki ifadelerden hangisinin bulunması doğru olur?

- A) İnsanın toplum içindeki davranışlarını konu alır.
- B) Ruhsal bozukluklar ve davranış bozuklukları üzerine çalışmaların yapıldığı alandır.
- C) Algılama, dikkat, bellek, dil, düşünme gibi zihinsel süreçlerin incelendiği alandır.
- D) Döllenmeden ölüme kadar devam eden ruhsal, bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişmeleri inceleyen alandır.
- E) İnsan davranışlarını anlamak için deneysel yöntem ve tekniklerle araştırmaların yapıldığı alandır.

10. Psikolojinin gelişim serüvenine bakıldığında çeşitli yaklaşımlar göze çarpar. Bu ekollerden birinin görüşü şöyledir: "İnsan davranışları yalnızca uyarıcı tepki ilişkisi ile açıklanamaz. Zihin; uyarıcı tepki ilişkisinin etkileşiminden daha fazla bir şeydir. Öğrenme, anlama, bellek, algı gibi süreçler uyarıcı tepki bağının ötesindedir. Çünkü zihin aldığı bilgileri yeniden düzenler, bağını kurar, yapılandırır."

Bu parçada açıklanan psikolojik yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) "Psikolojinin konusu yalnızca gözlenebilen davranışlardır." diyen davranışçılık
- B) "Deneysel çalışmalardan çok insanın bilinç ve bilinçaltının incelenmesi gerekir." diyen psikodinamik yaklaşım
- C) "İnsanın davranışları karmaşık sinirsel süreçler tarafından yönetilir." diyen biyolojik yaklaşım
- D) "Bütün, parçaların toplamından ibaret değildir ve daha büyük anlamlar içerir." diyen gestaltçılık
- E) "Psikolojinin konusu insanın dünyayı tanıma ve anlamaya yönelik zihinsel etkinlikleridir." diyen bilişsel yaklaşım

11. Davranışçı psikologlara göre psikoloji; doğrudan gözlenebilen ve ölçülebilen insan ve hayvan davranışlarını incelemelidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi verilen tanıma uygun bir davranıştır?

- A) Bir sorunun çözüm yolunu düşünme
- B) Belirli bir olay ile ilgili yorum tasarlama
- C) Bir matematik probleminin çözüm yolunu birdenbire bulma
- D) Çocuğun kendisine verilen taşlardan bir ev yapması
- E) Arkadaşının telefon numarasını hatırlamaya çalışma

1. I. Bedensel büyümenin en hızlı olduğu dönem hangisidir?
II. Algıyı etkileyen sosyal ve çevresel faktörler nelerdir?
III. Bireyi etkileyen faktörler çatıştığında, birey durumdan nasıl etkilenir?

Bu sorulara sırasıyla aşağıdaki psikoloji temel bilim alt dallarından hangisi cevap arar?

- A) Sosyal - Gelişim - Deneysel
  - B) Gelişim - Sosyal - Bilişsel
  - C) Sosyal - Klinik - Gelişim
  - D) Gelişim - Bilişsel - Sosyal
  - E) Klinik - Sosyal - Gelişim
2. Psikoloji bilimi, bugün “insan ve hayvanların gözlenebilen ya da ölçülebilen davranışlarını ve zihinsel süreçlerini inceleyen pozitif bir bilim” olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji, insanı her yönüyle ele alıp inceleyen bir bilimdir. İnsanın iç dünyası, sosyal yaşamı, fiziksel çevresi ve biyolojik gelişimi psikolojinin konusu içine girer.

Buna göre aşağıdaki sorulardan hangisi psikolojinin kapsamı dışında kalır?

- A) Unutmanın nedenleri nelerdir?
- B) Medyanın insan davranışlarındaki etkisi nedir?
- C) Bir işyerinde çalışanların motivasyonunu neler etkiler?
- D) Bireyin birden fazla statüsü rol çatışmasına neden olur mu?
- E) Canlıların davranışlarını etkileyen genetik faktörler nelerdir?

3. Çocuklara felsefe eğitimi vermenin yaratıcı düşünme üzerinde etkisi olduğunu düşünen bir araştırmacı başarı, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzeyleri birbirine denk iki grup oluşturur. Bu gruplardan birine felsefe eğitimi verilir. Diğer grubun koşullarında bir değişiklik yapılmaz. Araştırma sonucunda felsefe eğitimi alan çocukların daha akıcı, özgün ve esnek düşünebilme becerileri kazandıkları görülmüştür.

Buna göre yapılan araştırmayla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Felsefe eğitimi yaratıcı düşünmeyi olumlu etkiler.
- B) Değişkenler arasında negatif korelasyon vardır.
- C) Felsefe eğitimi bağımsız değişkendir.
- D) Yaratıcı düşünme becerisi bağımlı değişkendir.
- E) Koşulları değişmeyen grup kontrol grubudur.

4. Psikoloji tez ödevi için konu araştıran Pelin, akıllı telefonunda saatlerce internette gezinmiş, sosyal medyada kendisi gibi konu araştıran arkadaşlarıyla yazışmış, uzmanlarla mesajlaşmış ancak istediği gibi bir araştırma konusu bulamamıştır. Bunun üzerine günde 8 saatten fazla akıllı telefonuyla zaman geçirdiğini, akıllı telefonundan uzak kalırsa kaygıya kapıldığını fark etmiş ve bu kaygılanmanın sosyal medya hesaplarına girememekle birlikte geliştiğini düşünmeye başlamıştır. Bunun üzerine telefondan uzak kalma korkusu ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmaya karar vermiştir.

Pelin’in araştırma konusundaki telefondan uzak kalma korkusu ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?

- A) Nötr korelasyona
- B) Kontrol grubuna
- C) Pozitif korelasyona
- D) Negatif korelasyona
- E) Bağımsız değişkene

5. Öğretmen psikoloji biliminin konusunu işledikten sonra psikolojinin sosyoloji, felsefe gibi alanlarla farklılığına vurgu yapmak için öğrencilerine bir kontrol listesi dağıtır. Öğrenciler psikolojinin alanına giren sorulara doğru (D), girmeyenlere yanlış (Y) cevabını yazacaktır.

Kontrol Listesi	Doğru	Yanlış
I. Medyanın, popüler kültürün oluşumunda etkisi var mıdır?		
II. Bireyin teknolojik eğilimleri internet kullanım biçimini etkiler mi?		
III. İnsan ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür?		
IV. Akranlarla kurulan sağlıklı ilişkiler akademik başarıyı etkiler mi?		

Buna göre kontrol listesindeki “doğru” değeri alan maddeler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve IV

6. Davranışçı yaklaşımın kurucusu olan John Watson'a göre psikolojinin konusu yalnızca gözlenebilen davranışlar olmalıdır. Watson'a göre gözlenemeyen içsel olaylar objektiflikten uzaktır. Psikolojide bir bilim olacaksa subjektif değil, objektif verilerden hareket etmelidir.

Buna göre John Watson'a göre aşağıdakilerden hangisi psikoloji bilimine bir veri olamaz?

- A) Köpeği gören çocuğun annesinin arkasına saklanması
B) Bir kişinin yağmurda ıslanmamak için hızlıca yürümesi
C) Almanya'ya giden kişinin Almanca öğrenmesi
D) Kırmızı ışık yanınca arabaların durması
E) Öğrencinin anlamadığı konuları öğretmenine sormaya utanması
7. Psikoloji insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır. Psikolojinin öncelikli amaçları insan davranışlarını anlamak, tanımlamak, önceden tahmin etmek ve davranışları kontrol altına almaktır. İnsan davranışlarını anlamak için deneyler de yapmak gerekebilir. Psikoloji bilimi bu deneyleri önce hayvanlar üzerinde yaptıktan sonra insana ait bilgilere ulaşmaya çalışır. Ama bunu yaparken de insanı hayvanlarla ve tek başına değerlendirmek yanlış olur. İnsanın diğer insanlarla beraber yaşadığını unutmamak gerekir. Çünkü bireyler davranışların çoğunu diğer insanlardan (aile, arkadaş gibi) öğrenmektedir. Bununla birlikte insan yaşadığı doğal çevrenin fiziksel koşullarından da etkilenmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda psikolojinin;

- I. Zooloji
II. Coğrafya
III. Sosyoloji
IV. Antropoloji
V. Tarih

bilim dallarından hangisiyle işbirliği yapması gerekir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) III ve IV
D) I, II ve III
E) II, IV ve V
8. Bir fabrikada genel olarak verimin düşmesiyle ilgili araştırma yapan bir psikolog, o fabrikaya giderek işçilerle fabrikanın fiziksel ortamı ve fabrikanın sahipleri üzerinde incelemeler yapmıştır. Böylece verimin düşme sebepleri üzerine bazı bulguları ortaya koymuştur.

Parçadaki araştırma aşağıdaki psikoloji alt dallarından hangisinin inceleme alanına girer?

- A) Klinik psikoloji
B) Endüstri psikolojisi
C) Eğitim ve okul psikolojisi
D) Psikolojik danışmanlık ve rehberlik
E) Sosyal psikoloji

9. Psikoloji yürüme, konuşma, gülme gibi davranışların yanı sıra düşünme, üzülmeye, hayal kurma gibi davranışları da inceler.

Verilen açıklamayı doğru olarak yansıtan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Psikoloji hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen davranışları inceler.
B) Psikoloji insanı toplumdan soyutlayarak ele alan bir bilim dalı değildir.
C) Psikoloji, diğer bilim dalları gibi deneye ve gözleme dayanır.
D) Psikoloji hayvanları da inceler fakat esas konusu insandır.
E) Psikoloji zihinden geçen bilinç olaylarını inceler.

10. Bir bakış bir bakışa neler neler anlatır

Bir bakış bir bakış saatlerce ağıtır

Verilen dizelerde aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Sözsüz ifadenin öneminden
B) Heyecanların fizyolojisinden
C) Ölçülebilen duygulardan
D) Çatışma içindeki davranışlardan
E) Kaygıyı azaltmanın gerekliliğinden

11. Bazı psikologlara göre insan bir bütünlük içinde yer almaktadır ve bu nedenle de insanı ancak bir bütünlük içinde tanıyabiliriz. Örneğin gülümsemek ya da öfkelenmek yüzün bütünlüğü içinde kavranmaktadır. Yüzü meydana getiren parçalar ancak bir bütünlük içinde anlam kazanmaktadır. Aksi takdirde bir insanın gülümsediğini ya da öfkelenildiğini anlayamayız.

Bu parçada söz edilen psikolojik yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yapısalcılık
B) İşlevselcilik
C) Gestaltçılık
D) Psikanalitik
E) Hümanistik

12. Aşağıda verilen konu alanı ile iş alanı eşleştirmesinden hangisi gelişim psikoloğunun özellikle uzmanlaştığı alanlardır?

- A) Çocuk bakım evleri - Kreş ve okul öncesi eğitim kurumları
B) Paranoid Kişilik Bozukluğu- Psikiyatri klinikleri
C) Takıntılı davranışlar - Psikiyatri klinikleri
D) İşe uygun personel seçme ve yerleştirme - İnsan kaynakları
E) Tedavi öncesi ve sonrası psikolojik durum - Hastaneler

2019 AYT

1. Büşra, Kadir ve Can stresin etkilerini araştıran psikologlardır. Büşra, erken yetişkinlikten yaşlılığa kadar stresin yaşa bağlı psikolojik etkilerini incelerken Kadir, yetişkinlerin çevrelerindeki insanlarla ilişkilerinin stresli durumlarda gösterdikleri davranışları nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Can ise stresin, yetişkinlikte depresyon gibi duygudurum bozukluklarının ortaya çıkmasındaki etkisine odaklanmaktadır.

Buna göre Büşra, Kadir ve Can'ın araştırmaları psikolojinin aşağıdaki alt dallarından sırasıyla hangilerinin çalışma konusuyla ilgilidir?

- A) Klinik - sosyal - gelişim
B) Gelişim - sosyal - klinik
C) Sosyal - gelişim - klinik
D) Gelişim - klinik - sosyal
E) Klinik - gelişim - sosyal

2021 AYT

2. Bir araştırmacı, televizyonda şiddet sahneleri izlemenin çocuklarda vurma, tekmeleme gibi saldırgan davranışları artırdığını düşünmektedir. Bu düşüncesini doğrulamak amacıyla tasarladığı deneyde araştırmacı, bir grup çocuğu bir deney odasına alır. Burada çocukların yarısı şiddet içerikli sahnelerin bulunduğu, diğer yarısı ise şiddet içerikli olmayan sahnelerin bulunduğu birer kısa film izler. Filmin ardından araştırmacı, her iki gruptaki çocukların deney odasında bulunan bir oyuncak bebeğe kaç kez vurduklarını gözlemler.

Bu araştırmada bağımlı değişken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çocuğun araştırmacıyla olan etkileşimi
B) Çocuğun deney odasında geçirdiği zaman
C) Çocuğun oyuncak bebeğe kaç kez vurduğu
D) Çocuğun sunulan filmi izleyip izlemediği
E) Çocuğun ne kadar süre televizyon izlediği

2020 AYT

3. I. Bireyin çocukluğunda yaşadığı travmatik olayların, yetişkinliğinde yaşadığı fobilerle ilişkisi var mıdır?
II. Bir iş yerinde çalışanlar arasındaki çatışmalar, çalışanların iş yerine bağlılıklarını olumsuz yönde etkiler mi?
III. Yeni doğmuş maymunların bir süre fiziksel temastan yoksun kalması maymunların yetişkinlikteki tepkilerini etkiler mi?

Yukarıdaki sorulardan hangileri, psikoloji biliminin konusu kapsamındadır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

2020 AYT

4. Bir araştırmacı, travmatik anıları hatırlamanın kaygı düzeyi üzerindeki etkisini incelemek ister. Bu amaçla düzenlediği araştırmada, katılımcılara "Şimdi travmatik bir anınızı düşünmenizi istiyorum." yönergesini verir. Katılımcılardan biri geçmişte yaşadığı travmatik bir anıyı düşünürken ağlamaya başlar ve araştırmacıya kendini çok kötü hissettiği için çalışmanın bu kısmını atlamak istediğini söyler. Araştırmacı, katılımcıya tüm kısımları eksiksiz tamamlaması gerektiğini bildirir.

Bu durumda araştırmacı;

- I. Katılımcının araştırma sırasında yaşayabileceği risklerin azaltılması,
II. Katılımcının verdiği cevapların gizliliğinin sağlanması,
III. Katılımcının araştırmaya özgür iradesiyle devam etmesi
- etik ilkelerinden hangilerini ihlal etmiştir?**

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

2018 AYT

5. I. Doğrudan gözlemlenebilen davranışlar
II. Doğrudan gözlemlenemeyen zihinsel süreçler
III. Fizyolojik tepkiler

Yukarıdakilerden hangileri, günümüz psikoloji araştırmalarının kapsamında yer almaktadır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

6. Benim yaşamım temellerini kendim attığım
Her bir taşını yerinden bizzat kendim kaldırdığım
Bu hayat sahnesinde oyuncu da ben yazar da ben
Oynarım oyunumu tüm cesaretimle
Sonuçlarını da kabullenirim bedelleriyle
Şairin kendisi ile ilgili söyledikleri aşağıdaki yaklaşımlardan hangisinin görüşlerine örnek oluşturur?
- A) Bilişsel B) Psikodinamik C) Varoluşçu
D) Biyolojik E) İşlevselci
7. Davranışçı yaklaşıma göre doğuştan getirilen hiçbir davranış ya da özellik yoktur. Davranışlar eğitim ve çevre etkisiyle sonradan oluşur. Duygular ve zihinsel süreçler nesnel bir şekilde incelenemediği için psikolojinin konusu olamazlar.
Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi davranışsal yaklaşıma uygun bir örnek olamaz?
- A) Görgülü kuşlar gördüğünü işler.
B) Kalem kılıçtan üstündür.
C) Can çıkmayınca huy çıkmaz.
D) Adam yanıla yanıla pehlivan yenile yenile
E) Kız annesinden görmeyince sofra kaldırmaz.
8. Rönesansla birlikte felsefi psikolojinin konusu "zihin" oldu. İnsan zihni J. Locke (1632-1704) ve D. Hume (1711- 1776) gibi empirist düşünürler tarafından ele alındı. Bilginin kaynağının duyum olduğunu ileri süren empirizme göre zihin doğuştan boş bir levha gibidir, deneyimlerle dolar. Karmaşık fikirler ve yüksek zihinsel işlevler, basit fikirler arasında kurulan çağrışımlardan meydana gelir.
Burada açıklanan felsefi yaklaşımın psikolojiye yaptığı etki aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Psikoloji, felsefenin üzerinde en çok çalışılan konusu haline gelmiştir.
B) Psikolojinin ruh kavramı etrafında yoğunlaşmasına sebep olmuştur.
C) Bilimsel psikolojiye zemin hazırlayarak, psikoloji ölçülebilen ve gözlenebilen olaylara yönelmiştir.
D) Psikolojinin felsefi yöntemlerden ayrılması gerektiği anlaşılmıştır.
E) Psikolojinin ilgisi gözlenebilen davranışlardan daha çok gözlenemeyen davranışlara yönelmiştir.

9. **Aşağıda insanlar üzerinde yapılan araştırmalarda uyulması gereken etik ilkeler ile bu ilkeleri örnekleyen bir olay sırasıyla verilmiştir.**

Etik ilkeler

- I. Araştırmada ses ya da görüntü kaydı yapılacaksa önce araştırmaya katılan kişilerden izin alınmalıdır.
- II. Yeteri kadar veri toplamadan genel yargılarda bulunmaktan kaçınılmalıdır.
- III. Araştırmalarda elde edilen istatistiksel veriler değiştirilmemelidir.
- IV. Katılımcılara araştırmacının özellikleri, yapılış şekli ve sonuçları ile ilgili her aşamada bilgi verilmelidir.
- V. Araştırma sürecinin katılımcılara fiziksel ya da ruhsal zarar verebileceği durumlarda bu zararı en aza indirmek için çaba sarf edilmelidir. Araştırmalar katılımcıların en az riske girecekleri biçimde düzenlenmelidir.
- VI. Gönüllü katılımcılar istedikleri zaman araştırmadan çekilebilmelidir.
- VII. Deneye katılanların "özel hayatın gizliliği" hakkı korunmalıdır.

ÖRNEK OLAY

Konuşma ve dil terapisi için bir merkeze giden Hale'nin terapisti yapmış olduğu bilimsel araştırma için Hale'ye kendisine yardımcı olup olamayacağını sorar. Hale de kendisine yardımcı olmak istediğini bildirir. Terapist Hale'ye araştırmanın özelliklerini anlatır, araştırmaya başlamadan önce, araştırma devam ederken ve araştırmanın sonunda beşer sayfalık soruları cevaplamasını isteyeceğini bildirir. Bu süreçte bilgilerin kesinlikle gizli kalacağını, verilen cevapların kesinlikle değiştirilmeyeceğini söyler. Araştırma devam ederken Hale, bazen sorular çok zamanını aldığı için zorlanmış ve sürecin uzamasından sıkılmış olduğu hâlde terapistinin isteği üzerine araştırma için katılımcı olmaya devam etmiştir.

Bu örnek olayda yukarıdaki etik ilkelerden hangilerine kesinlikle uyulmamıştır?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve V
D) V ve VI E) VI ve VII

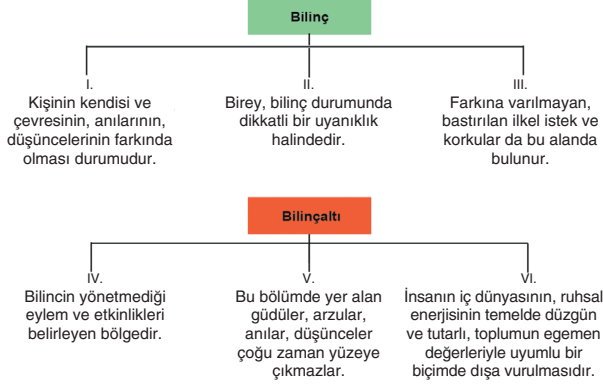
10. Son yıllarda obezite toplumsal bir sağlık sorunu haline gelmiştir. Bazı çalışmalar obezitenin kaygı ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak bu bir deneysel çalışma olamaz, çünkü insanları obezleştirecek bir uygulama deneyi de olsa etik açıdan mümkün değildir. Bunun yerine katılımcıların ağırlığı ve bir ölçekle kaygı düzeylerinin ölçümü yapıldıktan sonra ilişkisel yöntemle istatistiksel teknik kullanarak iki değişken arasındaki ilişki miktarı ve bunun yönü hesaplanabilir. Obezite ile kaygı arasında örneğin; "+0.60 yönünde ve düzeyinde bir ilişki vardır." gibi bir sonuç ortaya konulabilir.

Bu araştırmanın sonuçları hakkında aşağıda verilenlerden hangisi kesinlikle doğrudur?

- A) Kaygı ile obezite arasında karşılıklı pozitif bir ilişki vardır.
B) Kaygının nedeni kişilik özelliğidir.
C) Obezite kaygının nedenidir.
D) Kaygı obezitenin nedenidir.
E) Obezitenin nedeni genetikdir.

1. Aşağıdaki tabloda bilinç ve bilinçaltı kavramlarının temel niteliklerine yer verilmiştir.

Verilen tablonun doğru olabilmesi için yukarıdaki maddelerden hangi ikisi yer değiştirmelidir?

- A) I ve V   B) II ve IV   C) II ve V
D) III ve V   E) III ve VI

2. Bir futbol maçını kaybeden takımın oyuncuları, teknik direktörleri ve yöneticileri “Saha koşulları çok kötüydü.”, “Hakemin birkaç pozisyonda hata yapması bizi olumsuz yönde etkiledi.”, “Rakip çok sert oynadı.”, “Haftada iki maç yapmak bizi olumsuz yönde etkiledi.” gibi olumsuz değerlendirmelerde bulunurlar. Kazanılan maçlardan sonra ise “Bu maça inandık.”, “Çok çalıştık.”, “İyi motive olduk.”, “Konsantrasyonumuz üst düzeydeydi.” gibi olumlu değerlendirmeler yaparlar.

Bu durum sosyal psikolojinin aşağıdaki hangi kavramı ile açıklanabilir?

- A) Şema   B) Yükleme   C) Kabul etme
D) Benimseme   E) Otoriteye uyma

3. Düzenli sosyal ilişkisi olduğu, sık sık görüştüğü arkadaşlarına karşı iyi davranan Şevket Bey, ilişkileri bozulduğunda davranışlarını da değiştirmiş, arkadaşları ile karşılaştığında onları görmezlikten gelmiştir.

Bu örnek, algının üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisini vurgulamaktadır?

- A) Uyarıcı kaynaklı faktörlerin
B) Duyguların
C) Fizyolojik etkilerin
D) Kişiliğin
E) Beklentilerin

4. Davranış, organizmanın içsel ve dışsal uyarıcılara karşı gösterdiği tepkidir.

Uyarıcı - Tepki Şeması

Verilen şema uyarıcı-tepki ilişkisi bağlamında değerlendirildiğinde aşağıdaki yorumlardan hangisi doğrudur?

- A) Aynı uyarıcı farklı organizmalarda farklı tepkilerin ortaya çıkmasına sebep olur.
B) Aynı organizma aynı uyarıcıya farklı durumlarda farklı tepkiler gösterebilir.
C) Farklı uyarıcılar aynı organizmada farklı tepkilere neden olabilir.
D) Farklı uyarıcılar aynı organizmada aynı tepkiyi oluşturabilir.
E) Aynı organizma aynı uyarıcılara belli bir süre maruz kaldığında tepki vermeyebilir.

- 5.

Gelişim Görevleri	Gelişim Dönemleri
Kişisel değerlerine uygun bir yaşam felsefesi kurar.	.....
Anne babadan bağımsız hareket etmeye başlar.	.....
Azalmış olan bilişsel ve fiziki gücünü anlar ve kabullenir.	.....
Toplumsal olaylara, değerlere ve politikaya ilgisi artar.	.....

Tablodaki gelişim görevleri değerlendirildiğinde, aşağıdaki gelişim dönemlerinden hangisine bir örnek bulunmamaktadır?

- A) Yaşlılık dönemi   B) Yetişkinlik dönemi
C) Ergenlik dönemi   D) Çocukluk dönemi
E) Yenidoğan dönemi

6. Organizma, uyumunu değişen durumlara karşı koruma eğilimindedir. Bu nedenle aşırı ve yetersiz uyarılma sonucu ortaya çıkan dengesizlik durumunu otomatik olarak ortadan kaldırır ve bu şekilde varlığını sürdürür.

Buna göre aşağıdaki örneklerden hangisinin yönü diğerlerinden farklıdır?

- A) Uzun gemi yolculukları yapan kişinin durumu
B) Yüksek sesli müzik dinlenen ortamda bulunan kişinin durumu
C) Yüksek güneş ışığına maruz kalan kişinin durumu
D) Sürekli dişi ağrıyan birinin durumu
E) Çok kalabalık bir ortamda uzun süre bulunmak zorunda olan kişinin durumu

7. Üniversite eğitimi almayı ihtiyaç olarak gören öğrenci, amacına uygun davranışta bulunmazsa gerilim yaşar. Televizyon izlerken ders çalışması gerektiğini düşünüp rahatsız olur. Bu isteğini gidermek için çalışmaya istekli ve hazır hâle gelir. Hedefine ulaşmak için düzenli çalışıp istediği üniversiteye yerleşirse rahatlar.

Buna göre güdülenmiş davranış hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Güdülenmiş davranış daha etkindir.
- B) Güdülenmiş davranış daha seçicidir.
- C) Güdülenmiş davranış daha yorucudur.
- D) Güdülenmiş davranış organizmada isteksizlik yaratır.
- E) Güdülenmiş davranış bir hedefe yöneliktir ve organizmaya enerji verir.

8. Aşırı uyarılma, dış ya da iç uyarıcının organizmayı normal şiddet ve sürenin üzerinde etkilemesidir. Yetersiz uyarılma ise organizmanın normalin altında uyarılmasıdır.

ÖRNEK OLAY

İstanbul'da yaşayan Emir; trafik, gürültü, hava kirliliği ve kalabalıktan şikâyet etmektedir. Üniversiteyi bitirince küçük bir kasabada göreve başladığında ise sessizlikten, hareketsizlikten sıkılmaya başlar ve alıştığı kalabalık şehir hayatına dönmek ister.

Buna göre örnek olay ve kavramlar çerçevesinde aşağıdaki yorumlardan hangisi kesinlikle yapılamaz?

- A) Emir, İstanbul'da aşırı uyarılmaya maruz kalmıştır.
- B) Uzun süre aşırı uyarılmaya maruz kalmak bireyin istediği bir durum değildir.
- C) Bireyde hem aşırı hem yetersiz uyarılma uyumu bozar.
- D) Yetersiz uyarılma ve aşırı uyarılmanın psikolojik etkileri vardır.
- E) Gürültü ve kalabalık bir ortamda yaşayan bireyler zamanla duyarsızlaşırlar.

9. Algılamadaki örgütleyici eğilimlerden biri, uyarıcıların bir örüntüyle gruplanmasıdır. Gruplamada ilgili ortamdaki çeşitli ipuçlarından yararlanılır. Örneğin T.C. kimlik numaramızı oluşturan "28517151624" şeklindeki sayı dizisi, "285 171 516 24" şeklinde olduğu zaman daha kolay anımlandırılmaktadır.

Parçaya göre aşağıdaki etmenlerden hangisi algıda gruplamayı etkilemiştir?

- A) Şekil-zemin ilişkisi
- B) Yakınlık
- C) Benzerlik
- D) Devamlılık
- E) Tamamlama

10. Ergenlik dönemindeki en önemli olaylardan biri kimlik oluşumudur. Kimlik oluşumu;
- Bireyin kendine örnek oluşturabilecek uygun seçeneği henüz belirlemediği,
  - Bireyin anne ve babasının görüş ve değerlerini kayıtsız şartsız benimsediği,
  - Bireyin henüz hiçbir görüş ve değere bağlanmadığı için kendini kötü hissettiği,
  - Bireyin çeşitli görüş ve değerleri gözden geçirerek kendisine en uygun bulduğu örneği model aldığı aşamalardan geçer.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kimlik oluşum aşamalarından değildir?

- A) Körü körüne bağlılık
- B) Askıya almak
- C) Dağınıklık
- D) Toparlanma
- E) Özdeşleşmenin başarılması

11. Pasif dikkat sürecindeki birey, kendisine yönelen uyarana yönelik ekstra bir çaba göstermez. Çok parlak bir ışık, ani bir gürültü durumunda kişi istemsiz olarak uyarana dikkat eder. Diğer dikkat türü olan aktif dikkatte ise kişi istemli bir şekilde uyarana odaklanmakta, psikolojik ve fiziksel ekstra bir çaba harcamaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir dikkat türüne örnektir?

- A) Ambulans sireni duyan kişinin dikkat kesilmesi
- B) Kapının zili üç kez çalmasına rağmen kitap okumaya devam edilmesi
- C) Yerde parlayan bozuk paranın gözümüzü kamaştırması
- D) Yüksek bir ses duyulduğunda dikkatin o tarafa yönltilmesi
- E) Karanlıkta gördüğümüz küçük bir ışığın dikkatimizi çekmesi

12. Aşağıdakilerden hangisi J. Piaget'nin ortaya koyduğu bilişsel gelişim dönemlerinden biri değildir?

- A) İşlem sonrası
- B) Somut işlemler
- C) Duyusal motor
- D) İşlem öncesi
- E) Soyut işlemler

1. Davranış organizmanın, iç ve dış etkilere karşı gösterdiği tepkidir. Davranışı hareketten ayıran temel faktör, belli bir etkiye karşı “bilinçli tepki” olma özelliğidir. Bilinçli davranış esas itibarıyla iradeli, bir nedene dayalı ve bir amaca dönüktür.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilinçli davranıştan çok, harekete örnek olarak gösterilir?
A) Eli sobadan yanan öğrencinin, acil servise gitmesi
B) Dersine iyi çalışan öğrencinin, sınav öncesi dua etmesi
C) Kariyer planlaması yapan birinin, yabancı dil öğrenmesi
D) Araba kullanan kişinin, aynı anda navigasyonu takip etmesi
E) Başka şeyler düşünen kişinin, kapı zili çalınca irkilmesi
2. Ergenlik döneminde salgılanan hormonlar, hayatımızın adeta düzenleyicisidir. Östrojen hormonu normal miktarda salgılandığında, kadınların bağışıklık sistemini güçlendirdiği ve onları mikrobik hastalıklara karşı daha dirençli kıldığı saptanmıştır. Fazla salgılandığında ise kanser riskini artırdığı görülmüştür.
Parçada anlatılmak istenen temel yargı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Hormonlar, sağlığımızı etkileyen temel unsurlardandır.
B) Östrojen miktarının fazla olması az olmasından daha sağlıklıdır.
C) Erkeklerde hormonlara bağlı sorunlar görülmemektedir.
D) Kadınlar erkeklere göre sağlık sorunları karşısında daha dirençlidir.
E) Hastalıkların temel sebebi hormonal etkilere dir.
3. Her duyunun duyarlı bir alıcı hücresi, her alıcının da bir duyuşal şifresi bulunmaktadır. Bu şifreler alıcının uyarılması ile başlayıp, sonunda doğacak yaşantının niteliğini belirlemektedir. Bilimsel gelişmeler şu ana kadar bu süreci böyle açıklamaktadır. Ancak bilim gelecekte nasıl duyumsadığımız konusunda daha ayrıntılı açıklama yapacaktır.
Bu parçadan yola çıkılarak duyular ve işleyişi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?
A) Duyumu, içinde bulunduğumuz ruh hali etkiler.
B) Alıcı hücreler duyum için önemlidir.
C) Duyum oldukça karmaşık bir süreçtir.
D) Duyum hakkındaki açıklamalar zamanla değişebilir.
E) Oluşacak yaşantının niteliğini duyular belirler.

4. Duyusal uyumun organizmanın kendisine hayati açıdan pek çok yararı olmaktadır. Ancak bazı duyuşlarda organizma, uyarıcıya uzun süre maruz kaldığı halde uyum gösterememektedir. Bu durum aslında organizmanın sağlığını korumada önemlidir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi açıklamayı destekleyen bir örnektir?
A) Ahmet'in giydiği pantolonunun ağırlığını gün boyu hissetmemesi
B) Uzun süre şiddetli baş ağrısı yaşayan Sibel'in ağrıya dayanamayıp doktora gitmesi
C) Antalya'da yaşamaya başlayan Emre'nin sıcak iklime alışması
D) Meltem'in gömleğine sıkıdığı parfümün kokusunu bir süre sonra almaması
E) Denize ilk girdiğinde üşüyen Filiz'in bir süre sonra suyu ılık bulması
5. Dış dünyada olanların yalnızca bir kısmını algılayabiliyoruz. Çünkü beynimiz kendini korumak ve daha verimli çalışabilmek için sınırlı kalmayı tercih ediyor. Bu da beynimizin bazı uyarıcılara yönelirken bazılarını görmezden gelmesine sebep oluyor.
Bu açıklamada aşağıdaki kavramların hangisinden söz edilmektedir?
A) Algıda derinlik
B) Algıda değişmezlik
C) Algıda seçicilik
D) Algıda yakınlık
E) Algıda bütünlük
6. Yüz metre ilerideki bir ormanı görür görmez algımız hemen devreye girer. Bu süreçte öndeki ağaçları daha ayrıntılı algılayabilir, yapraklarından ne ağacı olduğunu çıkarabiliriz. Fakat ormandan uzaklaştıkça ayrıntılar kaybolmaktadır. Önde yer alanları; dalı, yaprağı, gövdeleriyle bir ağaç, uzaklaştıkça ağaçları ise orman diye nitelendiririz.
Gestaltçı yaklaşıma göre bu durum aşağıdaki kavram çiftlerinden hangisiyle ifade edilir?
A) Algıda derinlik – Algıda bütünlük
B) Algıda yakınlık – Algıda bütünlük
C) Algıda seçicilik – Algıda tamamlama
D) Algıda derinlik – Algıda gruplama
E) Algıda yakınlık – Algıda seçicilik

7. Fizyolojik güdülere birincil, sosyal güdülere ise ikincil güdüler adı verilir. Birincil güdüler hayati olmalarına karşın, her zaman birincil önceliğe sahip olmayabilir.

Buna göre aşağıdaki durumlardan hangisi sosyal güdülerin daha öncelikli olduğu bir duruma örnek gösterilebilir?

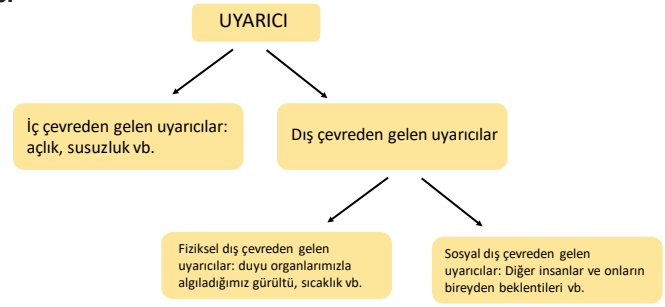
- A) Aç olan birinin pis olsa da çöpten yiyecek alması
B) Susayan birinin arkadaşının yarım şişe suyunu içmesi
C) Uykusuz olan birinin ısrarla sınavına çalışması
D) Yorgun olan annenin çocuğunu sırtından indirmesi
E) Aç olan birinin marketten yiyecek satın alması
8. İnsanların yaşadıkları olaylara göre değişen haz, korku, kaygı, öfke gibi duyguları bulunmaktadır. Bu duygular her şeyden önce farkında olunan ve hissedilen bireysel yaşantılardır. Bunlar olumlu ya da olumsuz nitelikte olabilir. Duyguların davranışlarımıza yön verdiği zamanlarda, insan akıl ve mantık yetilerini ikinci plana itebilmektedir.
- Parçadan yola çıkarak duygularla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?**
- A) Duygular değişebilir.
B) İnsan duygularının farkındadır.
C) Fizyolojik süreçler duyguların nedenidir.
D) Duygular, kişinin içinde bulunduğu koşullardan etkilenir.
E) Duygularımız akıl ve mantık ilkeleriyle uyum halinde olmayabilir.

9. Dikkat çeşitlerinden birisi olan aktif dikkat durumunda birey, dikkatini dağıtan çevresel uyaranlara rağmen belli bir uyarıcıya odaklanabilir. Bu konuda sorun yaşayan bireylerin dikkat düzeyleri, hedef uyarıcı dışındaki uyaranlar tarafından olumsuz etkilenmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi aktif dikkate ilişkin bir örnek olamaz?

- A) Müzik dinlerken öğrencinin test çözmesi
B) Bireyin gürültülü bir ortamda kitap okuması
C) Ani fren sesiyle irkilen öğrencinin, dersi bırakıp o bölgeye yönelmesi
D) Öğrencinin sınav esnasında dışarıdaki inşaat sesine rağmen soru çözmesi
E) Bireyin televizyon açıkken arkadaşıyla telefonda konuşması

10.

Verilen kavram sınıflandırmasına göre aşağıdaki uyarıcı örneklerinden hangisinin kaynağı diğerlerinden farklıdır?

- A) Işık
B) Uykusuzluk
C) Basınç
D) Toplumsal roller
E) Koyulan kurallar

11. Gelişim görevi, belli bir dönem için beklenen beceri ve davranışlardır.

Buna göre aşağıdaki gelişim görevlerinden hangisi diğerlerinden farklı bir döneme aittir?

- A) Cinsiyet farklılıkları ile mahremiyeti öğrenme
B) Anne-babadan bağımsız hareket edebilme
C) Kendi davranışları üzerinde otokontrol kurabilme
D) Kişisel değerlerine uygun bir yaşam felsefesi geliştirme
E) Cinsiyet rolleri ile özdeşim kurabilme

12. Müzik sesi yüksek olan mekanlarda "içerideki sese uzun süre maruz kalınması işitme kaybına neden olabilir." uyarısını görürsünüz. Bu ortamdaki iletişim ancak insanların kulaklarına eğilip birbirine bağıarak konuşmasıyla gerçekleştirilmektedir. Dışarı çıkmadığındaysa hala aynı davranışa maruz kalan kişi artık rahatsız olmaya başlayabilir.

Bireyin rahatsız olmasında etkili olan psikolojik süreç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duyum eşiği
B) Aşırı uyarılma
C) Duyusal uyum
D) Duyarsızlaşma
E) Yetersiz uyarılma

2019 AYT

1. Sosyal psikolojide, insan davranışlarının nedenlerini anlamaya çalışma sürecine yükleme adı verilir. Sosyal psikologlar bu süreci “içsel” ve “dışsal” olmak üzere ikiye ayırır. Bir kişinin herhangi bir davranışının, o kişiye ait özelliklerden kaynaklandığını düşünme “içsel yükleme” olarak adlandırılır.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerin hangisi “içsel yükleme”ye örnektir?

- A) O kadar cimri ki garsona bahşiş bırakmadan masadan ayrıldı.
B) Karnı ağrıdığı için bugün yemek yemedi.
C) Sınavda şansı yaver gittiği için tıp fakültesini kazandı.
D) Bugünkü buluşmamızı hava koşullarından dolayı iptal etti.
E) Sorular çok zor olduğu için sınavdan yüksek puan alamadı.

2021 AYT

2. Psikolojide tanımlanan “güdü” ve “dürtü” kavramlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Açlık, susuzluk gibi fizyolojik kökenli güdülere dürtü denir.
B) Sosyal güdüler, yaşantılar sonucunda öğrenilir.
C) Dürtüler, organizmanın yapısında doğuştan bulunur.
D) Sevgi görme ve başarılı olma birer sosyal güdüdür.
E) Her güdü aynı zamanda bir dürtüdür.

2020 AYT

3. Duygularla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Bireyin engellendiği durumlar onda çoğu zaman öfke duygusuna yol açar. Öfke ise saldırgan davranışa neden olabilir.
B) Kaygının aksine korkunun nesnesi yoktur. Birey kendisini korkutanın ne olduğunu somut olarak hiçbir zaman bilemez.
C) Korkuların bir kısmı doğuştan var olsalar da bazı korkular bireyin deneyimleri sonucunda sonradan edinilir.
D) Bireyin duyduğu hazın kaynağı farklı gelişim dönemleri boyunca değişkenlik gösterebilir.
E) Bazı fizyolojik tepkiler birden çok duygu türünde ortak olarak görülür. Örneğin kalp atım hızı artan bireyin öfkeli olduğundan emin olamayız.

2020 AYT

4. Sosyal psikologların ilgilendikleri alanlar arasında şemalar, tutumlar, ön yargılar, yüklemeler gibi insanların sosyal bilişlerine yönelik çeşitli konular bulunmaktadır.

Yüklemeler konusunda çalışmalar yürüten bir psikolog, temel olarak aşağıdakilerden hangisine odaklanmaktadır?

- A) İnsanların, davranışların nedenlerine yönelik düşüncelerine
B) İnsanların başkalarına hangi koşullarda yardım edeceğine
C) Sosyal uyarıcıların ne olduğuna yönelik kalıplaşmış bilişlere
D) Bir grubun tüm üyeleri tarafından paylaşıldığı düşünülen özelliklerine
E) Kişilere veya gruplara yönelik olumlu ve olumsuz duygulara

5. Derste öğrencinin başını sıraya yaslayıp, dışarıya dalgın dalgın baktığını gören öğretmen, ses tonunu yükselterek öğrenciyi uyarmıştır. Beklediği tepkiyi alamayınca, öğrenciye yüksek sesle “kalk ayağa bakalım” deyip, bilemeyeceğinden emin bir tarzda; en son anlattığı konuyla ilgili bir soru sormuştur. Fakat öğrenci sanki en başından beri konuyu dinlemiş gibi duraksamaksızın cevap vermiştir.

Buna göre öğrencinin o anki durumu aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Bilinç ve bilinçsizlik durumu kategorik olmayıp ani geçişler olabilir.
B) Bilinçaltı geçmiş yaşantılardan oluşan bir yapıdır.
C) Meditasyon süresince birey bedenine hakim olabilir.
D) Dalgınlık durumunda bilinçaltı süreçler yaşanmaktadır.
E) Uyku süresince bilinç farkındalığına sahip değildir.

6. Dikkat arttıkça öğrenme hem daha kolay gerçekleşmekte hemde bilginin kalıcılığı artmaktadır. Eğitim sürecinde dikkat geliştirme adına çeşitli oyunlar üretilmiştir. Örneğin 3 yaşındaki çocuklara bir resim gösterilerek gözleri kapalı bir şekilde o resmi anlatması istenebilirken; 5 yaşındaki çocuklara ise bir geometrik şekil gösterilerek, gözü kapalı olarak parmağıyla havaya o şekli çizmesi istenebilir.

Bu egzersizlerin yaş gruplarına göre farklı seçilmesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dikkat geliştirilirken zihinsel gelişim yaşına uygun uygulamaların seçilmesi
B) Bireylerin hoşuna giden örneklerin tercih edilmesi
C) Cinsiyete uygun farklı örneklerin kullanılması
D) Dikkat seviyesinin kültüre göre değişmesi
E) Öğrenmeye hazırlık için örnekler kullanılması

7. Duyarsızlaşma karşılaşılan uyarıcıya gösterilen duygusal tepkinin zamanla azalmasıdır. Duyarlılaşıma ise organizmanın bir uyarıcıya karşı verdiği tepkinin miktarında ve şiddetinde artışa denir.

Buna göre;

- I. Tecrübeli bir avukatın kaybettiği davalarda artık yeterli kadar üzülmemesi,
- II. Akşamın sessizliğinde saatin tik taklarının bir süre sonra kişiyi huzursuz etmesi,
- III. Birkaç defa trafik kazası geçiren bir kişinin en ufak bir korna sesinde korku yaşaması,
- IV. Dersleri kötü olan bir öğrencinin, matematik dersinden aldığı düşük nota üzülmemesi

durumlarından hangileri yalnızca duyarsızlaşmaya örnek olarak gösterilebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) I ve IV
D) II ve IV   E) III ve IV

8. Gelişim çeşitli dönemlerden geçer. Her dönemde bireyden beklenen belli bir beceri ve davranışı kazanmasıdır. İçinde bulunduğu gelişim dönemine uygun davranışları kazanan birey başarılıdır, mutlu ve çevreye uyumludur. Dolayısıyla gelişimde belli davranışların kazanılabilmesi için belli dönemlere ihtiyaç vardır. Bu davranışlar belli dönemlerde kazanılmadığı takdirde başka dönemlerde kazanılamaz veya çok zor kazanılır. Bu dönemin en belirleyici özelliği zamandır.

Bu açıklama aşağıdaki sorulardan hangisine ilişkin olarak yapılmıştır?

- A) Gelişimde kalıtım mı çevre mi etkilidir?
B) Gelişimde kritik dönem ne demektir?
C) Gelişim tek etmenle açıklanabilir mi?
D) Birey kendi gelişimi ile ilgili bilgi sahibi olabilir mi?
E) Yaşam boyu gelişim ne demektir?

9. E. Erikson ergenlik dönemini "kimlik bunalımını çözme dönemi" olarak adlandırır ve psiko-sosyal gelişimin önemli bir dönemi olarak değerlendirir. Kimlik çatışmasını çözerken ergen farklı kimlikleri deneyebilir, bunlar üzerinde yeni düzenlemeler yapabilir, onlardan vazgeçip başka kimlikler üzerinde durabilir. Kimliğin oluşumunda anne, baba, öğretmen ve akranların tutum ve davranışlarının birbirleriyle tutarlı olması, kimlik bunalımının çözülmesini kolaylaştırır.

Buna göre ergenlik döneminde bir kişinin cevap araması beklenen en kapsamlı soru aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hangi mesleği seçmeliyim?
B) Hangi şehirde yaşamalıyım?
C) Ben kimim?
D) Hangi spor branşını seçmeliyim?
E) Kişisel ihtiyaçlarımı tek başıma karşılayabilir miyim?

10.

Doğuştan gelen güdüler öğrenilmemiştir. Ömür boyu etkisi devam eden ve yaşamın ilk yıllarında daha etkili olan bu güdüler, hem insanlarda hem de hayvanlarda görülür.

Sosyal güdüler yaşantılar sonucu ortaya çıkar ve sonradan öğrenilir. Sevgi, değer görme, başarılı olma gibi sosyal ihtiyaçlardan kaynaklanan güdülerdir. Kişiden kişiye ve kültüre göre değişen bu güdüler zamanla ortadan kalkabilir. İleri yaşlarda daha etkili olan sosyal güdüler sadece insanlarda görülür. Üstün değerler söz konusu olduğunda sosyal güdüler doğuştan gelen güdülere baskın gelebilir.

Buna göre aşağıda verilen örnek ve güdü eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Vatan söz konusu olduğunda insanın günlerce aç, susuz cephede savaşabilmesi - Sosyal güdü
B) Sanat tarihine ilgi duyan Hüseyin'in İslami geometrik desenleri merak edip araştırması - Sosyal güdü
C) Uzun süre hareketsiz kalmaktan rahatsız olan Fikret'in dışarı çıkıp yürüyüş yapması - Doğuştan gelen güdü
D) Susamış bir insanın gece uykusundan uyanıp susuzluğunu gidermesi - Doğuştan gelen güdü
E) Toplum içinde saygın bir yer edinmek isteyen Canan'ın çalışıp bürokrat olması - Sosyal güdü

11. Algısal seçimi etkileyen değişkenler uyarıcıyla ilgili olduğu gibi, algılayan kişi ile ilgili de olabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi uyarıcı veya algılayan kişi ile ilgili değişkenler arasında olamaz?

- A) Hareketin tekrar etmesi
B) Nesnenin parlaklığının kademeli olarak artması
C) Durumla ilgili bireyin bir beklentisinin olması
D) Sesin bireyin duyum eşiğinin dışında kalması
E) Bireyin uyarıcıyla ilgili olması

12. Sürekli kulaklık kullanarak yüksek sesli müzik dinleyen, telefonla konuşan ve film izleyen birey bir süre sonra baş ağrısı çekmeye başlar ve etrafındaki seslere karşı tepkileri değişir.

Parçada bahsedilen duruma yol açan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alışma
B) Yetersiz uyarılma
C) Farklılaşma eşiği
D) Duyum eşiği
E) Aşırı uyarılma

1. Yüzmeyi öğrenmek isteyen birey denize girdiğinde yüzmeye yönelik çeşitli hareketler yapar. Suda batmasına sebep olan hareketleri yineleme eğilimi göstermezken suyun üzerinde durmasını sağlayan hareketleri tekrarlayarak gösterdiği çaba sonrasında yüzmeyi öğrenir.

Parçada anlatılan öğrenme türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gizil öğrenme
B) Bilişsel öğrenme
C) Kavrayış yoluyla öğrenme
D) Model alarak öğrenme
E) Deneme - yanılma yoluyla öğrenme
2. Aşağıdakilerden hangisi öğrenmede sonuçların bilinmesi ilkesinin uygulanmasına yöneliktir?
- A) Bir konuyu öğrendikten sonra belli aralıklarla tekrar yapmak
B) Konuyu, öğrenilmesi kolay parçalardan başlayarak zora doğru öğrenmek
C) Kişilere ilgi alanlarına giren konuları öğretmek
D) Yanlış yapılan her sorudan sonra kişiye hatalı cevaplarını bildirmek
E) Yeni öğrenilecek kavramları önceden öğrenilen kavramlarla ilişkilendirerek öğrenmek
3. Bilişsel kuramcılara göre öğrenme, dünyayı anlama ve algılama girişimidir. Öğrenme uyarıcılara verilen basit bir tepki değildir. Bilişsel öğrenmenin temelinde bireyin düşünmesi, hatırlaması, yeni bilgileri zihninde depolaması ve eski bilgilerle bağlar kurması yatar. İnsan öğrenmelerinin çoğunda bilişsel öğrenme ön plandadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilişsel öğrenme türlerinden biri değildir?

- A) Koşullanma yoluyla öğrenme
B) Model alarak öğrenme
C) Kavrayarak öğrenme
D) Gizil öğrenme
E) Motor öğrenme

4. Köhler bir şempanzeyi kafese koymuş ve kafesin hemen dışına ancak hayvanın elinin ulaşamayacağı bir mesafeye muz bırakmıştır. Kafesin içinde önceden konulmuş bir sopa da bulunmaktadır. Şempanze kafese girdikten sonra muzı görünce kolu ile uzanmayı deneyerek bir müddet uğraşmış; ulaşamayınca bağırma, sızlanma gibi engellenme tepkileri göstermiştir. Daha sonra kafesin içine bakmaya başlamış ve aniden yerdeki sopayı alarak dışarıdaki muzı kendine doğru çekmiştir.

Bu parça aşağıdaki öğrenme türlerinden hangisini örneklendirmektedir?

- A) Gizil öğrenme
B) Kavrayış yoluyla öğrenme
C) Model alma yoluyla öğrenme
D) Klasik koşullanma yoluyla öğrenme
E) Edimsel koşullanma yoluyla öğrenme

5. Uzun süreli bellek sadece doğrudan depolanmış olan bilgilerden oluşmaz, uzun süreli belleğin daha büyük bir kısmı çıkarsanan bilgidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi uzun süreli bellekte çıkarsamaya dayanan bilgiye örnektir?

- A) Sınıftaki öğrenci sayısı
B) İstanbul'un fethinin tarihi
C) En çok beğenilen filmin adı
D) Dişçi'den alınan randevunun gün ve saati
E) Diş fırçasıyla oyuncak bebek saçının taranabilmesi

6. "Hayatım gözümün önünden bir film şeridi gibi geçti." diyen bir kişinin aşağıda verilen bellek türlerinden hangisini işlettiği söylenebilir?

- A) Anlamsal Bellek
B) Anısal Bellek
C) İşlem Belleği
D) Duyusal Bellek
E) Kısa Süreli Bellek

7. Bir soruna kabul edilebilir tek çözüm üreten düşünme türü yakınsak düşünmedir. Ancak bir soruna uzun vadeyi de kapsayan birçok çözüm bulup bunlar arasında seçim yapabilmek ıraksak düşünmeyi gerektirir.

Buna göre ıraksak düşünmeyi yakınsak düşünmeden ayıran fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tek bir doğru cevaba yönlendirmesi
- B) Belirsizliğe yer bırakmaması
- C) Bilgileri alışıldık formlar üzerinden açıklaması
- D) Kişiden kişiye değişmemesi
- E) Alternatif görüşler ortaya çıkarması

8. Aşağıdakilerden hangisi düşünmenin yapı taşlarından biri olan kategorilere ilişkin yanlış bir bilgidir?

- A) Benzer özelliklere sahip varlıklar kümesidir.
- B) Özellikler kümesi olarak da tanımlanabilir.
- C) Genelden özele doğru sıralanabilir.
- D) Nesne ve olayların zihindeki kopyalarıdır.
- E) Özellikleri bakımından benzer öğeleri bir araya toplar.

9. Birey, yaşı ve eğitim seviyesi ne olursa olsun hayat boyu öğrenmenin bir parçasıdır. Eğitim ve öğretimi, okul yaşı ve okul binaları ile sınırlamak doğru değildir. Bilgi çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılın bireylerden beklentileri giderek artmaktadır. Sürekli ve hızla değişen koşullara uyum sağlamak için öğrenmeyi öğrenme becerisinin kazanılmış olması çok önemlidir. Birey sadece okul hayatında başarılı olmak için değil "beşikten mezara kadar" yaşamın her alanında kendisini geliştirmelidir.

Buna göre hayat boyu öğrenmenin aşağıdakilerden hangisi için önemli olduğu söylenebilir?

- A) Bireyin değişen koşullara uyum sağlaması ve kendini geliştirmesi
- B) Bireyin istediği üniversitede okuması ve bir meslek edinmesi
- C) 21. yüzyıl becerilerinin öğrenilmesi ve uygulanması
- D) Bireylerin farklı birçok mesleği öğrenmesi
- E) Zorunlu eğitim çağında olmayan bireylerin de akademik başarıyı elde etmesi

10. I. Telefonlarda bulunan dokunmatik ekran tuşlarını hızlı kullanma
II. Bir filmde geçen bazı sahnelerdeki konuşmaları fark etmeden ezberleme
III. Ders anlatma şekli çok beğenilen bir öğretmen gibi konuşma
IV. Mantık dersindeki bir çözümleyici çizelgenin sonucunu aniden bulma

Verilen örnekler arasında aşağıdaki öğrenme türlerinden hangisi yoktur?

- A) Örtük öğrenme
- B) Motor öğrenme
- C) Deneyerek öğrenme
- D) Kavrayarak öğrenme
- E) Model alarak öğrenme

11. Koşullanma yoluyla öğrenme ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Klasik koşullanmada pekiştireç, yapılan davranıştan önce verilirken edimsel koşullanmada pekiştireç tepkiden sonra verilir.
- B) Klasik koşullanmada davranış ödül ve cezaya, edimsel koşullanmada ise ödül ve ceza davranışa götürür.
- C) Klasik koşullanmada organizma pasif, edimsel koşullanmada aktiftir.
- D) Klasik koşullanmada davranış bellidir, edimsel koşullanmada rastlantısaldır.
- E) Klasik koşullanma, daha düşük düzeydeki istemsiz öğrenme biçimi iken edimsel koşullanma daha üst düzeydeki istemli öğrenme biçimidir.

12. Bağlama kursuna giden Yasemin'e öğretmeni uzun bir bozlak türkünün notalarını verir. Yasemin şarkıyı giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç bölüme ayırır. Giriş bölümünü iyice öğrendikten sonra sırasıyla gelişme ve sonuç bölümlerini öğrenir. En sonunda da bu bölümleri bir bütün olarak çalar.

Yasemin'in bağlama çalmayı öğrenirken kullandığı öğrenme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Model alarak öğrenme
- B) Kavramsal gruplandırma
- C) Aralıklı öğrenme
- D) Toplu öğrenme
- E) Parçalara bölerek öğrenme

1. Fobi, herhangi bir şeyden duyulan yoğun ve mantık dışı korkudur. Temelde korkutucu olmayan bir uyaran aynı anda başka bir korkutucu uyaranla birleştiğinde kişide aşırı bir tepkiye yol açabilir.

Buna göre fobilerin aşağıdaki öğrenme türlerinden hangisi ile kazanıldığı söylenebilir?

- A) Model alarak öğrenme
- B) Koşullanma yoluyla öğrenme
- C) Bilişsel öğrenme
- D) Deneme yanılma yoluyla öğrenme
- E) Kavrayış yoluyla öğrenme

2, 3 ve 4. soruları parçaya göre cevaplayınız.

Bir yaşındaki Albert beyaz bir fareye her baktığında Watson, çekiçle metale vurarak yüksek bir ses çıkarmış ve bu şekilde bebeğin korkmasını sağlamıştır. Belli bir süre sonra çocuk artık yalnız beyaz fareden değil, oyuncak tavşan gibi sakalı ve tüylü olan her şeyden korkmaya başlamıştır.

2. **Albert'in beyaz fare dışında diğer şeylerden de korkmaya başlaması aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilgilidir?**

- A) Koşullu tepki
- B) Sönme
- C) Genelleme
- D) Kendiliğinden geri gelme
- E) Ayırt etme

3. **Bu deneyde "koşulsuz tepki" aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Yüksek sestten korkma
- B) Beyaz fareden korkma
- C) Tüylü oyuncaklardan korkma
- D) Fareye benzediği için tavşandan korkma
- E) Her şeyden korkma

4. **Albert'in bir süre sonra fareye benzeyen diğer hayvanlardan ya da tüylü oyuncaklardan artık korkmadığı düşünüldüğünde bu durum aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?**

- A) Koşullu tepki
- B) Sönme
- C) Genelleme
- D) Kendiliğinden geri gelme
- E) Ayırt etme

5. Flaş bellek, üzerinden çok uzun bir zaman geçmiş olsa bile belli bir olayın ve o olayla birlikte yer alan rastlantısal olayların canlı bir şekilde hatırlanmasıdır. İnsanlar kişisel veya ortak toplumsal geçmişe ait bazı önemli olaylara ilişkin son derece net anılara sahip olabilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi verilen tanıma uygun bir örnektir?

- A) Ders çalışırken dışarıdan gelen müzik sesinin farkına varan Gülhan'ın öğrenmeye çalıştığı bilgileri müziğin ritmi ile zihninden daha kolay çağırması
- B) Yıllar önce bir yakınının kaza haberini alan Esra'nın o sırada ne yapıyor olduğunu anbean hatırlaması
- C) Can'ın çocukluk döneminde annesi ile geçirdiği güzel anılarını birden bire hatırlaması
- D) Bir konuyu belli parçalara ayırarak ve düzenli tekrarlar yaparak çalışan Mehmet'in sınav anında soruları kolaylıkla cevaplaması
- E) 50 yaşlarındaki Şencan'ın gençlik ve yetişkinlik yıllarına ait anılarını kolaylıkla hatırlaması

6. 9. sınıfa henüz başlayan Akif, öğrenci numarasını yeni edinmiş olmasına rağmen kişisel bilgilerini yazdığı form ve evraklara ortaokul öğrenci numarasını yazmaya devam etmektedir.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Bir alandaki öğrenmenin başka bir alandaki öğrenmeyi olumlu etkilemesi
- B) Bir alandaki öğrenmenin başka bir alana aktarılması
- C) Önceki öğrenmenin yeni öğrenmeyi unutturması
- D) Yeni öğrenmenin eski öğrenmeyi unutturması
- E) Sonradan öğrenilen bilgilerin önceden öğrenilenlere göre daha kolay hatırlanması

7. Bir lisede 11. sınıfa devam eden Ali, meslek seçimi konusunda tereddüt yaşamaktadır. Annesi ve babası hukukçu olduğundan onun da bu alana yönelmesini istemektedirler. Fakat Ali yalnız çalışmayı seven, topluluk içerisinde uzun süre bulunmaktan hoşlanmayan bir yapıya sahiptir. Okul rehber öğretmeni Ali'ye sosyal zekâyı sahip olma gerekliliği daha az olan bir meslek seçmesini tavsiye etmiştir.

Buna göre aşağıdaki mesleklerden hangisi rehber

öğretmenin Ali'ye önerebileceği mesleklerden biri olabilir?

- A) Avukatlık
- B) Tiyatro oyunculuğu
- C) Turizm rehberliği
- D) Gemi makinistliği
- E) Pazarlamacılık

8. Pekiştirici, bir davranışın tekrarlanma olasılığını arttıran uyarıcılardır. Motivasyonun kaynağı da pekiştiricilerdir. Olumlu pekiştirici, organizmaya verildiğinde davranışın ortaya çıkma sıklığını arttıran uyarıcıdır. Olumsuz pekiştirici ise ortadan kaldırıldığı zaman davranışın görülme sıklığını arttıran uyarıcıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi olumsuz pekiştirici örnektir?

- A) Derse katılan öğrencinin öğretmeni tarafından takdir edildiğinde derse katılımının artması
- B) Çocuğunun ders çalışırken dışarıdan gelen gürültüden rahatsız olduğunu fark eden annenin pencereyi kapatması
- C) Satrançta başarı gösteren öğrenciye madalya verilince başarısını devam ettirmesi
- D) Derse hep zamanında gelen öğrencinin, öğretmenden aldığı onur belgesi sonrası bu davranışını sürdürmesi
- E) Derslerine çalışmadığı için oyun oynaması yasaklanan bir çocuğun, ödevini yaptıktan sonra oyun oynamasına izin verilmesi

9. I. Mehmet ne kadar çabalarsa çabalasın balık tutamadığı için artık başaramayacağını düşünerek balık tutmaya çalışmaktan vazgeçmiştir.

II. Eğitime çok önem vermesinden dolayı Ayşe'nin bir an evvel okula yazılmasını isteyen annesi, doktorunun Ayşe'nin parmak, kas ve zihin gelişiminin henüz okula başlaması için yeterli olmadığını söylemesi üzerine, bunu ertesi seneye ertelemek durumunda kalmıştır.

Verilen maddeler sırasıyla öğrenmeyi etkileyen aşağıdaki faktörlerden hangisinin kapsamında ele alınabilir?

I.	II.
A) Olgunlaşma	Güdülenme
B) Güdülenme	Olgunlaşma
C) Olgunlaşma	Öğrenilmişlik çaresizlik
D) Öğrenilmiş çaresizlik	Olgunlaşma
E) Öğrenilmiş çaresizlik	Türe özgü hazır olma

10. Newton, Einstein, Kekule veya Oberth gibi üstün başarılı kişileri nispeten daha az yaratıcı bilim insanı veya teknisyenden ayıran şey nedir? Bu sadece ilgi alanları, görevlerine bağlılıkları, başarı odaklı çalışmaları, sabırlı ve kararlı olma gibi karakter farklılıkları mıdır? Edison bir keresinde "Bir buluş, %1 ilham %99 alın teridir." demiştir. Ünlü Alman yazar Goethe de dâhiliğin çalışmak demek olduğunu iddia etmiştir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi bu açıklamayı desteklemektedir?

- A) Yaratıcılık çalışarak elde edilen bir yetenektir.
- B) Dâhilerin ortak özelliği kalıtsal donanımlarının güçlü olmasıdır.
- C) İlham gelmeden yaratıcı zekâ devreye giremez.
- D) Yetenek yoksa çalışmak başarılı sonuç doğurmaz.
- E) Başarılı kişiler üstün akademik zekâyâ sahiptirler.

11. Dil insanların duygu, düşünce ve isteklerini sadece ses ya da yazı ile değil; davranışlar, jestler, mimikler, işaretler vb. aracılığı ile yansıtan iletişim ve anlaşma aracıdır. İletişim ve anlaşma aracı olan dil aynı zamanda düşünceleri biçimlendirme işlevine de sahiptir. Dil üst düzey bir bilişsel süreçtir. Düşünmek, akıl yürütmek, problem çözmek, yeni şeyler üretmek için dil kullanılır. Bellek geliştirmede kullanılan gruplama, hikâye oluşturma, bağlantı kurma vb. teknikler dil aracılığı ile gerçekleşir. Dil aracılığı ile bellekte depolanan bilgiler, düşünceye ve davranışa temel olur. Özel olarak dil, politikada hitabet ve yazı sanatı olarak da çok önemlidir. Meydanda, salonda, radyoda, ekranda konuşulan ve konuşmacının kitleyi etkileyen dili, sonuca ulaşmakta büyük rol oynar, başarı sağlar. Bir konuşma ile yükselen, bir tek nutukla yıkılıp giden politikacılar vardır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Dilin düşünme ve akıl yürütmede önemli bir rolü vardır.
- B) Dil, düşünebilmenin zeminini açar.
- C) Siyasette dili kullanma biçimi oldukça önemlidir.
- D) İnsanın ne düşündüğü onu ifade etme biçiminden çok daha önemlidir.
- E) Bir hikâyenin içeriği kadar üslubu da büyük bir öneme sahiptir.

2018 AYT

1. Birinci sınıf öğrencisi Ceyhun, yazı yazmaktan hoşlanmadığı için öğretmenin verdiği yazma ödevlerini yaparken çok sıkılıyor ve çoğu zaman ödevlerini tamamlayamıyordu. Bunu fark eden öğretmen, Ceyhun'un eksiksiz tamamladığı her ödevi için defterine bir mutlu yüz çıkartması, tamamlayamadığı her ödev için ise bir üzgün yüz çıkartması yapıştırır. Ailesi;
- I. Ceyhun beş mutlu yüz çıkartması topladığında, hafta sonu bilgisayarda oyun oynama süresini otuz dakika uzatır.
- II. Ceyhun'un defterinde beş üzgün yüz çıkartması olduğunda, hafta sonu bilgisayarda oyun oynama süresini otuz dakika kısaltır.

Ceyhun'un ödev yapma davranışını artırmak için yapılan bu uygulamalar, aşağıdaki kavramlardan sırasıyla hangisine örnektir?

I	II
A) Olumsuz pekiştirme	- Ceza
B) Olumlu pekiştirme	- Ceza
C) Olumlu pekiştirme	- Olumsuz pekiştirme
D) Söndürme	- Olumsuz pekiştirme
E) Olumlu pekiştirme	- Söndürme

2018 AYT

2. Bir bilgiyi hatırlamak istediğimizde, bilgiyle ilgili ne kadar çok ipucu varsa bilgiyi hatırlamamız o kadar kolay olur.

Buna göre bir sınavda yer alan,

- I. Bilimsel psikolojinin kurucusu aşağıdakilerden hangisidir?
- A) W. Wundt B) W. James C) J. B. Watson
- II. Bilimsel psikolojinin kurucusu ..... olarak kabul edilir.
- III. Bilimsel psikolojinin kurucusu kimdir? Yazınız.

soru tiplerinden hangilerinde, istenen bilgi bellekten daha kolay çağrılır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I ve II E) II ve III

2019 AYT

3. Lise öğrencisi Özgür,
- I. Beş aylık küçük kardeşi uykusundan uyanıp ağlamaya başladığında annesinin yaptığı gibi kardeşinin başını okşayarak yeniden uyumasını sağlar.
- II. Çözmekte zorlandığı bir fizik problemiyle bir süre uğraştıktan sonra çözüm yolunu aniden bulur.

Özgür'ün birinci ve ikinci durumdaki öğrenme biçimi, aşağıdaki öğrenme türlerinden sırasıyla hangisine örnektir?

I	II
A) Kavrayarak (Sezgisel)	Örtük (Gizil)
B) Model alarak	Kavrayarak (Sezgisel)
C) Model alarak	Örtük (Gizil)
D) Kavrayarak (Sezgisel)	Model alarak
E) Örtük (Gizil)	Kavrayarak (Sezgisel)

2021 AYT

4. Şiddetli bir baş ağrısı yaşayan Yonca, ağrı kesici alır ve baş ağrısı kısa sürede hafifler. Yonca, o günden sonra şiddetli baş ağrısı çektiği her zaman ağrı kesici alarak baş ağrısından kurtulmaya çalışır.

Yonca'nın ağrı kesici alarak baş ağrısından kurtulması, aşağıdaki öğrenme kavramlarından hangisine örnektir?

- A) Sönme
- B) Genelleme
- C) Ayırt etme
- D) Olumsuz pekiştirme
- E) Kendiliğinden geri gelme

5. Edimsel koşullanma yoluyla öğrenmede etki kanunu basit görünür ama önemlidir. Belirli bir durumda, organizmayı doyuma ulaştıran, hoş etkileri olan tepkilerin tekrarlanma sıklığı artar; organizmayı tatmin etmeyen veya nahoş etki bırakan tepkilerin tekrarlanma sıklığı azalır. Yani organizma davranışının sonucunda olumlu bir tepki ile karşılaşırsa davranışı yapma sıklığını artıracaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi edimsel koşullanma yoluyla öğrenmede etki kanununu örneklendirir?

- A) Uzun süren gemi yolculuğu nedeniyle yetersiz uyarılmaya maruz kalan bir kişinin aşırı derecede rahatsız olması üzerine uyarıcıya ihtiyaç duyması
- B) Dişçiden korkan bir çocuğun çocukken gittiği dişçinin olduğu binaya girerken ıspanak yemeği kokusu alması nedeniyle ıspanak yemeğinden nefret etmesi
- C) Uzun süre yazı yazdığında çok yorulan bir çocuğun yazı yazma işi her seferinde yorulma ile bittiği için davranışı tekrar etmek istememesi üzerine her seferinde yorgunluk hissetmeyecek kadar az yazması ve çevresindekilerin bundan hoşnutluklarını dile getirmesi ile yazma davranışını zaman içinde artırması
- D) Annesinin çocukken hazırladığı mavi desenli yemek tabağında yemek yerken yaşadığı doyunluk ve keyif hissi nedeniyle bir bireyin, ileride mavi desenli yemek tabakları satın almayı tercih etmesi
- E) Tavşanlardan korkan bir çocuğun önce tavşan resmi gösterilerek, ardından tavşan sesi dinletilerek ve kademeli olarak tavşanın çocuğa yaklaştırılması yoluyla çocuğun artık tavşandan korkmama başlaması

6. Yapılan bir çalışmada daha önce oldukça sorunlu bir aile yaşantısı geçirmiş ve bir süre psikiyatri kliniğinde kalmış çocuklarla 30 yıl sonra görüşülmüş, daha durağan ve geleneksel bir yaşam kurmuş olanların, çocukluklarını "daha normal" hatırladıkları tespit edilmiştir.

Bu parçadan bellekle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bellek yeniden yapılandırma özelliğine sahiptir.
- B) Bellek hatırlama sürecinde belli stratejiler geliştirebilir.
- C) Tekrar sayısı arttıkça bilgiler bellekten daha kolay çağrılabilir.
- D) Bilgiler gruplandırılırsa bellekten daha kolay geri getirilebilir.
- E) Bellek yaşama özgü anıların saklandığı bir alandır.

7. **Aşağıdaki seçeneklerden hangisindeki örnek tanımına uygun değildir?**

- A) Duyusal bellek: Duyu organlarına çevreden gelen bilgileri alan ve çok kısa bir süre saklayan ilk bellektir.
Örnek: Yoldaki çınar ağacını görmek
- B) Kısa süreli bellek: Duyusal bilgilerin üzerine eklemeler yaparak uzun süreli belleğe gönderen aktif bir bellektir.
Örnek: Bir telefon numarasını çevirirken numaraları akılda tutmak
- C) Uzun süreli bellek: Yeni gelen bilgileri eskilerle ilişkilendirerek saklayan pasif bir bellektir.
Örnek: Çocukluk arkadaşının adını hatırlamak
- D) İşlemsel bellek: Bir işlemin nasıl yapıldığıyla ilgili bilgilerin saklandığı uzun süreli bir bellektir.
Örnek: Bir müzik aletini çalmak
- E) Semantik bellek: Bilginin anlamlı hâle gelmesini sağlayan uzun süreli bir bellektir.
Örnek: Çocukluk dönemi ile ilgili bir anıyı hatırlamak

8. Doğrudan gözlenemeyen ve karmaşık bir yapı olan zekâ, farklı bakış açılarını savunan kuramlar tarafından farklı şekillerde tanımlanır. Tek etmen kuramına göre zekâ; soyut düşünme, problem çözme, çevreye uyma yeteneği gibi genel bir zihin gücüdür. Çift etmen kuramına göre zekâ, genel bir zihin gücü yanında çeşitli alanlardaki özel yeteneklerin oluşturduğu güçtür. Çok etmen kuramına göre ise zekâ, birçok özel yeteneğin bir araya gelmesinden oluşan genel bir zihin seviyesidir. Zekânın bugün için belirlenmiş kesin bir tanımı yoktur. Belirlenmiş bir tanımı olmadığı gibi yapılan tanımlarda da eksik yanlar görülmektedir. Bunun için zekânın ne olduğuna ilişkin tartışmalar geçmişten bugüne yapılmış hâlâ da yapılmaktadır. Buna rağmen zekâyâ ilişkin tüm kuramlar zekânın kalıtımla kuşaktan kuşağa aktarılan; deneyim, öğrenme ve çevresel etkenlerle de belli ölçüde şekillenebilen bir yapı olduğunu kabul eder.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Zekânın genetik bir yönü de vardır.
- B) Zekânın farklı tanımları vardır.
- C) Çift etmen kuramı zekânın farklı yeteneklerle ilişkili olduğu üzerinde durur.
- D) Tek etmen kuramı zekâyı genel bir zihin gücü olarak kabul eder.
- E) Zekâ kavramının eksik olmayan bir tanımı yapılabilir.

1. Kişilik; psikolojik, sosyolojik, fizyolojik pek çok unsur tarafından şekillenen, oldukça karmaşık ve uzun bir sürecin yansımasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kişiliği oluşturan faktörler arasında diğerlerinden farklı bir niteliğe sahiptir?

- A) Ailedeki yetiştirilme tarzı
B) Çevrenin kişiden beklentilerinin etkisi
C) Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi
D) Bireyin kas ve sinir sisteminin işleyişi
E) Bireyin içinde yaşadığı toplumun etkisi

2. Freud kişiliği üç bölüme ayırmıştır. Bu bölümlerden birisi arzu, istek ve dürtülerin egemen olduğu davranışı tetikleyen kısımdır. Freud'un kişilik kuramına göre insan doğası gereği bencildir ve davranışı belirleyen temel ölçüt haz ilkesidir. Fakat davranışı tetikleyen bu dürtü ve arzular, toplumsal değer yargıları tarafından kontrol edilmektedir.

Freud kişiliğin bu bölümünü aşağıdakilerden hangisi ile nitelendirir?

- A) Bilinç
B) İd
C) Ego
D) Süper Ego
E) Bilinç Dışı

3. Her birey aslına bakılırsa ayrı bir dünyadır. Çünkü aynı anne babadan dünyaya gelen, aynı sosyal çevrede büyüyen kişiler bile farklı özelliklere sahiptir. Farklılıklarımız aslında en büyük zenginliğimizdir. Her birimiz aynı olsaydık, hayata aynı açıdan bakıp aynı şeylerden keyif alıp aynı şeylere üzülseydik hayatın tadı olmazdı. Psikoloji bu farklılıkları ortaya koyan bazı bilimsel kriterler geliştirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi psikolojide bireysel farklılık ölçütü olarak kullanılamaz?

- A) Irk
B) Mizaç
C) Benlik
D) Zekâ
E) Karakter

4. **Kişilik ile ilgili söylenmiş olan aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

- A) Bireyin içinde yaşadığı kültür kişiliğini etkiler.
B) Kalıtım, kişiliğin oluşumunda temel bir etkidir.
C) Bireyin doğuştan getirdiği genetik hastalıklar kişiliğini oluşturur.
D) Bireyin kalıtımla getirdiği özellikler kişiliğin bir bölümünü oluşturur.
E) Bireyin çevreyle etkileşimi kişiliğin karakter yönünün oluşumunda etkilidir.

5. Cemre parası yetmediği için çok istediği bir elbiseyi alamamıştır. Ancak alamama nedeni olarak elbisenin renginin modaya uygun olmadığını göstermiştir.

Cemre'nin bu davranışı aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine uygun bir örnektir?

- A) Bilinçaltına itme
B) Özdeşim kurma
C) Bahane bulma
D) Yön değiştirme
E) Karşıt tepki geliştirme

6. **Kendisini yeterince yakışıklı bulmayan bireyin yakışıklı bulduğu medyatik kişiyi taklit edip onun gibi giyinmesi ve davranması aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine örnektir?**

- A) Yansıtma
B) Gerileme
C) Ödünleme
D) Karşıt tepki geliştirme
E) Özdeşim kurma

7. Aşağıdakilerden hangisi ruh sağlığı yerinde olan insanın özelliği olamaz?

- A) Başka insanlarla yakın ilişki kurar.
- B) Kendini başkalarının önünde eleştirebilir.
- C) Yeni ortama kolaylıkla uyum sağlayabilir.
- D) Sağlıklı benlik bütünlüğüne sahiptir.
- E) Saldırganlık ve öfke krizleri geçirir.

8. Obsesyon; düşüncede ortaya çıkan, kişinin istek ve iradesi dışında sık sık yinelenen, tedirginlik yaratan ve kaygı düzeyini yükselten düşüncelerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi obsesyona örnek olabilir?

- A) Yüksek yerlerden korkulması
- B) Kara kedi görünce bireyin saçını çekmesi
- C) Konuşmada düzensizlik yaşanması
- D) Asansöre binmekten korkan birinin altıncı kata merdivenden çıkması
- E) Paraya ya da herhangi bir eşyaya her dokunduğunda elinin kirlendiğini düşünmesi

9. Aşağıdakilerden hangisi sınav esnasında stresle başa çıkmaya dönük önerilen tekniklere örnek olamaz?

I. İçinizden: "Bu sadece bir test, mükemmel olmak zorunda değilim." şeklinde tekrarlayın.

II. Sandalyede dik oturun. Derin nefes alıp üçe kadar sayın ve sonra yavaşça nefesinizi verin.

III. Saate sürekli bakıp, kalan süreyi göz önünde bulundurmadan, sınava yoğunlaşmaya devam edin.

IV. Gözünüzü kapatıp, huzurlu bir yer canlandırıp, kısa bir süre kendinizi sakin bir yerde hayal edin.

V. Ellerinizi sandalyenin altından tutup, önce sıkıp, beşe kadar sayarak vücudunuzu serbest bırakın.

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

10. "Ruh sağlığı ile beden sağlığı arasında sıkı bir ilişki vardır." Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu açıklamaya uygun bir örnek değildir?

- A) Trafik kazası sonucu felç olan bireyin konuşma yetisini yitirmesi
- B) Sınav kaygısını aşırı düzeyde yaşayan öğrencinin saçkıran olması
- C) Evliliğinde sorunlar yaşayan bir bireyin ellerinin üzerinde lekeler oluşması
- D) İflas eden birinin gerginlikten kolunda sinir kaybı oluşması
- E) Uzun süren depresyon nedeniyle bireyin mide spazmı geçirmesi

11. Aşağıdakilerden hangisi ruhsal açıdan sağlıklı olmanın ölçütleri arasında gösterilmez?

- A) Toplumda bir yeri ve görevi olduğu duygusunu edinmiş olma
- B) Kendisiyle uyumlu olma
- C) Girişimlerinde genellikle çevresine bağımlı hareket etme
- D) Mesleği dışında eğlendirici ve kendini geliştirici uğraşılara sahip olma
- E) Yaşadığı yakın ve uzak çevre ile ilişki kurma

12. Savunma mekanizmaları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Kaygıyı ve gerginliği artırır.
- B) Bireyin çevreye uyumunu zorlaştırır.
- C) Ruh sağlığını düzenlemek için kullanılır.
- D) Bireye faydası olan tek savunma mekanizması yüceltmedir.
- E) Gerçeğin olduğu gibi algılanmasını sağlar.

1. C. Rogers insanın iyi bir varlık olduğunu, içinde iyi bir potansiyel bulundurduğunu ve gelişmekte olduğunu savunur. İnsan; yapmış olduğu her hareketten, kişisel özelliklerinden kendisi sorumludur ve herkes kendi kaderini belirler. Kişiye istediğini yapma imkânı ve desteği verildiği takdirde kişi, insan olmanın gereklerini yerine getirebilmektedir. Ona göre insan, kendisini kendisi yapan özelliklerine ve kişiliğine göre hareket eder, çevresi ve kendi biyolojik yapısına göre de gelişir ve değişir.

Bu parçadan,

- I. Rogers, hümanistik yaklaşımın savunucularındandır.
II. İnsan davranışlarını şekillendiren benliktir.
III. İnsanın mutluluğu için temel ihtiyaçlarının karşılanması yeterlidir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

2. Bir araştırmada kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları incelenmiştir. Bu kapsamda, aynı mahallede yaşayan, 15 - 64 yaş aralığında 100 kadın ve erkek seçilmiş, kendilerini ifade eden çok sayıda özellik verilmiş; eğitim, sosyo-ekonomik düzey ve inançlar bakımından kendilerini konumlandırmaları istenmiştir. Araştırmanın sonucunda bireylerin cinsiyet farklılığına dayalı kimlik algıları ortaya çıkmıştır.

Buna göre deneyin temel problem cümlesi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Benlik algısının toplumsal statülere etkisi nedir?
B) Kişiliğin oluşumunda kalıtımın etkisi var mıdır?
C) Benlik algısına etki eden faktörler nelerdir?
D) Cinsiyet eşitsizliğini engellemenin yolları nelerdir?
E) Benlik algısı zamana bağlı olarak değişebilir mi?

3. İnsanlar aynı yöne baksa bile aynı yönden bakamazlar. Farklı olmak doğal bir süreçken, tek doğruyu savunmak ve bunu diğerine dayatmak insanın doğasına aykırıdır.

Bu düşünceye sahip olan kişinin aşağıdaki tutumlardan hangisine sahip olması beklenmez?

- A) Kişilerin yaşam tarzı hakkında ön yargılı olma
B) İnsanların inançlarına saygılı olma
C) Dış görünüşüyle insanları yargılamama
D) Kişiyi ailesinden bağımsız değerlendirme
E) İlgi ve beğenilerine göre kişiyi etiketlememe

4. Alfred Adler, Freud'un, kişiliğin bencillik ve haz ilkesine dayandığı, insanın davranışlarının doğuştan var olan dürtülerle gerçekleştiği düşüncesine karşı çıkmaktadır. Adler'e göre birey toplum varlığıdır. Toplumsal ilginin, bireylerde doğuştan olduğunu, bencilliğin yerini toplumsal beklenti ve isteklere doğal olarak bıraktığını düşünmektedir. Her insan, kendi kişiliğinin yaratıcısıdır. İnsan yaratıcı benliği ile kişiliğini toplum içinde kendisi inşa etmektedir.

Buna göre aşağıdaki düşüncelerden hangisi Adler'e ait olamaz?

- A) Toplumsal ilgiler davranışı etkilemektedir.
B) Toplumsal yatkınlık doğuştan gelmektedir.
C) Bencillik insan doğasına aykırı bir davranıştır.
D) İnsan kendi kimliğini inşa eden bir ustadır.
E) Dürtülerimiz davranışın yönünü belirlemektedir.

5. Zaman zaman her insan hayatında olumsuzluklarla karşılaşabilir, çatışmalar, engellenmeler, hayal kırıklıkları yaşayabilir. Böyle durumlarda savunma mekanizmalarına başvurmak bireyi geçici de olsa rahatlatır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi savunma mekanizmaları için söylenemez?

- A) Savunma mekanizmaları sorunları gerçek anlamda çözmez.
B) Her insan savunma mekanizmalarından yararlanabilir.
C) Savunma mekanizmaları sorun yaşandığında başvurulabilir türden davranışlardır.
D) Bireylerin sorunlar karşısında güçlü hissetmesini sağlar.
E) Normal insanlar savunma mekanizmalarına başvurmazlar.

6. İş seçiminde, eş seçiminde, hatta hayatının birçok önemli konularında kararsız olan, verdiği kararların sonucundan hiç memnun olmayan biri, etrafındaki herkesin yanlış karar verdiği gibi ya da kararsız olduğunu savunur.

Parçadaki bireyin davranışı aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine uygundur?

- A) Yer-yön değiştirme
B) Bastırma
C) Yansıtma
D) Gerileme
E) Ödönleme

7. Psikoterapide davranışı anlamının tek yolu, kişiyi bir bütün olarak tanıtmaktan geçmektedir. Bunun gerçekleşmesi için, öncelikle temel güven ortamı sağlanır ve sürekli bilgi akışının gerçekleştiği iletişim sürecine geçilir. Hasta, terapist tarafından yargılanma korkusu olmaksızın, duygularını ifadeye teşvik edilir. Terapist ise hastaya empati duygusu hissettirerek olumlu davranışlar sergiler.

Parçadan hareketle psikoterapi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Hastalığın tam olarak anlaşılması imkânsızdır.
- B) Hastanın cinsiyeti ve statüsü iletişimde önemlidir.
- C) Kişiyi hataları söylenerek doğru davranış geliştirilir.
- D) İletişim ve güven, hastalığın tanı ve tedavisinde oldukça önemlidir.
- E) Fiziksel süreçlerin tedavisinde ilaç kullanılmaktadır.

8. İnsan; bu duygu durumunda karamsar, isteksiz, üzgün, umutsuz ve mutsuzdur. Hayata karşı motivasyonu düşüktür, hiçbir şeyden zevk almaz, kendisini değersiz ve yetersiz görür.

Bu açıklamada özellikleri verilen davranış bozukluğu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mani
- B) Kaygı
- C) Şizofreni
- D) Depresyon
- E) Bipolar bozukluk

9. Şevket Bey anne - babasının ve yakın çevresinin destek ve öğütlerini almadan hiçbir kararı verememekte ve iş yapamamaktadır. Hatta öyle zamanlar olur ki bu yakınlarının destek ve onayını yitirme korkusuyla kendi isteklerini dile getirmekte güçlük çekmekte ve kolay kolay onlara hayır diyememektedir.

Buna göre Şevket Bey'in durumu aşağıdaki kişilik bozukluklarından hangisi ile tanımlanabilir?

- A) Narsist
- B) Bağımlı
- C) Şizoid
- D) Obsesif - kompulsif
- E) Paranoid

10. Pek çok insan sürekli olarak, işlerinin yoğunluğundan ve zamanın kendisine yetmediğinden şikâyet ediyor. Olanca hızıyla ve zamana inat hareket eden insanların koşuşturmasına şahit olurken bu durumdan şikâyet etmeleri ironik değil mi? Nihayet stres tahammül edilemez noktaya ulaştığında ise bu kez psikolog için zaman ayırmak zorunda kalıyorlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak verilemez?

- A) Bir öğrencinin bitirmesi gereken proje nedeniyle annesinin çay içme teklifini reddetmesi
- B) Yıl sonu gireceği sınava hazırlanan öğrencinin arkadaşının düşününe gitmemesi
- C) Kişinin hafta sonu iş arkadaşlarıyla eğlenmeyip ailesiyle zaman geçirmesi
- D) Bir öğrencinin çok sevdiği takımın maçını izlemek yerine dönem ödevini yapmaya devam etmesi
- E) Kariyer planlarını gerçekleştirmek isteyen bir kişinin ailesiyle tatil yapmak yerine işte mesaiye kalması

11. Türkiye'de, 26 üniversitede, 2 bin 806 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, sosyal medyanın günlük yaşam üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada, sosyal medya kullanımının artmasıyla, başkalarının yaşamlarını daha çok merak etme, her şeyden haberdar olma arzusu, günlük kısır tartışmalardan ruhen olumsuz etkilenme gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. İnsanlar başkalarının hayatlarına takılı yaşamakta, kendilerini farklı biçimde tanıtmaya çalışmaktadır.

Parçada anlatılan temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sosyal medya bağımlılığı, bireyin psikolojisini olumsuz etkilemektedir.
- B) Üniversite öğrencileri sosyal medya kullanmamalıdır.
- C) Sosyal medya kullanımı ders başarısını olumsuz etkilememektedir.
- D) Başkalarının hayatını merak etmek, insan doğasında vardır.
- E) Sosyal medyadaki tartışmalar düzeyli ve seviyelidir.

12. Savunma mekanizmaları, organizmanın ruhsal bütünlüğünü korumak için kullandığı bir sigortaya benzer. Organizma ruhsal gerginlik, aşırı stres ve baskı altındayken, savunma mekanizmalarını kullanarak geçici de olsa rahatlar. Yeter ki bu sigorta, yüksek elektrik voltajı geçtikten sonra tekrar kaldırılmış olsun.

Bu metinde savunma mekanizmalarının aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Bilinçsiz olarak ortaya çıkar.
- B) Aşırı kullanılması bireye zarar verir.
- C) Kullanan insanların ruh sağlığını bozar.
- D) Bireyi hayal kırıklığına uğratar.
- E) Aşırı öfke ve gerginlik yaratır.

2021 AYT

1. Kişiler bazen rahatsız edici buldukları, hoş gitmeyen veya tehdit edici içerikli duygu ve düşüncelerini başkalarına yöneltirler. Bu durum, kişinin benliğini kaygıdan koruyan savunma mekanizmaları içinde yer alır ve yansıtma olarak adlandırılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi “yansıtma”ya örnektir?

- A) Bir kişinin eşine yalan söylediği için yoğun suçluluk ve utanç duygusu yaşaması
B) Arkadaşına karşı sevgi dolu hisler besleyen birinin arkadaşının kendisinden hoşlanmadığını düşünmesi
C) İş yerinde çalışma arkadaşıyla tartışma yaşayan bir kişinin evde çocuğunu nedensiz yere azarlaması
D) Komşusunun yeni aldığı arabayı çekemeyen bir kişinin komşusunun sürekli onu kışkırdığını söylemesi
E) Hangi işi seçeceğine bir türlü karar veremeyen birinin psikolojik destek almaya karar vermesi

2019 AYT

2. Aşağıdakilerin hangisinde yaklaşma-yaklaşma çatışması yaşanmıştır?

- A) Canı dondurma isteyen Merve'nin kilo almaktan çekindiği için dondurma yemekten vazgeçmesi
B) Yeni bir televizyon almak isteyen Banu'nun istediği ürünün mağazada indirimde olmasına sevinmesi
C) Beğendiği iki araba arasında kararsız kalan Gülşah'ın bir süre düşündükten sonra ucuz olanı alması
D) Engin'in merakla beklediği konsere eski nişanlısıyla karşılaşma korkusuyla gitmekten vazgeçmesi
E) Riskli bir ameliyat ile ciddi yan etkileri olan ilaç tedavisi arasında kalan bir hastanın ameliyatı tercih etmesi

2018 AYT

3. Bir profesör üniversitede geçmişten günümüze popüler kişilik kuramları konusunda ders vermektedir. Öğrencilerinden; Freud'un psikanalitik kuramı bağlamında, kişilik konusunun temel kavramlarını anlatan karakterlere bürünerek kısa bir canlandırma yapmalarını ister. Bu canlandırma için gönüllü olup olmadığını sınıftakilere sorduğunda bir öğrenci “Beni seçin, beni seçin!” diye bağırarak sırasından kalkar. Bunun üzerine profesör “Hadi gel, karakterlerden biri belli oldu.” der.

Buna göre profesörün, öğrencisinin canlandırması için uygun gördüğü karakter aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Çatışma
B) Ego
C) Süperego
D) İd
E) Savunma mekanizmaları

4. Kişilik testlerinden sadece birisi olan Rorschach Testi'nde üzerinde resim olan kartlar bireye gösterilir ve yorumlaması istenir. Bu testlerle yaşamın çeşitli döneminde yaşanan krizlerin gidişatı görülerek tedavi sürecinin düzenlenmesi amaçlanır. Bu nedenle kişilik testlerinin toplumsal yaşamın düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Buna göre kişilik testlerinin toplumsal yaşamdaki işlevi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kişinin fiziksel özelliklerini keşfetmeyi sağlama
B) Kişiyi; tanıma, teşhis, tedavi etme ve yönlendirme
C) Kişiliği etkileyen sosyal etmenleri keşfetme
D) Kişiliği etkileyen bilinçdışı süreçleri anlama
E) Saldırganlığı engelleyen unsurlar barındırma

5. Erik Erikson'un psiko-sosyal kişilik kuramına göre ergenlik sonrası dönem, “Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık” dönemidir. Bu dönemde kimliği şekillenen genç için hayatı birlikte sürdüreceği hayat arkadaşının seçimi âdeta dönemin temel problemidir. Bu süreçte birey kişiliğinin zayıf yönlerini ve sınırlarını daha iyi öğrenmeye başlamıştır. Ayrıca kaliteli dostluklar kurmak bu dönemde çok önemlidir. Başka bireylerle yakınlık kuran kişi kendi benlik bütünlüğünü koruyarak bir başkasının kimliği içinde kendini bulur.

Bu dönemde olan biri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Derinliği olan ilişkiler kurar.
B) Kapasitesini ve yeterliliklerini bilir.
C) Sevgi ilişkisi ön plandadır.
D) İletişim, ben merkezli ve yüzeyseldir.
E) Ergenlik krizlerini atlatmıştır.

6. Ünlü bir futbolcunun:

“Futbol oynayacak ayakkabım olmadığı için çok ağlamıştım. Ta ki bir gün ayağımı kaybeden birinin benim attığım gole sevindiği ana şahit olana kadar.”

sözü psikolojide hangi savunma mekanizmasına örnek olarak verilebilir?

- A) Ödünleme
B) Karşıt tepki geliştirme
C) Gerileme
D) Polyannacılık
E) Bahane Bulma

7. Hayata olumlu bakmak, iyimser olmak yaşam enerjisini yükseltir. Hayat enerjisi azalan kişi üşenen, keyifsiz, tembel bir insana dönüşür. En basit olaylar, eylemler bile bu kişiler için aşılamaz dertler olarak algılanır ve kişi hayattan zevk alamayıp depresyona girer. Uzun yıllar üretkenlik içinde yaşayan kişinin birden emekliye ayrılması ile bu durum kendini gösterebilir.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi bireyin bu sıkıntısını aşmak için yapması gereken bir davranış örneği olamaz?

- A) Ailesiyle birlikte yıllardır hayalini kurdukları yurt dışı tatiline çıkmak
B) Bahçedeki alanın düzenlenmesine dönük girişimde bulunmak
C) Arkadaşlarıyla bir dernek kurarak yardım faaliyetlerine katılmak
D) Sosyal sorumluluk projelerine katılmak
E) Tüm gün hiçbir iş yapmadan televizyon karşısında vakit geçirmek
8. I. Apartmanda yaşayan bir kişinin, komşularını her gördüğünde gülümseyip, selam vermesi
II. Bireyin taraftarı olduğu takımın maçında her gol atıldığında, tanımadığı insanlara sarılıp onları öpmesi
III. İşleri kötü giden birinin iflas ettikten sonra, uzun süre kimseyle konuşmaması
IV. Sınavda ilk kez düşük puan alan bir öğrencinin sinir nöbeti geçirmesi
V. Arkadaşı ile bir konuda anlaşamayan bireyin aniden arkadaşına saldırması

Yukarıdakilerden hangisi ruh sağlığı yerinde olan bireyin sergileyeceği davranışlara örnek gösterilebilir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

9. Bundan elli yıl öncesinde psikolojik terapi pek bilinir olmamakla birlikte, destek aldığını söyleyene de toplumda iyi gözle bakılmazdı. Ruh sağlığı kavramı zamanla anlaşılmaya başlandı. Artık kendini iyi hissetmeyen biri, psikolojik destek almakta bir mahsur görmemektedir. Ancak biz bu durumu sanki biraz abarttık. Son zamanlarda küçük yaştaki çocuklarının psikolojisinin bozuk olduğundan şikayet eden ve yardım alan pek çok aileye rastladım. Belki durum ciddi bilemem. Ama bunun toplumsal bir alışkanlığa dönüşmesinden duyduğum korku gün geçtikçe artıyor.

Parçada psikolojik terapi ile ilgili anlatılan temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Psikolojik terapi sürecinde hasta hekim ilişkisi çok önemlidir.
B) Zaman geçse de, toplumdaki psikolojik terapi algısı değişmemektedir.
C) İnsanlar gün geçtikçe yalnızlaşmakta ve mutsuzlaşmaktadır.
D) Psikolojik destek, sağlıklı bir ruh haline sahip olmak için amaç değil, araç olmalıdır.
E) Çocuk psikolojisini anlamak, yetişkinleri anlamaktan daha zordur.

10. Psikoterapinin farklı türlerinden biri olan davranış terapisi, kişideki olumsuz davranışları yok etme temeline dayanır. Örneğin kişi mikroptan korkuyor ve sürekli elini yıkıyorsa davranış terapisiyle kişinin bu davranışı yapma sıklığı azaltılabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi davranış terapisinin amacıdır?

- A) İnsanların sorunlarını yaratıcı yöntemlerle aşmalarına yardımcı olur.
B) Stres ve madde bağımlılığı gibi sorunlarla baş etmeyi hedefler.
C) Görünen sorunların bilinçaltı nedenlerini bularak ortadan kaldırmayı hedefler.
D) Kişilerin insan ilişkilerinde yaşadıkları sorunları aşmaları için strateji geliştirmeyi hedefler.
E) Sağlıksız ve istenilmeyen davranışları azaltarak olumlu davranışları pekiştirmeyi hedefler.

11. “Fiziksel bir temeli olmadığı halde kaygı ve korku gibi nedenlerle baş, sırt ya da eklem ağrıları çeken insanlara rastladığımız zamanlar fazlası ile oluyor. Hatta bazı danışanlarımızda kol ve bacaklarında kısmi felç ya da kısmi körlük gibi ciddi boyutlarda durumlarla da karşı karşıya gelebiliyoruz.”

Danışmanın açıklamasında ifade ettiği normal dışı davranış aşağıdakilerden hangisine karşılık gelir?

- A) Mizaç - duygudurum bozukluğu
B) Kişilik bozukluğu
C) Psikomotor bozukluk
D) Anksiyete - kaygı bozukluğu
E) Bipolar bozukluk

12. Bu tür bir bozukluk durumunda kişinin duygu durumu, maniden (taşkınlık) depresyona (çökkünlük) aşırı “iki uç” arasında değişir. Manik durumda kişi aşırı mutlu, konuşkan, umursamaz, enerjik ve hareketlidir. Sonrasında ise kişi birdenbire çöküntü, üzüntü ve umutsuzluk dönemi olan depresif döneme geçer.

Bu parçada ifade edilen bozukluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bipolar bozukluk
B) Şizoid kişilik bozukluğu
C) Antisosyal kişilik bozukluğu
D) Narsist kişilik bozukluğu
E) Bağımlı kişilik bozukluğu

SOSYOLOJİ

---

1. Tabloda toplumsal olgu ve toplumsal olay kavramlarına örnekler verilmiştir.

Toplumsal Olgu	Toplumsal Olay
Evlenme	2017 yılında Türkiye’de evlenme sayısı bir önceki yıla göre %4,2 azalmıştır.
Göç	TÜİK’in uluslararası göç istatistiklerine göre 2018 yılında Türkiye’de İstanbul ili en çok göç alan il olmuştur.
İstihdam	2018 yılı işgücü istatistiklerine göre en yüksek istihdam oranı TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesinde olmuştur.

Bu örneklerden hareketle toplumsal olgu kavramı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kendine özgü özelliklere sahiptir ve tekrarlanamaz.
B) Somut bilgiler içerir.
C) Uzun sürede meydana gelir, süreklilik gösterir.
D) Yeri ve zamanı bellidir.
E) Başlangıç ve bitiş süresi bellidir.
2. Bir araştırmacı piyasaya yeni sürülen bir araba hakkında tüketici düşüncelerini öğrenmek amacıyla bir soru formu hazırlamış ve bu soru formunu arabayı kullanan tüketicilere göndererek okuyup cevaplamalarını istemiştir.

Bu araştırmacı aşağıdaki veri toplama tekniklerinden hangisini kullanmıştır?

- A) Monografi
B) Sosyometri
C) Olay incelemesi
D) Görüşme
E) Anket
3. Toplumsal yapı her zaman sağlam bir mozaik görüntüsüne sahip olmayabilir. Çatışmalar; acılara ve güvensizliklere sebep olan toplumsal sorunları ortaya çıkarabilir. Hızlı bir toplumsal değişim sonrası bireyler, günlük ilişkiler düzeyinde en iyi sonuca ulaşmak için nasıl davranmaları gerektiğini bilmeyebilir. Sosyologlar ise tüm bu sıkıntıları ortadan kaldırmayabilir ama hiç değilse sağladığı daha iyi bir enformasyon ile toplumu anlamada bütüncül bir anlayış kazandırabilirler.
- Yalnızca bu parçadan hareketle sosyologlar ile ilgili çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Toplumdaki çatışma ve sorunları çözen kişidir.
B) Doğru davranış biçimini ortaya koyarak bilinmeyenleri bilinin kılar.
C) Toplumsal incelemelerde olandan çok olması gerekeni bildirir.
D) Toplumsal yapıda meydana gelen değişimleri öngören bilim insanıdır.
E) Toplumsal yapıyı açıklayarak betimleyen kişidir.

4. Sosyoloji bölümü 2. sınıf öğrencisi Aslı, antropoloji dersi kapsamında Ankara’nın bir köyünde araştırma yapmaya başlamıştır. Elindeki soru listesine bağlı olarak verileri kayıt altına almakta, fotoğraf makinesi ve video kamerası gibi araç ve gereçlerden yararlanmaktadır. Ayrıca Aslı neyi, nasıl gözlemleyeceğine ve kaydedeceğine kendisi karar vermektedir.

Buna göre Aslı’nın aşağıdaki veri toplama tekniklerinden hangisini kullandığı söylenebilir?

- A) Katılımlı gözlem
B) Basit gözlem
C) Sistematiik gözlem
D) Örnek olay incelemesi
E) Anket
5. Toplumsal ilişkiler; kişisel, kültürel, ekonomik ya da siyasal nitelikte olabilir. Her gün evde, iş yerinde, alışveriş merkezlerinde, yolculuklarda, dernekte, lokantada, sendikada farklı ilişkiler kurarız. Çok sayıda ve farklı türdeki bu toplumsal ilişkiler esnasında, karşılıklı etkileşimlerle ortaklaşa yapılan davranış kalıpları oluşur. Bu davranış kalıpları bireylerin üzerinde baskı kurarak, onları ortak davranışlara yöneltir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Toplumsal ilişkiler farklı alanlarda ve sayıda olabilir.
B) Bireyler nerede ve nasıl davranacaklarını toplumsal ilişkiler sonucu öğrenir.
C) Toplumsal ilişkiler belirli davranış kalıpları ortaya çıkarır.
D) Toplumsal ilişkiler gerçekleştiği gruptaki üyelerin karşılıklı etkileşimine dayanır.
E) Birey katıldığı grupların davranış kalıplarına uygun hareket etmediğinde dışlanabilir.
6. Sosyolojinin bağımsız bir bilim dalı olmasında etkili olan toplum bilimcilerden biri olan Auguste Comte, tarihi bir ilerleme süreci olarak görür. Onun “Üç Hâl Kanunu” denilen kuramına göre toplumlar üç aşamadan geçerler. Birinci aşama olan teolojik aşamada insanlar, olayların nedenini doğaüstü birtakım varlıklarda aramışlardır. İkinci aşama olan metafizik aşamada doğaüstü etmenlerin yerini soyut birtakım kuvvetler alır. Son aşama olan pozitif aşamada ise olaylar bilimsel yasalarla ifade edilmeye çalışılır.
- Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi “pozitif aşama” için yanlış bir yargıdır?**
- A) İşin örgütlenmesi ve işe bağlılık ön plandadır.
B) Sanayiciler, girişimciler etkin rol alır.
C) Bilim insanlarının düşünce biçimidir.
D) Dinin bilimsel alanda yol göstericiliği ön plandadır.
E) İnsanlar doğal kaynakları daha akılcı kullanmaya çalışırlar.

7. Sosyoloji, hayatımızda var olan sosyal gerçekleri, sosyal olay ve olguları, insanların meydana getirdiği grupları, grupların davranışlarını ve sosyal kurumları olduğu gibi inceleyen pozitif bir bilim dalıdır. Bir başka ifadeyle, sosyoloji birtakım varsayımlardan çok; var olan gerçekleri ortaya koymaya çalışan, sosyal gerçeğe eğilen bir ilimdir.

Bu parçada öncelikle sosyolojinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Toplumu bir bütün olarak inceler.
B) Toplumda meydana gelen değişim ve gelişim süreçlerini inceler.
C) Benzer sosyal olayları inceleyerek ortak noktaları tespit eder.
D) Olması gerekeni değil var olanı inceler.
E) Bilimsel araştırma ve inceleme teknikleri kullanır.

8. SERÇİLER KÖYÜNÜN SOSYO-KÜLTÜREL MONOGRAFİSİ

Bu çalışma, Çanakkale merkez ilçesine bağlı Serçiler köyünde aile kurumunun geçirmekte olduğu yapısal ve işlevsel değişimleri saptamayı amaçlamaktadır. Aile kurumu ise evlenme biçimleri ve sözleşmeleri, aile büyüklüğü, çocuk sayısı, aile içindeki otorite dağılımı değişkenleri altında incelenmiştir. Sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan büyük ticaret merkezleriyle bağlantısı zayıf düzeyde bulunan ve şehir merkezine göç veren Serçiler köyünde, aile kurumuna ilişkin değişim sürecinin yavaş olarak gerçekleşmekte olduğu görülmüştür.

Metinde verilen örnek monografi çalışması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sınırları belirlenmiş bir grup belli bir yönü ile derinlemesine incelenmiştir.
B) Grubun özel bir yönü çeşitli açılardan etkileşimi ile ele alınmıştır.
C) Grup bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri ve duygusal yönleri incelenmiştir.
D) Grup, içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik çevre ile birlikte incelenmiştir.
E) Aile kurumundaki değişim, çeşitli faktörlerin etkisi açısından araştırılmıştır.

9. Metin Öğretmen sosyal bilgiler dersine girdiği 8-A sınıfı öğrencileri arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi anlamak için bir form dağıtır.

Formdaki bazı sorular şöyledir:

- Sınıftaki hangi arkadaşınız/arkadaşlarınızla birlikte ders çalışmak istersiniz?
- Sinemaya bir film izlemeye gidecek olsanız hangi arkadaşınızı/arkadaşlarınızı tercih edersiniz?

Buna göre Metin Öğretmen öğrencileri arasındaki ilişkiyi anlamak için aşağıdaki veri toplama tekniklerinden hangisini kullanmıştır?

- A) Monografi   B) Olay incelemesi   C) İstatistik
D) Sosyometri   E) Anket

10. Ona göre sosyoloji, toplumların işleyiş ve etkileşim kanunlarını ortaya koyacak ve böylece gelecekte topluma istenilen yön verilebilecektir. "Hars ve Medeniyet" adlı kitabında ana eksenini çizdiği düşüncelerine göre, topluma yön verecek olanlar ise dâhiler ve sosyologlardır. Dâhiler sezerek, sosyologlar da sosyal realitenin kanunlarını bilerek ve uygulayarak toplumun evrimi konusunda etkili olurlar. Ona göre uygarlık ulusların ortak malıdır ve her ulus tarafından taklit edilebilir. Oysa kültürü oluşturan duygular, değerler ve inançlar taklit edilemez. Bu sebeple kültürü oluşturan unsurlar, o ulusa aittir.

Parçada sözü edilen Türk sosyolog aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mümtaz Turhan
B) Mübeccel Belik Kıray
C) Ziya Gökalp
D) Prens Sabahattin
E) Cahit Tanyol

11. Ülkemizde Güneydoğu'da yaşanan aşiret düşüğünü incelemek isteyen bir araştırmacı burada gördüklerinin Marmara Bölgesi'nde katıldığı düşümlerden çok farklı olduğuna şahit olmuştur.

Parçaya göre araştırmacının kullandığı bilgi toplama tekniği hangisidir?

- A) Gözlem
B) Anket
C) Sosyometri
D) Vaka incelemesi
E) Mülakat

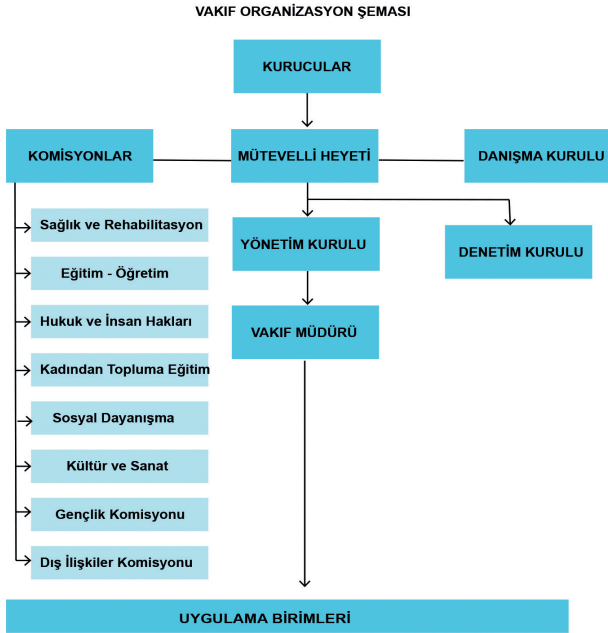
12. Ülkemizde yapılan müzik nerdeyse her on yılda bir büyük değişimlere uğramıştır. Hatta bunlara müzik dünyasında altmışlar, yetmişler, seksenler gibi isimler verilmiştir. Bu isimlerin önemi o yılların müziklerinin birbirlerinden ayırt edilebilir derecede farklı olmasıdır. Örneğin; altmışlarda yapılan müzikte şarkı söyleyen kişinin sesine günümüzdeki gibi efekt uygulaması eklenemezdi ya da doksanlı yıllarda çalınan müzikle arasında, ritimsel anlamda bile büyük değişiklikler vardı.

Bu parçadan hareketle ülkemizde yaşanan bu süreci sosyolojik anlamda hangisiyle değerlendirmek mümkün olur?

- A) Müzik sosyologların uğraş alanlarından biridir.
B) Toplumumuzda müzik eskisi gibi önemli görülmemektedir.
C) Eskiden müzisyenlerin kullandıkları müzik aletleri daha gelişmiştir.
D) Yıllar geçtikçe toplumla beraber müzik de değişmiştir.
E) Eski zamanların toplumu müziksel anlamda daha bilinçlidir.

1. Vakıf, bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk ve paradır. Aşağıda bir vakıf şeması verilmiştir:

Buna göre bir toplumsal grup olarak vakıflarla ilgili,

- I. Her grup üyesinin rol ve statüsü vardır.
II. Grup içinde işleyiş belirli normlara bağlıdır.
III. Grup üyelerinin ilişkileri birincil niteliklidir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Toplumsal olay yeri ve zamanı belli olan, toplumsal ilişkiler sonucunda ortaya çıkan tek tek değişimlerdir. Toplumsal olgu ise aynı türden olayların sürekliliğinden yola çıkarak elde edilen soyut bir kavramdır. Belirli bir yeri ve zamanı yoktur.

Buna göre toplumsal olay ve olgu kavramlarına;

- I. Sanayileşme
II. 1915 Çanakkale Savaşı
III. Yerel seçimler
IV. 1999 Marmara Depremi
V. Kenan ile Ebru'nun 26 Mart 2020'de evlenmesi

hangileri sırasıyla uygun örnekler?

- A) I ve III B) II ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

3. 3 Aralık Dünya Engelliler Günü'nde bir grup lise öğrencisi işitme, ortopedik ve görme engelli gibi davranarak çay bahçelerinde insanlara engelli olmakla ilgili sorular sorup sohbet etmişlerdir. Bu etkinlik sonunda hazırladıkları video ile toplumun engellilere bakış açısını gözler önüne sermeye çalışmışlardır.

Bu sosyal deneyde aşağıdaki yöntem ve tekniklerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Vaka incelemesi B) İç gözlem C) Sosyometri
D) Monografi E) Katılımlı gözlem

4. Benzer olaylar, benzer ilişki ve nesneler ortak kavramlarla ifade edilir. Zamana ve mekâna bağlı kalmadan kullandığımız bu tür genellemeler, benzerlikler kadar farklılıkları görmemizi de sağlar. Örneğin; aile kavramı üzerinden kendi aile yapımızı analiz edebilmek veya belli bir aile yapısından genel bir aile açıklamasına ulaşabilmek gibi.

Paragrafta ifade edilen benzerliklerden yola çıkılarak üretilen genel kavramların sosyolojideki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sosyal gerçeklik B) Sosyal benzerlik C) Sosyal olgu
D) Sosyal olay E) Sosyal ilişki

5. "Sanayileşme" toplumsal bir olgu, Eskişehir'de 1927 yılında kiremit fabrikalarının kurulması toplumsal bir olaydır.

Buna göre toplumsal olay ve olgu arasındaki ilişkiyi aşağıdaki yargılardan hangisi en iyi açıklar?

- A) Toplumsal olay toplumdaki topluma değişir, olgu ise değişmez.
B) Toplumsal olgu, toplumda belirli bir zaman diliminde meydana gelen değişimler, olay ise bunların genel adıdır.
C) Toplumsal olay zamandan bağımsız somut kavramlar, olgu ise toplumsal oluşumlardır.
D) Toplumsal olgu toplumsal yaşamda aynı türden birçok değişimin genel ifadesi, olay ise bu tek tek değişimlerin kendisidir.
E) Toplumsal olgu diğer bilimlerin konusu olabilirken, olay sadece sosyolojinin konusuna girer.

6. Sosyoloji disiplininin üniversitede yer almasını sağlamış, araştırma enstitüsü kurmuş, çeşitli süreli yayınlar çıkararak sosyolojinin ülkemizde gelişmesini sağlamış öncü bir isimdir. "Hars ve Medeniyet" adlı kitabında üzerinde durduğu kültür (hars) ve uygarlık (medeniyet) kavramları onun sosyolojisinin ana eksenini oluşturur. Türkiye sosyolojisinde kültür kavramına ilk defa karşılık araması ve bu karşılığı "hars" olarak belirtmesi önemlidir.

Parçada anlatılan Türk sosyolog aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ziya Gökalp
- B) Cahit Tanyol
- C) Hilmi Ziya Ülken
- D) Prens Sabahattin
- E) Mübeccel Belik Kıray

7. "Toplumsal gruplar" sosyolojinin önemli bir konusudur. Toplumsal gruplar, toplumsal yığınlardan farklı olarak ortak bir amaç taşır ve bu amaca ulaşmak için de iş bölümü yapar. Ayrıca toplumsal grupta yer alan bireyler, grup normlarına göre hareket etmek zorundadır. Çünkü toplumsal grupların fertlerini birbirine bağlayan değerleri vardır. Bu değerler olmazsa toplumsal grupların yığınlara dönüşmesi kaçınılmaz olur.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi toplumsal grupların işlevleri arasında yer almaz?

- A) Fertleri sosyalleştirme
- B) Fertlerin davranışlarını denetleme
- C) Fertlerin izleyecekleri yolu gösterme
- D) Fertlerde sosyal ilişkiler oluşturma
- E) Grup üyeleri arasında ben bilinci oluşturma

8. Durkheim "İntihar" adlı çalışmasında, intiharla ilgili olayları tek tek incelemiş, hangi şartlarda intiharların arttığını ya da azaldığını araştırmıştır. Sonuçta intihar olgusu ile ilgili genel bir yargıya ulaşmıştır.

Durkheim bu çalışmasında aşağıdaki yöntemlerden hangisini kullanmıştır?

- A) Analiz
- B) Tümdengelim
- C) Tümevarım
- D) Sosyometri
- E) Monografi

9. Bir gruptaki bireylerin birbirleriyle ilişkilerini, eğilimlerini ve üyelerin ilişki örüntüsünü ortaya çıkaran; grup içindeki alt grupları, lideri veya izole edilmiş kişileri belirlemeye yarayan objektif ve güvenilir bir tekniktir. Küçük gruplarda, grup üyeleri arasındaki duygusal yaklaşma derecesini (sevme, kıskanma, nefret etme vb.) belirlemeye yarayan bir araştırma tekniğidir.

Sosyolojide kullanılan bu araştırma tekniği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Örnek olay incelemesi
- B) Sosyometri
- C) Monografi
- D) Görüşme
- E) Anket

10. Herkes sosyolog olamaz; çünkü sosyolog olmak, yaşadığın topluma başka bir gözle bakabilmeyi gösterir. Fakat bunu yaparken aynı zamanda, başka bir göz kadar o toplumun bir gözü olmak gerekir. Dolayısıyla terazinin iki tarafını iyi ayarlamak gerektiği bilinir. Bunu yapamazsan hangi ülkeye gidersen git orada yaşayanlar kendi toplumlarını nasıl öve öve anlatırlarsa sen de aynı şekilde gerçekleri değil de yalnızca övgüyü yapıyor olursun.

Parçadan hareketle sosyolog olmak isteyen biri hangi özelliği kazanmak zorunda olduğunu bilmelidir?

- A) Sorgulayıcı olmak
- B) Özne olabilmek
- C) Somut konulara değinmek
- D) Adaletli olmak
- E) Objektif olmak

11. Sosyoloji toplumu genel olarak ele alan bir yapıdadır. Buna göre toplumsal hayatın ekonomik, bilişsel, kültürel boyutları olmasından dolayı toplumu bir bütün olarak inceler. Yine de toplumsal hayatı bilimsel inceleme nesnesi yapma iddiasındaki sosyolojinin ekonomi, psikoloji, siyaset bilimi, hukuk gibi akademik disiplinlerden hangi noktalarda farklılaştığının belirlenmesi başlangıcından günümüze önemli bir tartışma konusu olmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyolojinin inceleme alanlarının konusu olamaz?

- A) Bir öğrencinin duygusal sorunları
- B) Bir annenin yaşadığı kreş bulma sorunu
- C) Bir ailenin şehirden kaçıp köy hayatına atılması
- D) Bir taraftar grubunun yapmış olduğu saldırgan tutum
- E) Bir okulun ülke dışına çıkan başarıları

2019 AYT

1. Sosyolog, üyeleri tarafından hâlihazırda anlaşıldığı varsayılan bir dünyayı yeniden anlamaya çalışan kişidir. Fakat o sadece bir gözlemci ya da öznel bakışına göre yorum yapan herhangi bir kişi de değildir. Sosyolog, görünenin, aşikâr olanın altında yatan nedenleri bilimsel dayanaklarıyla araştırır. Sosyoloğun rolü, sosyal yaşama ilişkin gerçeklikleri, hiçbir olguyu mutlaklaştırmadan, bilimsel kuşkuculuk ve değerlendirme ölçütleri çerçevesinde ortaya koymaya çalışmaktır. Sosyolog, düşünsel temeller ve bilimsel pratikler kapsamında tanımlamaya çalıştığı sosyal gerçekliği, onun çok boyutlu yapısını ve değişkenliğini dikkate alarak analiz etme çabasıdır.

Bu parçadan sosyologla ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşamaz?

- A) Bilimsel ölçütleri esas alarak hareket etmelidir.
- B) Görünene değil, görünenin arkasındaki gerçekliğe odaklanmalıdır.
- C) Sosyal yaşamı bireylerin anladığı şekilde anlamaya çalışmalıdır.
- D) Sosyal gerçekliği tüm boyutlarıyla ortaya koymalıdır.
- E) Olguları mutlaklaştırmadan sorgulayıcı bir biçimde incelemelidir.

2. Bir sosyolog demografik yapıdaki değişimleri incelerken bu olguyu bireylerin tercihlerine göre açıklamaz. Bireylere nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin normlar koymaz. Sosyolog, toplumsal olayları kendi değer ve beğenilerinin etkisi altında kalmadan araştırır. Örneğin; köyden kente göç, gecekondulaşma gibi toplumsal durumları tarıma yeni teknolojilerin girişi, işsizlik, kırsalda alt yapı yetersizlikleri gibi diğer toplumsal sebeplere dayandırır.

Bu parçadan aşağıda verilen sosyolojinin özelliklerinden hangisine ulaşamaz?

- A) Sosyal olguların nedenlerini yine sosyal olgularda aramak
- B) Toplumsal olayları objektif bir biçimde ele almak
- C) Toplumsal nitelikteki sorunlarla ilgilenmek
- D) Olması gerekeni değil olanı incelemek
- E) Toplumsal kurumların tarihsel evrim sürecini araştırmak

3. Orta Çağ Avrupası'nda geleneksel toplum yapısında yaşanan ekonomik, kültürel, siyasal ve toplumsal değişmeler bir kaos ortamı yarattı. Değişen üretim ilişkileri ve düşünce sistemi ile birlikte yaşam tarzları, siyasal yapı, değerler ve inanç sistemleri sarsıldı ve dağıldı. Sosyoloji hem bu karmaşayı çözebilmek hem de sarsılan düzeni, geliştirilen yeni olgularla yeniden kurmak göreviyle ortaya çıktı.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi sosyolojinin ortaya çıkışında etkili olan faktörlerden biri olamaz?

- A) Aydınlanma Felsefesi
- B) Fransız İhtilali
- C) Sanayi Devrimi
- D) Skolastik Felsefe
- E) Coğrafi Keşifler

4. Toplumsal kurum ve davranışın kökenlerini, evrimini, değişimini, insan topluluklarının çeşitliliğini, farklılığını inceleyen bu bilim alanı sosyoloji ile ortak entelektüel köklere sahiptir.

Bu parçada anlatılan sosyoloji ile ortak kökleri olan bilim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Psikoloji
- B) Ekonomi
- C) Antropoloji
- D) Tarih
- E) Siyaset

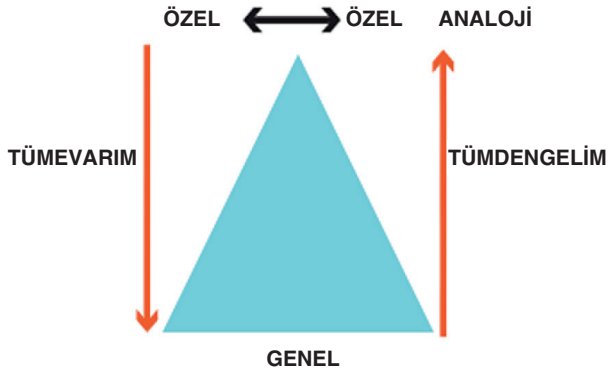
5. A. Comte'un üç hal yasasına göre; insanlığın tecrübesi olayları açıklamak için birbirini takip eden üç farklı bakış açısı kullanmıştır. Bu bakış açıları: Teolojik, Metafizik ve Pozitif aşamalardır. Günümüzde, bazı toplumlarda en son aşama olan pozitif aşama egemendir. Bilimselliğin de özünü oluşturan pozitivizm; nedenselliğin kaynağını doğa dışında değil, fizik dünyanın kendisinde arar. Bu durum sosyolojinin de bilim olma çabalarına katkı sağlamıştır.

Buna göre teolojik ve metafizik aşamaların bilim dışı sayılmalarının nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Gözlemsel verilere dayanmamaları
- B) Ruhsal objelerin sosyal karşılıkları olmaları
- C) Evrensel bir yaklaşım için yeterli olmamaları
- D) Belli bir dinsel inanca dayalı olmaları
- E) Toplamların farklı teolojik ve metafizik anlayışlara sahip olmaları

6. Aşağıda akıl yürütme yollarını ifade eden bir görsele yer verilmiştir:

- I. Gözlemlediğim sulu tarımın yapıldığı Elden köyünde, köyden kente göç oranı azdır. Gözlemlediğim sulu tarımın yapıldığı Kaya Köprü köyünde, köyden kente göç oranı azdır. O hâlde sulu tarımın yapıldığı köylerde, köyden kente göç azdır.
- II. Toplumsal değişimin çok hızlı olduğu illerde suç oranı artar. İstanbul'da toplumsal değişim hızı yüksektir. O hâlde İstanbul'da suç oranı da yüksektir.

Verilen örnekler sırasıyla aşağıdaki akıl yürütme yollardan hangisine karşılık gelir?

I.		II.
A) Tümevarım	-	Tümdengelim
B) Tümdengelim	-	Tümevarım
C) Tümevarım	-	Analoji
D) Analoji	-	Tümdengelim
E) Tümdengelim	-	Analoji

7. Bir öğretmen sınıfındaki öğrenciler arasında var olan ilişkiyi merak etmektedir çünkü bunun sınıf motivasyonu açısından önemli olduğunu düşünmektedir. Hangi öğrenciler birbirine yakın ya da hangi öğrenci sınıfın en sevileni bunu ortaya çıkarmak istemektedir. Bu amaçla da küçük bir uygulama yapmıştır.

Öğretmenin sınıf içi uygulayacağı bu çalışma sosyolojide aşağıdaki yöntemlerden hangisiyle adlandırılır?

- A) Monografi
B) Anket
C) Korelasyon
D) Gözlem
E) Sosyometri

8. İlk sosyolojik analizler, nelerin neden değiştiğini ortaya koymaya ve gelecekte toplum yapısının nasıl olacağını tahmin etmeye çalışan analizlerdir. Bir yandan yaşanan bu değişimler karşısında insanların toplumsal yaşamla ilişkili sordukları ve yanıtlayamadıkları sorular, diğer yandan bilimsel devrimle birlikte doğa bilimlerindeki gelişmeler ve bilimsel yöntemin yaygınlaşması, bu sorulara bilimsel yöntemle cevap bulunabileceği düşüncesini doğurmuştur. Doğa bilimleri, sorduğu sorulara tekrarlı gözlemlerle, dikkatli tanımlamalarla, muhtemel açıklamalar içeren teorilerin geliştirilmesi ve bu teorilerin sınanması yoluyla cevaplar bulmakta, doğal olguları açıklamakta ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunmaktadır. Yaşanan kaos ortamında sosyolojinin öncüleri toplumun bütünüyle ilgili sorulara cevap bulmak için doğa bilimlerinin kullandığı yöntemlerin kullanılabileceğini düşünmüşler, böylece yaşanan bu büyük toplumsal dönüşümlerin oluşturduğu soruların bilimsel yöntem kullanılarak cevaplanması çabası, bilim olarak sosyolojiyi doğurmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyolojinin ortaya çıkışına dayanak oluşturmaz?

- A) Toplumsal sorunlara bilimsel yollardan çözüm aranması
B) Toplumsal yapının bütünsel olarak incelenmesi
C) Toplumsal olayların analizi ve toplumu istikrara kavuşturma arzusu
D) Toplumsal sorunların çözümünde doğa bilimlerinin yetersiz kalması
E) Toplumsal değişimin nedenlerinin açıklanmasının gereklilik oluşturması

9. İnsanoğlu var olduğu ilk andan itibaren kendini sosyal, kültürel ve ahlaki bir toplumun içinde bulmuştur. İnsanın bir toplumsal hayat içinde yaşaması toplumun bilimsel olarak incelenmesinin en önemli sebebi olmuştur. Ancak toplumu ele alan bilim dalı olarak sosyolojinin temelleri 19. yüzyılda Auguste Comte tarafından atılmıştır. Comte'un ele aldığı ilk konu Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi'nin Avrupa'da oluşturduğu kaos ve karmaşanın nedenlerini incelemek olmuştur.

Bu parçadan hareketle sosyolojinin özelliklerinden hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal olay ve olgu ile ilgilenir.
B) Olması gereken toplumsal yapıyı inceler.
C) Gözlenebilen verilerden hareket eder.
D) Olaylar arasında neden sonuç bağı kurar.
E) Toplumsal sorunlara yönelik incelemeler yapar.

1. Sosyalleşme bireyin sosyal değer ve davranış şekillerini öğrenmesi ve onlara uygun biçimde diğer insanlarla ilişki kurup bir arada yaşama alışkanlığı kazanmasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi “sosyalleşme”ye örnek olarak gösterilebilir?

- A) Çocuğun arkadaş grubunun davranışlarını edinmesi
B) Altını ıslatan bebeğin huysuzlanması
C) Aç olan insanın yiyeceğe yönelmesi
D) Uykusuz bir kişinin uyuyakalması
E) Ani ve şiddetli bir sesle kişinin irkilmesi
2. Köyden kente ya da bir ülkeden başka bir ülkeye göç eden insanlar, tamamıyla farklı bir kültüre girdikleri için zaman zaman yeni girdikleri kültüre uyum sağlamakta zorlanır. Yeni girdikleri ortam onlardan birtakım davranışlarda bulunmasını isteyebilir; bireylerin değerleri o davranışları yapmaya uygun değilse aşırı zorlanabilirler ve toplumsal sapma yaşanabilir.

Bu parçadan hareketle toplumsal sapmanın nedenleri arasında,

- I. kültürel çatışmaların yaşanması
II. toplumsal yaptırımların yetersiz olması
III. çevrenin, kişinin gücünü aşan toplumsal isteklerinin olması

ifadelerinden hangileri gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III
3. Bir polis memuru çıkan baskın sırasında suçlular arasında kendi çocuğunu gördüğünde iyi bir baba gibi davranmakla iyi bir polis gibi davranmak arasında gidip gelebilir. Çocuğunun öğretmeni olan bir anne okulda anne gibi davranmak ile öğretmeni gibi davranmak arasında gelgit yaşayabilir.

Parçada verilen durumlar aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilir?

- A) Rol çatışması
B) Kazanılmış statü
C) Statü aktarımı
D) Rol pekişmesi
E) Anahtar statü

4. Tıp öğrencisi olan Seçil, final sınavlarının yaklaşması ve yoğun bir eğitim alması sebebiyle bayramda memleketine gidemeyeceğini ailesine bildirir. Anne babası da duruma en çok dedesinin üzüleceğini, yıllardır anne babalarından öğrendikleri şekli ile bayramlarda büyükleri ile birlik ve beraberlik içinde olduklarını iletirler. Ama yine de Seçil’in kararını eğitiminden geri kalmaması için uygun karşılarlar.

Bu örnek olaydan hareketle değerler ile ilgili,

- I. Değişime açıktırlar.
II. Sürekli dirler.
III. Toplumsaldır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

5. Bir bireye ya da kümeye başka birey ya da kümelerle ilişkilerinde üstünlük sağlayan duruma sosyal saygınlık denir. Birey bu saygınlığı ya statüsü nedeniyle elde eder ya da kişisel özellikleriyle kazanır. İlkine statüsel saygınlık, ikincisine kişisel saygınlık adı verilir. Statüsel saygınlık, statü bittiği zaman biter. Oysa kişisel saygınlık sürekli dir.

Parçada ifade edilen her iki kavramla aşağıdaki örneklerden hangisi ilişkilendirilemez?

- A) Doktor olan bir bireyin başarılı çalışmalarından dolayı diğer meslektaşlarına oranla daha aranılır olması
B) Bir belediye başkanının sadece başkanlık görevinden dolayı değil aynı zamanda iyi bir insan olduğundan da saygı görmesi
C) Bir öğrencinin sınıfın en başarılısı olduğu için tüm öğretmenler ve arkadaşları tarafından takdir edilmesi
D) Bir gencin ailenin yükseköğrenim gören tek çocuğu olduğu için akrabalar arasında örnek gösterilmesi
E) Bir doktorun kendi çocuğunu ameliyat etmek durumunda kalması

6. Truman Show filminde Truman adlı kişinin yaşantısı ve etrafında gerçekleşen olayların tümü televizyonda 24 saat kesintisiz olarak izleyicilere sunulmaktadır. Truman'ın hayatı doğduğundan beri bir adada geçmektedir ve ne zaman adanın dışına gitmek için bir plan yapmak istese gerek iş arkadaşları, gerek eşi tarafından gizli mesajlar altında televizyonda engellenmeye çalışılmakta ve yaşadığı yerin en güzel yer olduğu, başka bir yere gitmesine gerek olmadığı ifade edilmektedir. Kurgulanmış olan bir televizyon programında sürekli olarak adayı terketmenin tehlikeleri anlatılmaktadır. Truman hayatı boyunca yönlendirilmekte ve sosyalleşme süreci yönetilmektedir. Çünkü Truman fark etmeden bir televizyon programının realite şovu haline gelmiştir. Senaryo dışında yapmak istediği her davranış, programın yapımcısı Christof'a zarar vereceğinden Truman'ın bütün yaşantısı yapay bir adada kontrol altına alınmıştır.

Bu parçada Truman'ın sosyalleşmesine etki eden unsurların başında aşağıdakilerden hangisi gelir?

- A) Seyirciler B) Medya C) Aile
D) Arkadaş E) Meslek

7. Dürüstlük bir değerdir. "Öğrenciler sınavlarda kopya çekmemelidir." kuralı ise dürüstlük değerini korumak için ortaya çıkmış normlardan biridir.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Normlar, değerlerin belirleyicisidir.
B) Kopya çekmek ceza gerektiren bir normdur.
C) Normlar değerleri hayatın içinde var kılar.
D) Değerler normların belirleyicisi olabilir.
E) Normlar değerlerin somutlaşmış biçimidir.

8. I. Toplumlara ve zamana göre değişir.
II. Bireylerin davranışlarını kontrol etmesini sağlar.
III. Yazılı ve yazısız biçimde yer alırlar.

Verilenlerden hangileri sosyal norm ve sosyal değerlerin ortak özellikleri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

9. Bir anaokulu öğretmeni, evine geldiğinde 4 yaşındaki kızıyla okulda yaptığı etkinlikleri yapıyor ve okulda çocuklara oynattığı oyunları kızıyla birlikte oynuyordu.

Anaokulu öğretmenin bu durumunu anlatan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kazanılmış statü
B) Rol pekişmesi
C) Rol çatışması
D) Anahtar rol
E) Anahtar statü

10. Tüm toplumların benimsediği ve değer verdiği ilkeler vardır. Örneğin demokrasi ya da dürüstlük günümüzde önemli kabul edilen değerlerdir. Bu değerleri benimseyen toplumlar yasalar yaparken mutlaka bu değerlere göre hareket ederler. Demokrasi değerini benimsemiş toplumların demokrasiye aykırı kanunlar çıkarmaları çelişki olacaktır ve her toplum yaptığı kanunları gözlemlemek ve uygulamak zorundadır. Aksi durumda suçlar ve anomiler ortaya çıkacaktır.

Bu parçada aşağıdaki kavramların hangisinden söz edilmemektedir?

- A) Sosyal norm
B) Sosyal kontrol
C) Sosyal sapma
D) Sosyal değer
E) Sosyal statü

11. Toplumsal yaşamın sanat eserine benzediğini düşünüyorum. Her ikisi de yaşamın kendisidir. Renklerin, şekillerin, sınırların birbirini dikkate alışı; uzak, yakın mesafeler; ışık, gölge duyarlılığı; mantık dizgesi üzerine kurulu estetik duyarlılık; kısacası farklılıkların birbirini tamamlayan bütünlüğü. İhtimal ki, bir çizginin ya da bir rengin oyunbozan bir görüntüsü olsa, o güzelim eser ihtişamını kaybedebilir; bizim günlük ilişkilerimizdeki uyumsuzluklar gibi.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Sanat faaliyetleri de toplumsal ilişki alanlarıdır.
B) Toplumsal ilişkiler sanat faaliyetlerini etkiler.
C) Sosyal ilişkiler toplumun bütününe etkiler.
D) Her toplumsal ilişki güzellik değeri taşır.
E) Sanat insan ilişkilerini toplumsallaştırır.

1. Ülkemizde çocukların anne ve babalarına isimleri ile hitap etmesi toplumun çoğunluğu tarafından pek hoş karşılanmaz. Hatta saygısızlık olarak da görülebilir. Fakat bazı ülkelerde bu, yadırganması gereken bir durum değildir.

Bu parçada toplumsal değerlerin hangi özelliği anlatılmıştır?

- A) Toplumsal kontrolü sağlama
- B) Toplumdan topluma değişiklik gösterme
- C) Toplumsal sapmayı önleme
- D) Zaman içinde değişme
- E) Yaptırım gücüne sahip olma

2. Statü, toplumun kendi üyelerini konumlandırması, onlara anlam ve değer yüklemesidir. Statü, statü sahibinin kendi hakkındaki düşüncelerini değil, içinde yaşadığı toplumun onun hakkındaki düşüncelerini dile getirir. Aynı zamanda bazı statüler, toplumun diğer üyeleri tarafından bireye ya da gruba onur ya da saygınlık da kazandırabilir. Statünün istediği rol ve performansı gerçekleştiremeyen insanların sırf statüye bağlı bir prestije yönelmeleri halinde hayal kırıklığına uğramaları ve bekledikleri saygınlığa ulaşamamaları kaçınılmazdır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Her statü bireylere aynı oranda prestij sağlar.
- B) Statü toplumun fertlerine verdiği bir mevkidir.
- C) Statüsünün hakkını veremeyen bireyler hüsrana uğrarlar.
- D) Statü toplumun birey hakkındaki fikirlerini ifade eder.
- E) Statünün gerektirdiği roller pratik yaşama aktarılmalıdır.

3. Sosyalleşmek belirli bir toplumun sahip olduğu yaşama desenini, değerleri ve hedefleri bireylerin yavaş yavaş benimsemesi özellikle de bireylerin toplumda yerine getirmek zorunda oldukları sosyal rolleri öğrenmeleri için, bireylerin gereksindiği hüner ve kuralları geliştirmektir. Bireyin çevresindeki kişilere uyarlanması sırasında bireyde cereyan eden bir öğrenme sürecidir. Kişi içinde yaşadığı toplumun alışkanlıklarını alır. Bu süreç çocukluktan başlayarak adım adım devam eder.

Bu parçada sosyalleşme ile ilgili öncelikle aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Toplumsal çözülme engelleyici bir niteliğe sahiptir.
- B) Sosyal sapmanın bozucu etkisini zayıflatır.
- C) Yaşam boyu devam eden bir süreçtir.
- D) Kültürün kuşaktan kuşağa aktarımını sağlar.
- E) Toplumdan topluma değişiklik gösterir.

4. Geleneksel toplumlarda var olan onur ve aileye saygı, çalışma ahlakı, iş hayatındaki dürüstlük, insanların aralarındaki dayanışma, misafirperverlik gibi motifleri yeniden yapılandırmayı son yıllarda oldukça sık duymaya başladık, özellikle medyada yayınlanan reklamlarda ve yapılan kampanyalarda.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Toplumsal Değer
- B) Toplumsal Rol
- C) Toplumsal Statü
- D) Toplumsal Kontrol
- E) Toplumsal Norm

5. İtalyan bir aşçı olan Danilo çok leziz yemekler yapmakta ve dünya çapında kendini tanıtmak istemektedir. Bu amaçla İstanbul'a gelir ve hünelerini çeşitli yerlerde sergilemeye başlar. Restoran ve otellerde yemekler yapar, televizyon programlarına katılır. Zamanla güzel bir Türk kızına aşık olur ve onunla hayatını birleştirmeye karar verir. İşte Danilo'nun hayatı bu noktadan itibaren çok değişir. Artık o, toplumun tüm kurallarını sıfırdan öğrenmesi gereken bir çocuk gibidir. Eşi Danilo'ya toplum içinde nasıl davranması gerektiğini, toplum ritüellerini, yeme içme alışkanlıklarını anlatır ve Danilo Türk toplumunun genel özelliklerini yaşaya yaşaya öğrenme sürecine girer.

Buna göre Danilo'nun yaşadıkları, sosyolojide aşağıdaki süreçlerden hangisi ile ifade edilir?

- A) Sosyalleşme
- B) Bireyselleşme
- C) Değer oluşturma
- D) Rol edinme
- E) Öğrenme

6. Geleneksel toplumlarda yaşlıların gücü aileden başlayarak tüm toplumsal düzeni etkileyebilmektedir. Bu tür toplumlarda birey yaşlandıkça bir saygınlık ve iktidar gücü kazanmaktadır.

Bu açıklama aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturmaktadır?

- A) Kazanılmış statü
- B) Verilmiş statü
- C) Rol pekişmesi
- D) Rol çatışması
- E) Sosyal prestij

7. Seyahatlerimizde sıkça denetleme yapan trafik polisleri ile karşılaşırız. Şunu herkes iyi bilir ki; denetleme yapılmadığı takdirde, sadece trafik kurallarının konulması yol güvenliğini sağlamak için yeterli olmayabilir. Aynı şekilde benzer durum, toplumun diğer alanları için de söylenebilir.

Paragrafta vurgulanmak istenen düşünce aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilmiştir?

- A) Trafik kuralları da birer toplumsal normdur.
B) Toplumun her alanında toplumsal normlar vardır.
C) Trafik polisleri her alanda denetleme yapmalıdır.
D) Her tür denetleme, aynı zamanda toplumsal kontroldür.
E) Normların etkinliği kontrol mekanizmalarının varlığına bağlıdır.

8. -Toplumsal statülerin saygınlığının bireyin yakınlarına da geçmesi

-Toplumda statüleri gereği bireylere gösterilen saygı, sevgi, itibar

-Bireyin çabaları sonucunda elde edilen statüler

-Bireyin çabası olmadan kendi dışındaki etkenler tarafından elde edilen statüler

Verilen tanımlar aşağıdaki kavramlarla eşleştirildiğinde hangisi açıkta kalır?

- A) Toplumsal prestij
B) Kazanılmış statü
C) Anahtar statü
D) Verilmiş statü
E) Statü aktarımı

9. Sosyolojik çalışmalar yapan bir akademisyen, lise öğrencilerine uygulanmak üzere bir anket hazırlamış ve öğrencilerden samimiyetle cevaplamalarını rica etmiştir.

Madde Numarası	Sevgili öğrenciler; aşağıdaki maddeleri toplumda onaylanmayan davranışları ortaya çıkarma derecesi bakımından puanlayınız. Araştırmamıza olan katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Uygun olmayan veya başansız sosyalleşme					
2	Yaptırımların uygulanmaması					
3	Gruba aidiyet duygusunun azalması					
4	Olumsuz davranışları mantığa bürüme					
5	Normların yeteri kadar açık olmaması					
6	Yetersiz ve caydırıcılıktan uzak kurallar					

Anket maddelerine bakıldığında akademisyenin temel probleminin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Sosyal sapmanın nedenleri nelerdir?
B) Toplumda yaşanan rol çatışmalarının nedenleri nelerdir?
C) Toplumun onaylamadığı davranışlar nasıl engellenir?
D) Sosyal sapmayı engellemek için ne tür yaptırımlar uygulanmalıdır?
E) Lise öğrencilerinin sosyalleşme ile ilgili tutumları nedir?

10. **Resmî normlar:** Yasa, tüzük ve yönetmelik gibi yazılı kurallardır. Bu normlara hukuk kuralları da denir. Bu normlara uyulmadığında devletin resmi kurumları müdahale eder.

Resmî olmayan normlar: Bu normlar yazılı değildir. Dinsel ve ahlaki kurallar, gelenek - görenekler, âdetler, resmî olmayan toplumsal normlardır. Bu normlara uyulmadığı zaman birey toplum tarafından kınanır veya dışlanır.

Bu bilgiler doğrultusunda,

I. bayramlarda büyüklerin ellerini öpmek

II. çevreyi kirletmek

III. kavgı etmek

IV. cenaze töreninde gülmek

hangilerinin kontrolünün her iki norm tarafından yapıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız III
B) Yalnız IV
C) I ve IV
D) II ve III
E) II, III ve IV

11. Bireyin topluma kazandırılması sürecindeki unsurların önem sırasının son yirmi yılda ciddi anlamda değiştiğini görebilirsiniz. Toplumun bireye kazandırması gereken pratik, ideal ve egemen değerlerin; artık kent kültüründen ve sosyal medya sitelerinden diğer kültürlerin toplumsal değer ve normlarının kültürlenme ile kazanılmaya başlanması bu unsurların zirvede duran aile ve eğitim kurumuna ortak olmaya başladıklarının göstergesidir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisi tartışmaya açılmıştır?

- A) Statü
B) Tabakalaşma
C) Sosyalleşme
D) Demokratikleşme
E) Toplumsal saygınlık

12. Osmanlı Devleti'nde padişahlar toplumda var olan sorunları yerinde görmek için tebdil-i kıyafet halkın arasına karışmışlar. Artık bir padişah değil bazen bir çiftçi, bazen bir tüccar, bazen de esnaf olur ya da bazen sıradan bir müşteriye dönüşürlermiş. Hangi mesleği seçmişse padişah, o gün ona göre davranmak zorundaymış. Bazen de içinde bulundukları vaziyeti unutup yanlışlar karşısında hemen esip gülerlermiş. Her şeye rağmen işini bitirip saraya döndüklerinde tekrar padişah olurlarmış.

Bu parçadan aşağıdaki hangi iki kavrama ulaşılabilir?

- A) Statü - Sosyalleşme
B) Statü - Rol Çatışması
C) Norm - Değer
D) Küreselleşme - Toplumsal Prestij
E) Toplumsal Rol - Sapma

2018 AYT

- Grupların veya toplumların yararlı, cazip, istenilen ve beğenilen olarak benimsedikleri ve kullandıkları kültürel olarak belirlenmiş standartları vardır. Bu standartlar adeta sosyal yaşamın anahtarlarıdır. Kültürel olarak belirlenen kolektif fikirler, toplum olmaktan kaynaklı paylaşılan ortak bazı amaçları kapsar. Buna göre toplumdan topluma farklılık gösteren ve bir kültürü diğerinden ayıran en önemli özellik kültürde nelerin istenilir ve uygun olduğu hakkındaki kolektif onaylamalardır. Örneğin ataerkil sistemde; gençlerin aile rızası olmadan evlenmeleri ya da gencin aile büyüklerinin yanında bacak bacak üstüne atarak oturması hoş karşılanmazken eve gelen konukların ağırlanması ve memnun edilmesi beklenen bir durumdur.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- Toplumsal sapma
- Toplumsal değer
- Toplumsal statü
- Toplumsal etkileşim
- Toplumsal farklılaşma

2020 AYT

- Benim engelim konuşamamam, engelliliğim ise benimle nasıl iletişim kuracağını öğrenmek için insanların zaman ayıramaması ya da buna zahmet etmemesi gerçeğidir. Benim engelim yürüyememem, engelliliğim ise belediyenin engelliye uygun kaldırım ve yol yapmaması, toplu taşıma araçlarını engellilerin binış ve inişine uygun hâle getirmemesidir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- Engellilere her alanda pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.
- Engellilerin temel sorunu sosyal engellemelerdir.
- Sadece engellilerin faydalanabileceği özel otobüsler üretilmelidir.
- Engelliler arasında işaret dili yaygınlaştırılmalıdır.
- Engellilerin sağlık hizmetleri ücretsiz olmalıdır.

2020 AYT

- Toplumsal kurallar üzerine temellenen hukuk kurallarının, ahlak kurallarının nesnel boyutunu oluşturduğu söylenebilir. Hırsızlık ve yalan söyleme gibi davranışlar hukuk açısından olduğu gibi ahlak, din ve gelenekler açısından da yaptırımla karşılanır. Hukuk kurallarının ayırt edici özelliği ise yaptırımlarının niteliğidir. Ahlak kurallarından farklı olarak, hukuk içinde tanımlanmış kuralların ihlali durumunda, ihlal eden kişiye yönelik hak yoksunluğu, hapis cezası veya tazminat ödeme gibi yine hukuk içinde tanımlanmış maddi yaptırımlar uygulanır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- Değerler ve normlar toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsurlarıdır.
- Hukuk kuralları evrensel ilkelere uygun olduğunda varlığını sürdürebilir.
- Ahlak ve hukuk kurallarının içerikleri, süreç içinde birbirinden farklılaşmıştır.
- Hukuk kuralları değerler ve normlardan bağımsız değildir ancak resmî yaptırımlara sahiptir.
- Toplumsal ilişkilerde ahlak kurallarının etkisi hukuk kurallarının önüne geçmiştir.

2021 AYT

- Sosyal davranış belirli bir yer ve zamandaki bireyler arasında gerçekleşir ve somut olarak gözlemlenebilir. Ancak sosyologlar bu davranışı analiz edebilmek için nerede gerçekleşmiş olursa olsun davranış biçimlerindeki benzerliği belirginleştiren kavramları formlaştırmak zorundadır. Örneğin Kanada'da veya Çin'de eğitime dair pratikler farklılaşsa da eğitim sistemi kavramıyla ne demek istendiği bilinir. Fransız köylülerinin aile içi davranışları, Amerikan gettolarında oturan ailelerin davranışlarından farklı olsa da ailenin ne olduğu ana hatlarıyla bellidir.

Bu parçadan sosyologlarla ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

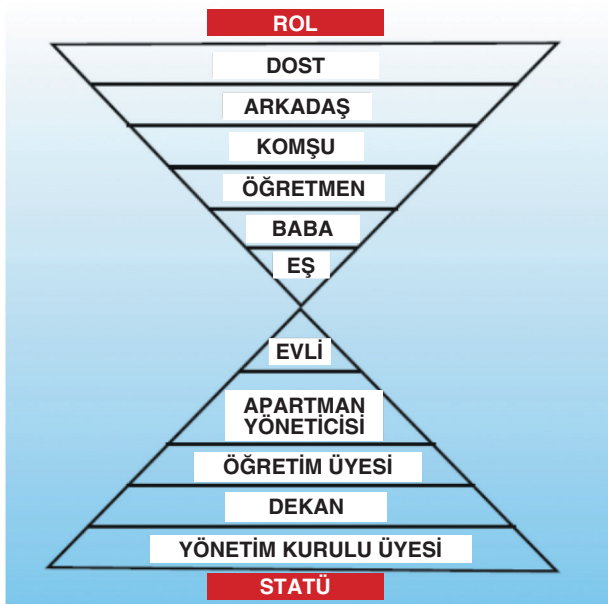
- Kişisel düzeydeki davranışları geleneksel farklılıklara göre yorumlar.
- Sosyal davranışları çözümleyerek toplumsal ilişkilerin oluşumunu inceler.
- İnsanların özel ve farklı etkinlikleri üzerinden soyutlama ve genellemeler yapar.
- Sosyal davranış oluşturan bireysel unsurların toplumsal yapıya etkilerini araştırır.
- Farklı kültürel verilerin yardımıyla ideal toplumsal davranışları tanımlar.

2021 AYT

5. Suç ve sapma bütün toplumlarda kaçınılmaz olarak görülen sosyal gerçekliklerdir. Pek çok durumda birbiriyile örtüşseler de suç, kanunları ihlal edenleri tanımlamakla sınırlıdır. Sapma ise bir topluluk veya toplumdaki insanların çoğu tarafından kabul edilen yerleşik kurallara uymama olarak tanımlanabilir. Çocukluk dönemindeki sosyalleşmenin bir sonucu olarak sosyal kurallara genellikle uymamıza rağmen bazen genel kabul görmüş kuralları ihlal ederiz.

Bu parçadan toplumsal sapma ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Sıra dışı değerleri içselleştirmekle ilgilidir.
 B) Sağlıklı sosyalleşememiş bireyin edimidir.
 C) Suç kavramına göre çok daha kapsayıcıdır.
 D) Yetersiz toplumsal denetimin bir sonucudur.
 E) Suç oranının yüksek olduğu gruplarda işlevsizdir.
6. Statü ve rol kavramları üst üste kapanan ve örtüşen kavramlar olarak düşünülebilir. Örneğin evli olmak eş rolünü yerine getirmeyi gerektiren bir statüdür.

Buna göre rol ve statü kavramları ile ilgili;

- I. Bireyin statüsüne uygun davranışlara "rol" denir.
 II. Roller statüye sahip bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkilidir.
 III. Aynı anda birden çok statüye sahip olunabilir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) I ve III
 D) II ve III
 E) I, II ve III

2019 AYT

7. Sosyalleşme aracılığıyla öğrenilen değerler ve normlar, insanların toplum hâlinde ve bir düzen içinde nasıl yaşayacaklarını bilmelerini sağlayan sosyal kuralları oluştururlar. Ancak değerlerin ve normların bilinmesi insanların onlara zorunlu olarak uyacağı anlamına gelmez. Bu nedenle resmî ve resmî olmayan kurumlar, bireylerin bu kurallara uymalarını sağlamak adına bir takım yaptırımlar uygular. Böylece toplumsal düzen için tehdit olarak görülen sapmanın ve suçun önlenmesi amaçlanır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Norm ve değerlerin etkisinin zayıflaması toplumsal çözülmeye neden olur.
 B) Toplumsal kontrol, toplumdaki norm ve değerlere uyulmasını sağlar.
 C) Sosyalleşme insan yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir.
 D) Toplumsal normlar, hukuka uygun olduğunda yaptırım gücü kazanır.
 E) Toplumsal değerlere uymayan davranışlar suç olarak değerlendirilir.
8. Bir yetişkinin çocuk gibi, bir çocuğunda yetişkin gibi davranması tuhaf karşılanır. Aynı şekilde köy ortamında insanlarla selamlaşmamak veya kent ortamında her önüne çıkan insanla sohbet etmek de garip karşılanabilir. Bu durumu farklı toplumların davranışları üzerinden de örnekleyerek çoğaltmak mümkün...

Sosyalleşme açısından paragraftan çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sosyalleşme özel bir eğitim gerektirir.
 B) Her insan her yerde sosyal davranamaz.
 C) Sosyal insanlar her yerde aynı davranırlar.
 D) Sosyalleşme kişiye, ortama ve toplumlara göre değişir.
 E) Farklılıklar yeni bir sosyalleşme süreci oluşturur.
9. Toplumsal değerler üzerinden her dönemin, her kuşağın ve hatta her mesleğin kendine özgü davranış biçimi ve dili oluşur. Bireylerin topluma katılımı, sözü edilen davranışları kazanma süreci ile gerçekleşir. Bu süreçte bir çatışma, uyumsuzluk görüldüğünde kişisel tercihlerin toplumsal olanla değişime zorlandığını görmek mümkündür.

Parçadan çıkarılacak yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her değişimin gerçekliği farklıdır.
 B) Toplumsal değerler sürekli değişir.
 C) İfade eksikliği çatışma oranını artırır.
 D) Değişime uygun yeni değerler oluşur.
 E) Sosyalleşme toplumsal değerlere dayanır.

1. Fertlerin veya sosyal grupların tabakalar arası ya da aynı tabaka içerisinde yer değiştirmesine sosyal hareketlilik denir. Dikey ve yatay olmak üzere iki şekilde görülür. Bireylerin tabakalar arasında aşağıdan yukarıya ya da yukarıdan aşağıya doğru yaptığı hareket dikey, aynı tabaka içinde bir durumdan başka bir duruma geçiş yatay hareketliliktir.

Buna göre aşağıdaki örneklerin hangisinde dikey hareketlilik söz konusudur?

- A) Fabrikadaki bir işçinin genel müdür olması
B) Bir bakkalın manavlık yapmaya başlaması
C) Ankara'daki bir memurun İstanbul'a tayininin çıkması
D) Basketbol takımının farklı bir şehre maç yapmaya gitmesi
E) Okuldaki müdür yardımcısının müdür olması

2. Nüfus potansiyeli, bir ülkenin varlığının ve kalkınmasının en önemli unsurudur. Ülkelerin ilk amacı, nüfusun en etkili şekilde eğitilerek toplumsal ihtiyaçları karşılayabilecek potansiyele getirilmesini sağlamaktır. Vasıflı insana ulaşmaktır. Nüfus sayısı içerisinde okuma yazma oranının yüksek olması tek başına yeterli değildir. Önemli olan nüfusun verimliliği ve toplumun her yönden kalkınmasıdır.

Verilen parçaya göre nüfusun en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) Nüfus artış hızının düşük olması
B) Genç nüfus oranının fazla olması
C) Yüksek okuma yazma oranına sahip olması
D) Doğum ve ölüm oranının dengede olması
E) Bireylerin nitelikli eğitim alması ve üretici olması

3. I. Ortak hedefe ulaşmak için iki veya daha fazla insanın birlikte çalışmasıdır.
II. İki veya daha fazla insan arasında belirli bir ödüle ulaşmak için yapılan yarışır.
III. Güç kullanarak bir kişiyi kontrol etme ya da bir kişiye zarar verme, karşı çıkma girişimidir.

Açıklamaları verilen toplumsal etkileşim tipleri aşağıdakilerden hangisinde doğru bir şekilde sıralanmıştır?

I	II	III
A) İş birliği	- Rekabet	- Benzeştirme
B) İş birliği	- Rekabet	- Çatışma
C) Uyum	- İş birliği	- Çatışma
D) Benzeştirme	- Çatışma	- Rekabet
E) İş birliği	- Çatışma	- Rekabet

4. Tarihten günümüze, hiçbir toplumun homojen bir yapıda olduğu söylenemez. Üstten alta doğru, toplumsal işleyişi etkileyen belirli kesimler hep var olmuştur; Roma İmparatorluğu'nda soylular, Hint toplumunda Brahmanlar, Osmanlı döneminde saray eşrafı gibi. Toplumsal tabaka adını verdiğimiz bu kesimler, aynı zamanda bulunduğu toplumun düzeni için de vazgeçilmezdirler.

Paragraftan hareketle aşağıdaki seçeneklerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Toplumsal yapı tabakalar üzerinden incelenebilir.
B) Her toplum aynı tabakalaşma yapısına sahiptir.
C) Tüm toplumlarda tabakalaşma görülür.
D) Tabakalar sosyal işleyişin bir parçasıdır.
E) Tabakalar üstten alta doğru etkilidir.

5. Dikey hareketlilik kişilerin bir statüden, sınıftan diğerine hareketi olarak tanımlanır. Bu hareketlilik yukarıya veya aşağıya doğru olabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dikey hareketliliğe örnek olamaz?

- A) İnşaat işçisinin açıktan üniversiteyi bitirip banka müfettişi olması
B) Büyük bir iş insanının iflas ederek pazarcılık yapmak durumunda kalması
C) Bir memurun memurluktan istifa edip siyasete atılıp milletvekili seçilmesi
D) Bir bakkalın işini değiştirerek yaşadığı şehirde kırtasiyecilik yapmaya başlaması
E) Tarımla uğraşan bir kişinin zamanla bu ürünleri ihraç eden bir firmanın sahibi konumuna gelmesi

6. Orta Çağ Batı toplumlarında asil olmak, Hindistan'da Brahman olmak, günümüz sanayi toplumlarında da zengin olmak üst tabakada olmanın ön koşullarından sayılır. Bu koşulların farklılığını alt tabakalar için de örneklemek mümkündür. Gelecekte tabakalaşmaların nasıl şekilleneceği ise ayrı bir değerlendirme konusu olabilir.

Paragrafa göre tabakalaşma için aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yapılabilir?

- A) Tabakalaşmanın belli bir ölçütü vardır.
B) Tabakalaşma yapısı topluma ve zamana göre değişir.
C) Tabakalaşma toplumsal işleyişin temel niteliğidir.
D) Yöneten ve yönetilenler oldukça tabakalar varlığını sürdürür.
E) İnsan ihtiyaçları tabakalaşmanın temel dinamiğidir.

7. Sanayi Devrimi sonrasında ekonomik yapının değişmesi ve siyasi yapının hukuki olarak insanları eşit görmesi açık toplumsal tabakalaşmaya yol açmıştır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisi bu tabakalaşmanın özelliklerinden biri değildir?

- A) Sınıflar arası geçişte hukuki engellerin olması
- B) Kişinin statüsünü ekonomik koşulların belirlemesi
- C) Tabakalar arası geçiş serbestisi olması
- D) Gelişmiş toplumlarda yaygınlık göstermesi
- E) Kazanılmış statülerin egemen olması

8. Bir voleybol takımının maçı kazanabilmesi için yapması gerekenler bellidir. Ayrıca çocuklar oyun oynarken ortak bazı kurallar belirleyebilir, eşler ev işlerini aralarında paylaşabilir, öğrenciler de sosyal projelerde organize olup sorumluluk alabilirler.

Bu parçada örneklendirilen toplumsal etkileşim tipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mübadele
- B) Baskı
- C) İş birliği
- D) Çatışma
- E) Rekabet

9. Kentlerde yaşanan sorunlar hâlâ önemini korumaktadır. Kırsal alanın yetersizliğinin kentlere olan göçü tetiklemesi, iş bulma umuduyla yola düşenlerin olması, yeni gelenlerin kent ortamını olumsuz değişime zorlaması gibi unsurlardan söz edilebilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi toplumsal hareketliliğin kentlerde oluşturduğu sorunlar arasında sayılabilir?

- A) Aşırı yağışlarda su taşkınlarının görülmesi
- B) Gecekondulaşma ve çarpık kentleşmenin olması
- C) Sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde zorluk yaşanması
- D) Depreme uygun bina yapılmaması
- E) Temizlik hizmetlerinin yeterli olmaması

10. İkincil grup ilişkileri, kişisel değildir. Etkileşimleri genellikle belli bir konu üzerine odaklanmıştır. Üyeler birbirlerini bütün yönleriyle tanımazlar. Üyelerin grupta özdeşleşmesi zayıftır. Genellikle geçici gruplardır. Bir iş yerinde, devlet kuruluşunda çalışanlar daha çok ikincil gruba örnek sayılır.

Buna göre ikincil gruplarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Rekabetin önemli oluşu
- B) Genellikle kısa süreli olması
- C) Kentlerde yaygın olarak görülmesi
- D) Üyelerin birbirlerini yakından tanımaları
- E) İlişkilerin resmî kurallara göre belirlenmesi

11. • Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanan şiddet olayları
• Bir arabanın üretilmesi için insanların yeteneklerini birleştirmesi
• Kızıldevilerin Amerikan yaşam tarzına alıştırmaya çalışılması
• Arkadaş grubu içerisinde başkalarında alınganlık yaratabilecek davranışlardan kaçınılması

Verilen etkileşim örnekleri aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırayla verilmiştir?

- A) Uyarılma - Uyum - Benzeştirme - Çatışma
- B) Rekabet - İş birliği - Uyum - Uyarılma
- C) Benzeştirme - Uyarılma - Uyum - Çatışma
- D) Çatışma - İş birliği - Uyarılma - Uyum
- E) Çatışma - İş birliği - Uyarılma - Rekabet

12. Nüfus yoğunluğuna bakarak bir yerleşim birimini köy olarak değerlendirmek artık mümkün değil. Ya da şöyle diyelim; köyler az nüfuslu olmak zorunda değildir. Yaşam tarzlarının farklılaştığı, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendiği yerleşim birimlerine artık köy denemez. Yerleşim birimlerini hukuki tanıma göre değil sosyolojik değerlendirmelere dayanarak açıklamak gerekir.

Buna göre köy yerleşim birimi için aşağıdaki ifadelerden hangisi kesinlikle söylenemez?

- A) Sosyolojide köy olarak adlandırılan yerleşim birimleridir.
- B) Yaşam şekilleri benzer olan yerleşim birimleridir.
- C) Tarıma dayalı sanayi ürünlerinin üretildiği yerleşimlerdir.
- D) Rekabete dayalı ilişkilerin söz konusu olduğu toplumsal gruptur.
- E) Samimi ilişkilerin yaygın olarak yaşandığı toplumsal gruplardır.

1. I. Fiziksel çevre
II. Mimari
III. Teknoloji
IV. Toplumsal değerler
V. Toplumsal normlar
VI. Statü ve roller

Verilenlerden hangileri toplumsal yapıyı oluşturan manevi unsurlar arasında yer almaktadır?

- A) I ve II
- B) III ve IV
- C) V ve VI
- D) III, IV ve V
- E) IV, V ve VI

2. Toplumu oluşturan ögeler insan yaşamının ürünü oldukları için çok çeşitlidir. Bu nedenle toplumsal yapı, toplumun hem maddi hem manevi yönünü içine alan bir kavramdır. Maddi yön fiziki yapıyı, manevi yön kültürel yapıyı oluşturur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerine göre toplumsal yapının farklı bir yönüne örnek verilebilir?

- A) Üzerinde yaşanan toprak parçasının özellikleri
- B) Ülkenin coğrafi konumu
- C) Yer altı ve yer üstü zenginlikleri
- D) İnsanlar arası sosyal ilişkiler ağı
- E) Nüfusun yerleşim biçimi

3. Metropoller sanayi ve ticaret başta olmak üzere birden fazla merkeze ayrılmıştır. Metropoller sadece kendilerine değil çevrelere de üretim, ticaret, ulaşım, kültür, sanat, hizmet sektörü, eğitim gibi birçok alanda hitap edebilen çok merkezli kentlerdir. Bu tip kentlerin bir bölgesi sanayi merkezi iken başka bir bölgesi ticaret merkezi durumunda olabilmektedir.

Buna göre metropollerle ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi doğrudur?

- A) Kişilere sağlamış oldukları iş imkânlarından dolayı oldukça kalabalık bir nüfusa sahip olduklarından sürekli göç almakta ve kapladıkları alanlar genişlemektedir.
- B) İnsanlar arası birincil ilişkiler sonucunda ortaya çıkan statü, rol, değer ve anlamlar da ortak mahiyettedir.
- C) Akrabalık bağları güçlü olduğundan geniş aile denen aile tipi görülmektedir.
- D) Tarımda makineleşmenin artması ile üretim geçimlik olmaktan çıkmış pazar için üretime dönüşmüştür.
- E) Dış toplumsal çevre ile ilişkileri sınırlı olduğundan içine kapalıdır, doğal çevreye bağlılık ise fazladır.

4. “Toplumsal Yapı” ünitesinde öğretmen kent ve köy toplumsal yapısının özellikleri ile ilgili aşağıdaki tabloyu öğrencilerinin doldurmasını istemektedir. Öğrenciler numaralandırılmış her bir madde ile ilgili “*” işaretini tabloda uygun yerlere yerleştirecektir.

	MADDELER	KÖY	KENT
1.	Nüfus yoğunluğu daha fazladır.	....	....
2.	Toplumsal ilişkiler ikincildir.	....	....
3.	Ekonomik etkinlik daha çok tarımla sağlanır.	....	....
4.	Toplumsal kontrol yazılı normlarla sağlanır.	....	....
5.	Uzmanlaşmamış bir iş bölümü hâkimdir.	....	....

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde maddelerin tamamı doğru cevaplanmıştır?

A)

KÖY	KENT
	*
*	
*	
	*
*	

B)

KÖY	KENT
*	
	*
*	
*	
	*

C)

KÖY	KENT
	*
	*
*	
	*
*	

D)

KÖY	KENT
	*
*	
	*
	*
*	

E)

KÖY	KENT
	*
	*
*	
	*
	*

5. Uyarılama, sosyokültürel değerleri birbirinden farklı birey ya da grupların karşılıklı ödünler vererek uzlaşmalarını sağlayan bir etkileşim türüdür. Uyarılama etkileşiminde, grupları yönlendirme gücüne sahip hükûmet gibi otoriteler ya da sivil toplum kuruluşları çatışan grupları uzlaştırmak için özel programlar geliştirir ve çatışmayı en aza indirecek şekilde bütün toplumsal grupların kültürel taleplerini karşılamaya çalışır. Bu anlamda uyarılama, birey ya da grupları içinde yaşadıkları topluma uyumlu hâle getirme süreci ve bu yönde uygulanan politikalarıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi toplumsal etkileşim tiplerinden uyarlamaya örnektir?

- A) Ailelerin çocuklarını sokağa çıkma yasağı ile baskı altına alması
- B) Savaş esirlerinin düşmana bilgi vermeye zorlanması
- C) Göçle memleketlerinden İstanbul'a gelen ailelerin kent toplumsal yaşamına uygun davranmaya zorlanması
- D) Maçta rakip takımı yenerek oyuncuların kupayı kazanmaya çalışması
- E) Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin Alman toplumuyla yaşadıkları uyum sorunlarını gidermek için Alman hükûmetinin ücretsiz dil kursu açması

6. Toplumsal etkileşim tiplerinden rekabet, çatışma ve uyum birbirleriyle bağlantılı olan kavramlardır. Rekabet, iki veya daha fazla birey yani gruplar arasında belirli bir ödüle ulaşmak için yapılan yarışdır. Temel amaç rakibe üstün gelmektir, kişiler birbirlerine değil de hedeflerine yönelir. Rekabet bir zıtlasmaya (düşmanlığa) dönüştüğünde çatışma ortaya çıkar. Taraflar birbirlerine yönelirler, her iki grubunda diğerini ortadan kaldırma çabası vardır. Uyum ise birlik ve beraberliği korumaya, çatışmaları önlemeye yönelik davranışlardır.

Buna göre,

- I. Bir ilimizdeki iki otobüs firması İstanbul'a yolcu taşımaktadır. A firması sahibi B firmasına "Bilet fiyatlarımız yüksek, fiyatlarımızı aşağı çekelim." şeklinde teklifte bulunur. B firması kabul etmez, A firması sahibi de daha fazla yolcu taşıyabilmek ve müşteri memnuniyetini sağlamak için fiyatlarını indirir. Buna bakarak B firması da fiyat indirir.
- II. Müşteriler fiyatlardan memnundur ama gerekenden fazla indirim olduğu için kalite düşmüştür. Neticede iki firma anlaşarak, bilet fiyatlarında ayarlamaya giderler ve bu durumdan hem firma sahipleri hem de müşteriler memnun olurlar.

örnekler sırasıyla aşağıdaki toplumsal etkileşim tiplerinden hangisine karşılık gelir?

I.   II.

- A) Rekabet - Uyum
- B) Çatışma - Uyum
- C) Çatışma - Rekabet
- D) Uyum - Rekabet
- E) Rekabet - Çatışma

7. Türk toplumu, cumhuriyetin ilk yıllarında uzun süren savaşların ve belli dönemde uğradığı işgallerin etkisiyle büyük yoksulluk içinde bulunmuştur. Bu durum tabakalar arasında sosyal mesafenin mevcut olmadığını da gösterir. 1950 sonrası meydana gelen sanayileşme ve ekonomik büyüme şehirlerin büyümesine neden olmuş ve yeni sınıflar ortaya çıkmıştır. 1980'den günümüze ise Türk toplumu gelişmeye devam etmiş ve orta tabakayı geniş tutma hedefi taşımıştır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisi kesinlikle yapılamaz?

- A) Günümüzde tabakalaşma piramidinde üst tabaka geniş yer tutar.
- B) Cumhuriyetin ilk yıllarında alt tabakadaki nüfusun sayısı fazladır.
- C) Savaş sonrasında tabakalar arasındaki farklılık büyük oranda ortadan kalkmıştır.
- D) 1950'lerden sonra köylerden şehirlere hızlı göç yaşanmıştır.
- E) Türkiye tarım toplumundan sanayi toplumuna doğru ilerlemiştir.

8. Toplumsal yapının maddi ve manevi olmak üzere iki ögesi vardır. Toplumsal yapının maddi ögesi, o toplumun yerleşim tarzı, mimari yapısı hakkında fikir sahibi olmamızı sağlarken manevi ögesi ise grupları, statü ve rolleri, değerleri, normları ve ilişki biçimleri ile ilgili bilgi verir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi toplumsal yapıyı oluşturan maddi öğelerden birisi değildir?

- A) Coğrafi konum
- B) Nüfus
- C) İklim
- D) Kurumlar
- E) Yeraltı ve üstü kaynaklar

9. Toplumsal tabakalar arasındaki ilişki, toplumlara göre farklılık arz eder. Sosyal hareketliliğe göre şekillenen tabakalaşma sistemi; açık, kapalı ve yarı kapalı sınıf tabakalaşması olmak üzere üç grupta toplanır.

Buna göre açıklamada dikkat çekilen tabakalaşma sistemi sosyal hareketliliğin aşağıdaki özelliklerinden hangisine göre gruplandırılır?

- A) Sosyal ilişkilerdeki yapılanmaya göre
- B) İnsan ilişkilerindeki ekonomik unsurlara göre
- C) Sorunların çözümüne göre
- D) Sosyal kesimler arası geçiş koşullarına göre
- E) Kişisel tercihlerin yaptırım gücüne göre

10. Feodal dönemdeki Avrupa'da sosyal sınıflar soylular, esnaf ve din adamları ile köylüler şeklinde dört tabakaya ayrılmıştır. Bunlardan esnaflar, krala fazla para vermek yoluyla soylu olabiliyorlardı. Kral ailesi toplumsal tabakalaşma sisteminin belirleyicisi durumundaydı. İstediklerini soylu, istediklerini ayrıcalıksız insanlar yapabilir ve sıradan kimselere de toprak verebilirlerdi.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisini örneklendirmektedir?

- A) Açık sınıf tabakalaşması
- B) Kapalı tabakalaşma
- C) Yatay hareketlilik
- D) Yarı kapalı tabakalaşma
- E) Dikey hareketlilik

2019 AYT

1. Bir yetişkin mi, yoksa bir ergen misiniz? Reşit olmak sizi yetişkin yapar mı? ABD’de yapılan bir araştırma, bir genci yetişkin statüsünde tanımlamanın birçok etkene bağlı olduğunu göstermektedir. Bu araştırmaya göre Amerikan toplumunda yetişkin kabul edilmek için en önemli etkenler, lise dengi bir okuldan mezun olmak, tam zamanlı işte çalışmak, aileyi ekonomik yönden desteklemek ve evlenip yuva kurmaktır. Aynı araştırma, görece düşük gelirli ailelere mensup ve üniversiteye gitmeyen gençlerin, 20’li yaşların başında yetişkinlik ölçütlerini karşıladığını, daha yüksek gelir gruplarındaki gençlerden eğitimlerine üniversiteden sonra devam edenlerin ise, ancak 30’lu yaşlarda “yetişkin” olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Gelişim evrelerinin değişimini belirleyen ölçütler toplumdan topluma farklılık gösterir.
B) Yetişkin olarak kabul edilmek için yasal açıdan reşit olmak yeterlidir.
C) Yetişkinlik için bir işe sahip olunması, eğitime devam etmekten daha önemlidir.
D) Toplumsal sınıf ergenlikten yetişkinliğe geçiş yaşını belirlemede etkilidir.
E) Bireylerin eğitim sürelerinin uzaması yetişkinlik yaşlarını etkilememektedir.

2019 AYT

2. Son yıllarda İngiltere’de oy kullananların sayısı azalmakta, daha az insan seçimlerde aday olmakta ve siyasi partilere katılmaktadır. Çoğu insan yaşadığı bölgede veya genel olarak ülkede karar mekanizması üzerinde etkisi olduğuna inanmamakta ve seçilmiş temsilcilerle çok az iletişime geçmektedir. İçinde yaşadıkları topluluklarda gönüllü işlere katılanların sayısında da ciddi bir düşüş yaşanmaktadır. Örneğin, 2009’da İngiltere’de yapılan bir araştırmada, nüfusun yarısından fazlasının, bir milletvekiliyle ya da belediye meclis üyesiyle iletişime geçmek veya siyasi bir mitinge gitmek gibi hiçbir siyasi aktiviteye katılmadığı tespit edilmiştir.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisinin eksikliğinden bahsedilmektedir?

- A) Katılımcı demokrasi
B) Hümanizm
C) Kuvvetler ayrılığı
D) Doğrudan demokrasi
E) Temsilî demokrasi

2020 AYT

3. Bazı etkileşim tiplerine ait örnekler şu şekildedir,

- Fizik dersinde Eylül ve arkadaşlarının birlikte bir proje üzerinde çalışması
- Derslerine gerekli özeni göstermeyen Ela’ya ailesinin bilgisayar kullanmasını yasaklaması
- En çok kitap okuyana hediye verileceğini öğrenen Ada’nın her fırsatta kitap okuması
- Köyden kente göç eden bir ailenin kent yaşamına adapte olmaya çalışması

Buna göre aşağıdaki etkileşim tiplerinden hangisine örnek verilmemiştir?

- A) Rekabet B) Mübadele C) İş birliği
D) Uyum E) Baskı

2020 AYT

4. Kast sistemi, bireylerin toplumsal konumunun yaşam boyu belirli olduğu bir toplumsal düzendir. Bu sistemde her birey ailesinin ait olduğu kastın içinde doğar ve yaşamı boyunca da bu kasta kalır. Bundan dolayı kast toplumlarında, kesin olarak belirlenmiş olan farklı toplumsal seviyeler birbirine kapalıdır.

Bu parçadan kast sistemiyle ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Kastlar arasındaki ayrımları belirleyen unsurlar değişken değildir.
B) Bireylerin kastlar arasında toplumsal hareketliliği mümkün değildir.
C) Bireylerin toplumsal konumları değişmeden devam eder.
D) Bireylerin farklı kastlarda yer alması toplumsal etkileşimi güçlendirir.
E) Bireylerin statü ve rollerini ait oldukları kast belirler.

5. Günümüzdeki anlamıyla ilk kentlerin ortaya çıkışı, Sanayi Devrimi ile olmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte kentlerin ekonomik yapısı tamamiyle değişmiş, makineye dayalı üretimin yapılması geleneksel köy yapılarını etkilemiştir. Fabrikaların yakınında kurulan ve kente göç eden insanların oluşturduğu sanayi kentleri doğmuştur.

- Kentler, çeşitli etnik grupları, kültür ve meslek grupları, toplumsal sınıf ve tabakaları içine alan heterojen bir yapıdadır.
- Belirleyici olan ekonomik etkinlikler sanayi, ticaret ve hizmet sektörüdür.
- Sağlık hizmetleri, altyapı, haberleşme; kültürel, siyasal alan ve eğitim alanındaki yenileşme ve ilerlemeler kentlerin cazibesini artırmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kentlere ait bir özellik değildir?

- A) Ürünlerin taşınmasında teknoloji ve ulaşım araçlarının gelişmesi
- B) Köylerde üretim fazlalığının değişimi için pazar görevi yapacak büyüke bir yerleşim alanı olarak işlev görmesi
- C) Makineye dayalı seri üretim ile ihtiyaç fazlası malların üretilmesi
- D) Belirleyici olan ekonomik etkinliklerin ve tüketimin homojen yapıda olması
- E) İş imkânlarının fazlalığı nedeniyle yoğun göç alması

6. Kelebek etkisi, bir sistemin başlangıç verilerindeki küçük değişikliklerin büyük ve öngörülemez sonuçlar doğurabilmesine verilen addır. Aşağıda bir makalenin özet kısmından alıntı yapılmıştır:

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; modernleşme ekseninde hızla değişen toplumsal yapı ile birlikte çözülen aile yapılarını incelemek ve bu çözümlerin nedenini belirlemektir. Aile yapısı toplumsal yapının devamı ve istikrarı için önemli bir tampon kurum niteliğindedir. Aile, yapısı gereği ne kadar sağlıklı bir özellik arz ederse, toplumsal yapı da o ölçüde sağlıklı bir karakter arz etmektedir. birey, toplumsal norm ve değerleri aile içerisinde içselleştirerek sosyalleşir. Bu durum toplumda kelebek etkisi yaratır.

Buna göre makale yazarının “kelebek etkisi” ile anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal yapının değişiminin çok kolay olduğu
- B) Toplumsal yapının önemli bir unsuru olan aile kurumunun diğer öğelerde de değişime sebep olduğu
- C) Toplumsal yapının en önemli değişimi, modernite ekseninde gerçekleşen hızlı değişimler ile yaşamış olduğu
- D) Aile yapısının değişime diğer toplumsal öğelere göre daha dirençli olduğu
- E) Aile kurumunun, toplumsal yapının temel yapı taşı olduğu

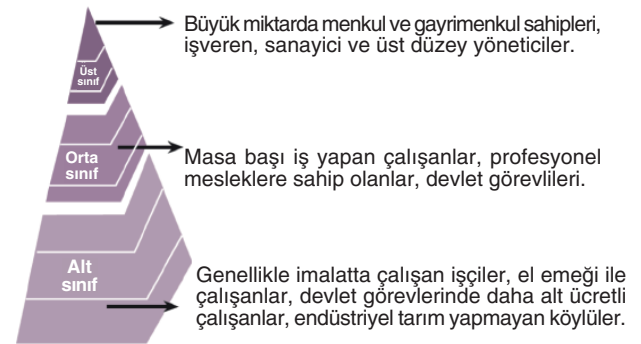
7. Bir toplumda alt tabakada yer alan bir ailenin üyesi olarak dünyaya gelen bireyin ne ölçüde üst tabakalara geçme imkânı bulunduğu çeşitli sosyoekonomik koşullara bağlıdır. Bu koşulların belki de en önemlileri fırsat eşitliğinin sağlanması, rekabet etme önündeki engellerin kaldırılması ve eğitim imkânlarıdır. Tüm gelişmiş çağdaş toplumlar bu bakımlardan her çeşit toplumsal hareketliliği olanaklı kılan bir yapıya sahiptir.

Buna göre toplumsal hareketlilik için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Fırsat eşitliği tabakalar arası geçişe imkân tanıyan önemli bir faktördür.
- B) Çağdaş toplumlarda tabakalar arası geçiş mümkündür.
- C) Çağdaş toplumların bireye her türlü fırsat eşitliğini sağlamaları beklenir.
- D) Bireylerin gelir düzeyinde ve saygınlıklarındaki farklılığa toplumsal hareketlilik denir.
- E) Çağdaş toplumlarda bireylerin tabakadaki yerleri doğuştan edinilen statülerle belirlenmez.

8. • Sosyal sınıflar herhangi bir kanunla veya dinsel bir açıklama ile belirlenmez. Sosyal bir sınıfa ait olma durumu aileden miras alınan, kanuni ve geleneksel bir temele oturmaz.
- Bir kişinin sosyal sınıfının belirlenmesinde sahip olduğu statü önemlidir ve bu statüler çoğunlukla “kazanılmış statü”lerdir. Tabakalar arası hareketlilik mümkündür ve sıkça görülen bir durumdur.
- Sosyal sınıf kişiler arasında özellikle maddi kaynakların mülkiyeti ve kontrolü gibi ekonomik temelli farklılıklara dayanır. Unvan, prestij, geleneksel ve kültürel değerler gibi ekonomik temele dayanmayan farklılıklar önemini kısmen yitirmiştir.
- Sanayileşmiş ve ekonomik olarak gelişmiş toplumlarda çoğunlukla ekonomik ölçütler esas alınarak oluşturulan üç sınıftan söz etmek mümkündür.

Modern Toplamların Sınıf Temelli Tabakalaşma Piramidi

Buna göre modern toplumların tabakalaşma süreci ile ilgili aşağıdakilerden hangisine kesinlikle ulaşılamaz?

- A) Kişiler iyi bir eğitim alarak toplumsal sınıf atlayabilirler.
- B) Sosyal sınıfları belirleyen en etkili ölçüt ekonomik temellidir.
- C) Gelirden ne kadar pay alındığı sosyal prestiji belirler.
- D) Statüler verilmiş statüler olup doğumla belirlenir.
- E) Üç sosyal sınıfın her birinin prestij ve unvanları farklıdır.

1. Yaklaşık iki yüz yıl önce başlayan Sanayi Devrimi gittikçe artan bir hızla dünyayı etkilemiş ve dünyanın görünümünün farklılaşmasına yol açmıştır. Bilimsel buluşlarla uygulamaya geçirilen teknolojik gelişmeler, toplumların yaşamını alt üst etmiştir. Buhar gücünün kullanılmaya başlaması ise makineleşmenin önemini artırmıştır. Petrol ve elektriğin enerji sağlamak için kullanılması sanayide patlamaya yol açmıştır. Tüm bunlarla beraber, yollarında sadece atlı arabalar gezinen ülkeler, yarım yüzyılda fabrikalardan geçilmez olmuştur. Doğanın yeşil örtüsü, beton, asfalt, baca, yüksek binalar ve motorlu araçlardan oluşan örtüyle yer değiştirmiştir. Ulaşımda gerçekleştirilen devrimle yeryüzü adeta küçülmüştür. Telefon, telgraf, radyo, televizyon, hemen ardından gelişen bilgisayar ve internet teknolojileri ile dünyanın her bir köşesiyle aynı anda iletişim sağlanabilir hâle gelmiştir.

Bu parçada açıklaması yapılan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal değer
B) Toplumsal etkileşim
C) Toplumsal değişim
D) Toplumsal hareketlilik
E) Toplumsal bütünleşme
2. İnsanoğlu aklı sayesinde doğayı kendi ihtiyaçları için kullanmayı öğrenmiştir. Önceleri gideceği yere yürüyerek giden insanlar kendinden daha güçlü ve hızlı koşan hayvanları evcilleştirmiş ve kullanmıştır. Zamanla tekerleği icat etmiş, otomobili, uçağı son olarak uzay araçlarını yapmıştır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Toplumsal gelişmeler sorunlara çözüm getirdiği gibi yeni toplumsal sorunlar yaratabilir.
B) Toplumsal ilerlemeler uygun toplumsal koşullarda gerçekleşir.
C) Toplumsal gelişmeler toplumdan topluma farklılık gösterir.
D) Toplumsal ilerleme zamana yayılarak aşama aşama gerçekleşir.
E) Olumsuz tepkiler yeniliklerin yaygınlaşmasını engeller.
3. Çağımızda insan ve toplumsal yaşam tamamen teknolojik devrimin etkisi altındadır. Televizyon, bilgisayar, internet gibi teknolojik ürünler aile hayatından sanata, siyasi tutumlara kadar her alanda derin ve kökten değişimlere sebep olmaktadır.

Bu açıklamadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teknolojik gelişmeler, toplumsal değişmeye neden olan önemli bir etkidir.
B) Teknoloji, bilimsel gelişmelerin sonucu ortaya çıkan ürünlerdir.
C) Teknolojik yaşam, insan hayatını kolaylaştırmaktadır.
D) Toplumsal kurumların gelişmesinde teknoloji etkilidir.
E) Toplumsal değişim, kültürel değişimin bir sonucudur.

4. Modernizmin demokratikleşme boyutunu tetikleyen en önemli etkenlerden biri, eleştirel düşüncenin ön plana çıkmasıdır. Geleneksel toplum yapısını dönüştürüp, yenileşmenin önünün açılabilmesi için en iyi yöntem, elbette ki toplumun ikna edilmesidir.

Paragraftan modernleşme ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Modernizm süreci öncelikle insanların zihin dünyasında kabul görmelidir.
B) Modernizmin önünü açan unsurlardan biri de eleştirel düşüncedir.
C) Eleştirel düşünce olmadan yenileşme hareketleri topluma ait kılınmaz.
D) Modernleşme süreci her toplum için kaçınılmaz bir olgudur.
E) Geleneksel toplumun değişim süreci eleştirel düşünme ile sağlanmalıdır.

5. Küreselleşme, ulusal sınırları aşan ve dünya çapında değişimlere yol açan bir süreçtir. Bu durum teknolojiye, ekonomide, siyasette, kültür ve çevre alanındaki gelişme ve değişimlerde zaman ve mekân sınırı tanımadan toplumları etkiler ve birbirine bağlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi küreselleşmeye bir örnek olamaz?

- A) Karadeniz bölgesindeki yayla turizmüne ilginin artması
B) Dünya borsalarındaki düşüşlerin, ülkemizdeki borsayı da etkilenmesi
C) Yunanistan'daki ekonomik krizin Avrupa Birliği ülkelerini de etkilemesi
D) Uluslararası çevre örgütlerinin nükleer enerji karşıtı protestolar yapmaları
E) İnternet üzerinden dünyaca ünlü yıldızların konser programlarının takip edilmesi

6. I. Orta tabakanın genişlemesi
II. Toplumsal bütünleşme
III. Toplumsal çözülme
IV. Ekonomik büyüme

Verilenlerden hangileri toplumsal gelişmeyle birlikte görülmez?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) II ve III
E) III ve IV

7. Roma sonrasında güvenlik eksikliğine bağlı olarak ticaretin azalması ile kıyı şehirleri kaybolmuş Avrupa'da küçük içe kapanık karasal kale şehirleri öne çıkmıştır. Böylece dışa ve değişime kapalı bir toplumsal yapı olan feodalizm ortaya çıkmıştır. Tersine bir biçimde 13. yüzyıldan itibaren Haçlı Seferleri neticesinde Akdeniz ticaretinin yeniden canlanması ile birlikte kıyı şehirlerinin yeniden doğduğunu ve toplumsal değişimin daha dinamik bir biçimde Avrupa toplumunu etkisi altına alarak kapalı feodalizmi ortadan kaldıracak süreci başlattığını görmek mümkündür.

Bu parçada toplumsal değişmeyi etkileyen aşağıdaki faktörlerden hangisinden söz edilmektedir?

- A) Demografik durum
- B) Coğrafi özellik
- C) Bilimsel gelişmeler
- D) Teknoloji
- E) Eğitim

8. Bilgisayarlar, akıllı telefonlar ile 21. yüzyıl devrimi olarak kabul edilen nanoteknolojik ürünler çok hızlı bir şekilde hayatımıza girerken, bu ürünleri üreten medeniyetlerin değer yargılarının ve yaşam kültürünün toplumlara yayılması o kadar hızlı olmamıştır.

Bu açıklamada aşağıdakilerden hangisi dile getirilmektedir?

- A) Teknolojik buluşların toplumsal değişimi hızlandırdığı
- B) Yeniliklerin benimsenmesinin uzun zaman aldığı
- C) Kültürel öğelerin değişim hızının farklı olduğu
- D) Yeniliklerin tek bir kaynaktan dünyaya yayıldığı
- E) Değişimin kaçınılmaz olduğu

9. Toplumsal değişim, her toplumun kültüründe, yapısında ve toplumsal davranışlarında zaman içinde yaşanan farklılaşmalardır. Değişim toplumun iç dinamiklerinden kaynaklanabileceği gibi dünya genelindeki gelişmeler de değişime sebep olabilir.

Buna göre toplumsal değişim ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Doğal bir sonuçtur.
- B) Zorunlu bir süreçtir.
- C) Her zaman ileriye yöneliktir.
- D) Her toplumda görülür.
- E) İç ve dış kaynaklı olabilir.

10. Bir zamanlar her mahallenin bir postacısı vardı ve o postacı mahalleli için çok önemliydi. Oysa bugün postacının varlığı pek bilinmiyor. Çünkü artık her şey bir telefon tuşu kadar yakın.

Bu açıklamada dile getirilen toplumsal değişimin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Siyasi yapı
- B) Ekonomik gelişme
- C) Teknolojik gelişme
- D) Uluslararası ticaret
- E) Toplumsal etkileşim

11. Aşağıdakilerden hangisi kitle iletişim araçlarının olumsuz etkilerinden biri olamaz?

- A) İnsanların diğer ilgi alanlarına olan bağlarını azaltır.
- B) Toplumsal sınıf farklılıklarının ortaya çıkmasına sebep olur.
- C) İnsanların dinlenme süresini kısaltıp, sosyal ilişkileri azaltabilir.
- D) Aile üyelerinin kişisel ve duygusal ilişkilerini ortadan kaldırabilir.
- E) Yayınlar iyi denetlenmediğinde çocuk ve gençler üzerinde ahlaki açıdan olumsuz etkiler yaratabilir.

12. Gelişmiş toplumların modernizm üzerinden elde ettiği zenginlik, diğer toplumlar üzerinde büyüleyici bir etki oluşturmuştur. Bundan dolayıdır ki; toplumlar eksikliklerini ve sorunlarını ifade ederken ölçü olarak gelişmiş toplumları kullanırlar.

Verilen paragrafta modernizmin hangi tür etkisinden söz edilmektedir?

- A) Hızlı değişimi
- B) Uygulanabilirliği
- C) İletişim olanakları
- D) Faydacı özelliği
- E) Maddi gücü

1. Bir farklılaşmanın değişim olabilmesi için kalıcı, toplumsal olabilmesi için de birden fazla kişiyi etkilemesi gerekir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin sonucunda toplumsal bir değişim beklenmez?

- A) Ülke nüfusunun önceki yıllara göre hızlı artması
B) Teknoloji kullanımının her alanda yaygınlaşması
C) Tekstil alanında güçlü girişimcilerin ortaya çıkması
D) Üretim artışından dolayı balık fiyatlarının düşmesi
E) Gelirlerde tüketimi etkileyen artışların oluşması
2. İnsanlar, doğuştan getirdikleri ırk, cinsiyet vb. bireysel biyolojik farklılıkların yanında, toplum olarak tarihsel gelişim sürecinde kazandıkları pek çok kültürel farklılıklara da sahiptirler. Bu farklılıklar bazı dönemlerde toplumlar arasında çatışma sebebi olarak görülmüştür. Oysa ulaştığımız uygarlık düzeyi çerçevesinden olaylara baktığımız zaman, farklılıkların birer ayrılık ve çatışma sebebi değil, aksine zenginlik, paylaşma ve bütünleşme vesilesi olabilecekleri kolayca görülebilmektedir. Günümüzde bilgiye kolay ulaşılabilir olması, kendini ifade edebilme imkânlarının ve bilgi paylaşımlarının kolaylaşması sebebiyle farklılıklar anlaşılabilir ve kabul edilebilir hâle gelmiştir.

Bu parçada vurgulanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal hareketlilik
B) Toplumsal değişme
C) Toplumsal sapma
D) Toplumsal statü
E) Toplumsal rol
3. Kişiselliğin herkesle paylaşıldığı internet ortamında yaşamak, örnek almak, ya da alınmak, yargılamak ve yargılanmak gibi birçok boyutu ile oluşan yeni bir sosyal dünyada olmak demektir. İnsan yaşamını ilgi pazarına taşıyan bu dünyanın iletişim mimarları, insanı kendi tercih hakkı ile nasıl avlayacaklarını doğrusu iyi bilmekteler.

Bu parçadan yola çıkılarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kitle iletişim araçları insanların hayatını kolaylaştırır.
B) Toplumsallaşmanın yeni unsurları kitle iletişim araçları ile oluşmaktadır.
C) Kitle iletişim araçları yalnızca bilinçli kişilerin kullanımına açılmalıdır.
D) İnsanoğlu zararlı yönleri olsa da kitle iletişim araçlarını kullanmak zorundadır.
E) İnsanların kitle iletişim araçlarını kullanma şekli, olumsuz durumlar oluşturabilir.

4. Geçmiş yıllarda genetik yapısı değiştirilmiş ve kimyasal gübrelere gıda üretimine duyulan ilgi, bugün tam tersine dönmüş durumdadır. Özellikle “organik” niteliği ile kendini gösteren bu tepki; terk edilmek istenen geleneksel gıdaları ayrıcalıklı hale getirmektedir. Çünkü modernleşmenin gıda ürünleri üzerinde oluşturduğu olumsuz etki, büyük oranda hastalık oluşturma riski taşımaktadır.

Parçadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her bilimsel çalışma bir gelişmedir.
B) Yeni oluşumların kalıcılığını sonuçları belirler.
C) Modernleşme süreci bazı sıkıntılarla birlikte yaşanır.
D) Yeni sorunlar, yeni bilimsel gelişmelerin önünü açar.
E) Organik ürün yetiştirmek oldukça zahmetli bir iştir.

5. Dil, sadece kullanılan kelimelerden oluşmaz; kelimelerle birlikte o kelimelerin insan yaşamındaki duygu ve davranış karşılığını da içerir. Eğer bir toplum, dil üzerinden kültürünü bir bütünlük içerisinde yapılandırmış ise geleceğe doğru aktarabilme gücünü de yakalamış demektir.

Bu parçadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal bütünlüğün sağlanmasında dil önemli bir faktördür.
B) Dil öğrenimi bir toplum için eğitimin esasıdır.
C) Toplum için kültür dilden önce gelir.
D) Toplumlar dillere göre farklılaşır.
E) Dil kültür aktarımı için gereklidir

6. Toplumsal dayanışma, toplumun bir aradalığını sağlayan önemli bir unsurdur. Toplumsal bir varlık olarak insan neyin bilinip uygulanmaya değer olduğunu, sosyal ve bireysel yaşamın anlam ve amacını öğrenerek toplumsal dayanışma sürecine de katılmış olur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi toplumsal dayanışmaya en çok katkı sağlayan unsurlardan biridir?

- A) Kentleşme oranının ivme kazanması
B) Alım gücü arasındaki farkın azalması
C) Ekonomik zenginliğin giderek artması
D) Teknik iş bölümünün gelişmesi
E) Ortak değer ve kültür unsurlarının korunması

7. Durkheim intiharlarla ilgili yapmış olduğu çalışmasında anomik hâl ve buna bağlı olarak artan intiharları, birey ile toplum arasındaki kopukluk ve toplumsal çözülmenin giderek gelişmesi olarak açıklar. Bu durum yeni çağdaş toplumun evrensel bunalımıdır.

Buna göre toplumsal çözülme kavramı;

- I. Toplumun unsurları arasındaki bağ zayıflar.
- II. Toplumsal kurumlar görevini yapamaz hâle gelir.
- III. Toplumsal grupların geleneklere bağlılığı artar.

durumlarından hangileri ile açıklanabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

8. Teknoloji ilk insanların, ilk basit aletleri yapımıyla başlar. İçinde bulunduğumuz çağın gelişmiş teknolojisi ise sosyal hayattaki işleri kolaylaştıran bir etkidir. Yaşanılan modern hayat teknolojisiz ve bilimsiz imkânsızdır. Ancak teknoloji beraberinde birçok sorunu da getirir. “Yeni teknoloji, her zaman eskisinden iyi midir?” veya “Yeni teknolojinin yol açtığı sosyal değişime ilişkin geçmişten ne öğrenilebilir?” sorularının cevapları teknolojik gelişmelerin ve sosyal hayata etkilerinin anlaşılmasında yatar.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal değişme; temelinde ekonomik değişimin yattığı, insanlar arası ilişkilerin değişmesidir.
- B) Tarımda, sanayide, bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler sonucu toplumsal çözülme kaçınılmaz hâle gelmiştir.
- C) İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkısı günümüz uygarlıklarından daha azdır.
- D) Bilim ve teknolojinin toplumsal değişime hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır.
- E) Tarih boyunca kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler toplumsal yapıda olumlu değişikliklere yol açmıştır.

9. Değişim tüm toplumlar için kaçınılmaz bir olgudur. Fakat değişimin hızı ve kaynakları toplumlara göre farklılık gösterebilir. Sosyologların yaptığı, toplumlara göre karşılaştırmalı toplumsal değişme ve modernleşme araştırmaları toplumsal değişimin bütün toplumlarda aynı olmadığını göstermektedir. Bu araştırmalar, geleneksel değerlere daha sıkı bağlı olan toplumların değişime direnç gösterdiklerini, modern toplumların ise değişime daha açık olduklarını göstermektedir.

Buna göre toplumsal değişme ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Geleneksel toplumlarda değişme daha yavaştır.
- B) Değişim, toplumların gelişmesi ile her toplumda aynı şekilde gerçekleşir.
- C) Toplumsal yapısı dış dünyaya kapalı toplumlarda sosyal değişimler güçtür.
- D) Modern değerlere sahip toplumlar değişime daha az direnç gösterirler.
- E) Geleneksel ya da modern tüm toplumsal yapılar değişime uğrar.

10. Göçler insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir olgudur. İnsanoğlu bazen coğrafi nedenlerle, bazen yeni yerleşim yerleri keşfetme amacıyla ve bazen de yaşanılan topraklarda yaşama şansı kalmadığından yer değiştirmiştir. Göçler bir yandan toplumsal yapıda sorunların doğmasına yol açarken öte yandan yeni fırsatlara da kapı aralamakta, toplumsal yapıya dinamizm kazandırmaktadır.

Bu parçadan hareketle göçlerle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal değişmeler çoğu zaman plansız olarak ortaya çıkar.
- B) Göçler toplumsal yapı unsurları arasındaki uyumu bozar.
- C) Tarihin her döneminde göçler toplumsal yapıyı etkileyen en önemli unsur olmuştur.
- D) Bazen toplumların iradeleri dışında gerçekleşen göçlerin toplumsal yapıya olumlu katkıları da mevcuttur.
- E) Plansız gerçekleşen göçler sonucunda ortaya çıkan sorunların çoğunu çözebilmek mümkün değildir.

11. Toplumsal değişme tanımları bazı sosyologlar tarafından makro, bazıları tarafından ise mikro düzeyde yapılmıştır. Mine Tan, toplumsal değişmeyi makro düzeyde değişim olarak ele almakta ve “toplumsal ilişkilerde, kurumlarda ve yapıda belirli bir durumdan ya da varlık biçiminden başka bir durum ya da biçime geçiş” olarak nitelemektedir. Diğer taraftan değişimin mikro düzeyli bir tanımını veren Mahmut Tezcan’a göre toplumsal değişme “toplumsal yapının ve onu oluşturan toplumsal ilişkiler ağının ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların değişmesi” olarak tanımlanabilir.

Buna göre toplumsal değişimin makro ve mikro düzey tanımlarının ortak yanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir sosyal yapı içerisinde gerçekleşmesi
- B) Bir yönünün olması
- C) Boyutlarının benzer olması
- D) Sosyokültürel içeriğe sahip olması
- E) Hızlarının benzer olması

12. Japonya’nın siyasi ve ekonomik modernleşmede elde ettiği önemli başarının başlıca sebebi milletçe kesintisiz bir şekilde planlı ve disiplinli bir çaba sergilemiş olmasıdır. Bundan dolayı modernleşmeye verdiği kültürel tepki, diğer toplumların övgüsünü kazanmış durumdadır. Oysa diğer toplumların modernleşme karşısındaki tepkisi Japonlar gibi olmamıştır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki sonuçların hangisine ulaşılabilir?

- A) Modernleşme toplumlar için yeni sorunlar üretir.
- B) Kültürel yapısı güçlü toplumların tepkisi açık olur.
- C) Japonların kültürel yapısı diğer toplumlarla aynıdır.
- D) Modernleşme ile her toplum yüzleşmek zorundadır.
- E) Aynı etkiye verilecek tepki, toplumlara göre değişir.

2019 AYT

1. Jean Baudrillard, medya egemenliğindeki bir çağda anların, TV programlarında olduğu gibi, imajların akışıyla yaratıldığını söyler. Bizim dünyamızın çoğu bir tür yap-ınan evreni hâline gelmiştir; bu evren içinde bizler gerçek kişilere ve yerlere değil, medya imajlarına tepki vermekteyiz. Nitekim 1997’de Galler Prensesi Diana öldüğünde sadece Britanya’da değil, dünyanın her tarafında büyük bir üzüntü vardı. Ancak insanlar gerçek bir kişinin yasını mı tutuyorlardı? Baudrillard buna hayır, diyecekti. Çoğu insan için Diana medya yoluyla mevcuttu. Diana’nın ölümü insanların gerçek yaşamda gerçek birinin ölümünü tecrübe etmesi olayından çok, dizi veya filmde meydana gelen bir olay gibiydi. Baudrillard buna “yaşamın TV içine çözülmesi” demektedir.

Bu parçada aşağıdaki yargılardan hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Medya gerçekleri olduğu gibi yansıtan önemli bir kitle iletişim aracıdır.
B) Televizyon insan davranışı üzerinde en çok etkiye sahip olan kitle iletişim aracıdır.
C) Medya bireyler için farklı bir anlam ve gerçeklik dünyası yaratır.
D) Bireylerin davranışlarındaki tutarsızlık medyanın gücünün yansımasıdır.
E) Medyanın birey davranışlarındaki etkisi kalıcı olmamaktadır

2021 AYT

2. Sanayi öncesi toplumlarda ev ve çalışma hayatı iç içeydi. Üretim, zaten içinde yaşanılan çiftlik veya atölyelerde yapıyordu. Ancak sanayileşmeyle birlikte büyük çaplı üretim alanları, fabrikalar ve ofisler yaygınlaştı; evde iş yapanların sayısı hızlı bir biçimde azaldı. Son dönemdeki teknolojik gelişmeler ise birçok iş alanının uzaktan yapılabilmesine olanak sağlayarak evden çalışma örneklerini yeniden çoğalttı. Covid-19 salgınının insanları evde kalmaya mecbur etmesi iş yaşamındaki bu dönüşümü hızlandırarak gelecekteki çalışma deneyimlerini de etkileyecek köklü değişimlere neden oldu.

Bu parçadan toplumsal değişimle ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Toplumsal gelişmeyi sağlayan, toplumların sahip olduğu kültürel değerlerdir.
B) Toplumsal yaşam ile ekonomik koşullar arasında karşılıklı etkileşim vardır.
C) Teknolojik gelişmeler her toplumda mesleki farklılaşmalara neden olur.
D) Modernleşme sürecinde çalışma hayatı daha konforlu hâle gelmiştir.
E) Sanayileşme sonrasında toplumlar gelişimlerini teknolojik bilgiye dayandırmıştır.

2021 AYT

3. **Bazı kavramlara örnek oluşturabilecek durumlar şu şekildedir:**

- Bir banka müdürünün eğitim amacıyla uzun süre yurtdışına çıkması
- Bir öğretmenin doktorasını tamamlayıp üniversitede öğretim üyesi olması
- Sanayileşmeyle birlikte şehirde yaşayan nüfusun artması
- Yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasıyla birlikte orta sınıfın güç kazanması

Bu parçada aşağıdaki kavramların hangisine örnek verilmemiştir?

- A) Toplumsal tabakalaşma
B) Kentleşme
C) Dikey hareketlilik
D) Yatay hareketlilik
E) Toplumsal bütünleşme

2018 AYT

4. Toplumun devamı ve istikrarı onu oluşturan birey ve grupların bir arada yaşamasına ve ortak hedeflere yönelmesine bağlıdır. Örneğin bir ülkeden başka bir ülkeye göç eden halkların burada karşılıklı evlilik, komşuluk ve ticaret yapmaları ile hızlı bir şekilde göç ettikleri ülkenin dilini öğrenmeleri o ülkenin millî kimliğini benimsemelerine etki etmiştir.

Bu parçada vurgulanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal gelişme
B) Toplumsal ilişki
C) Toplumsal hareketlilik
D) Toplumsal bütünleşme
E) Toplumsal değişme

2018 AYT

5. 1950’lerde Türkiye’de başta İstanbul olmak üzere sanayileşen kentlere göçler başlamıştır. Göç edenler, çoğunlukla kamu arazilerine izinsiz ve düşük standartlı evler yaparak barınma ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. Kentte tutunmaya çalıştıkları mekânlar genellikle akraba ve köylülerine yakın yerler olmuştur. Gecekondu olarak tanımlanan bu yerleşim yerlerine yol, su, elektrik gibi altyapı hizmetleriyle eğitim ve sağlık hizmetleri daha sonraları gelmiştir. Buralarda yaşayan insanlar düşük ücretli işlerde çalışmışlardır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Gecekondulaşmayla birlikte kentlerde suç oranı artmıştır.
B) Hızlı kentleşme toplumsal çözümü artırmıştır.
C) Göçlerle birlikte kentlerde eğitim önem kazanmıştır.
D) Kentleşme göç edenlerin uyum sorunlarını ortaya çıkarmıştır.
E) Hızlı ve plansız toplumsal değişme çarpık kentleşmeye neden olmuştur.

2020 AYT

6. Toplumsal değişmeyi anlamlı bir biçimde yorumlayabilmek için değişimin gözlenebileceği çeşitli genel görünümüleri anlamamız gerekir. Tüm değişimler geçicidir. Toplumsal değişme, insanların biyolojik yaşlanma sürecine benzemez; toplum veya kültür ne yorur ne de güçten düşer. Davranış örüntülerinin yenilenmesi veya terk edilmesi belirli bir sürece bağlıdır.

Bu parçada toplumsal değişimin hangi unsurla olan ilişkisi vurgulanmaktadır?

- A) Ekonomi B) Çevre C) Nüfus
D) Teknoloji E) Zaman

7. I. Dünyada ün kazanmış bilgisayar oyunlarının herkes tarafından kullanımı
II. Tıbbın bebek ölümlerini, doğum sırasında kapılan enfeksiyonları olağanüstü bir hızla azaltması
III. Çok partili sisteme geçilmesinin, demokrasinin gelişimine etkisi
IV. Kentleşmenin kadının iş hayatına atılmasında etkili olması

Verilen açıklamalardan hangisi aşağıdaki seçenekler arasında toplumsal değişmeyi etkileyen faktörlerden birine karşılık gelmez?

- A) Bilim ve teknoloji
B) Demokratikleşme
C) Doğal çevre koşulları
D) Küreselleşme
E) Demografi

8. Sosyolog Merton'a göre anomi, yapısal bir gerilimin ürünüdür. Normlar ve değerler arasında yaşanan çelişkiler anomiyi doğuran en önemli nedendir. Toplumsal normlar gelişmelere bağlı olarak değişirler. Böylece eski normlar yürürlükten kalkarken onların yerine yeni normlar getirilir. Bu durum toplumsal hayatta bazı boşlukların ortaya çıkmasına neden olur. Örneğin internetin küresel düzeyde bireylerin yaşamına girmesiyle toplumsal değişimin insanlık tarihinde görülmemiş düzeyde çok hızlı yaşandığı bir dünyada, eski normlar gereksinimleri karşılayamaz hâle gelir ve geçerliliğini yitirir.

Buna göre normların geçerliliğini yitirmesi ve yaptırım gücünün azalması nedeniyle ortaya çıkan durumu aşağıdakilerden hangisi en doğru ifade eder?

- A) Toplumsal bütünleşmenin sağlanamaması nedeniyle toplumsal çözülmenin ortaya çıkması
B) Toplumsal yapıyı düzenleyen yeni normatif yapının eskinin yerini alması
C) Sosyal dayanışmanın toplumda anlamını yitirerek bu işlevi devlet kurumlarının yerine getirmesi
D) Bireylerde gelecek endişesinin artmasıyla suça yönelimli birey sayısında artış yaşanması
E) Yaptırım gücü yüksek yeni bir normatif değer sisteminin üretilmesi

9. Küresel bir tehdit hâline gelen Kovid-19 salgını üretimden tüketime, uluslararası ilişkilerden eğitime, ulaşımdan eğlenceye, dinî ibadetlerden spor etkinliklerine kadar akla gelebilecek her alanda toplumsal yaşamı etkisi altına aldı. Dünyanın her yerinde uluslararası zirveler, kongreler, eğitim öğretim faaliyetleri, büyük spor müsabakaları, kültür ve turizm ziyaretleri, festivaller ve fuarlar ardı ardına iptal ediliyor veya sanal ortama aktarılıyor. Çok sayıda işletmenin WEB konferansı, anında mesajlaşma veya e-posta gibi örgütsel çalışma teknolojilerini kullanmasıyla birlikte sosyal anlamda sanal çalışma biçimini benimsemesi ihtimalini artırabilir. Bu bağlamda, gittikçe artan sayıda işveren ve işgören, tele çalışma alternatifini bir çalışma biçimi olarak tercih edecektir. Aslında "evden çalışma (home-office)" gibi mekânsal açıdan esnek çalışma sistemleri, mevcut krizle beraber pek çok çalışma alanında zorunlu olarak deneyimlenmektedir. Kimileri için yeni kimileri içinse yoğunluğu artan bu gibi deneyimler, zaman içinde yaygınlaşarak ve benimsenerek yeni bir çalışma hayatını beraberinde getirebilir. Sanal işyeri sosyal izolasyon hissini güçlenmesi ve dolayısıyla dünya genelinde "yalnızlık" duygusunun daha da artması ihtimalini güçlendirmektedir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Salgın hastalıklar toplumların pek çok kurumunda köklü değişimlere neden olabilir.
B) İnsanlar arası ilişkilerin biçimi toplumsal şartlardan bağımsız olarak ele alınamaz.
C) Yaşanan toplumsal değişimler nedeniyle bireyler yeni şartlara alışma sürecinde psikolojik olarak zorlanabilirler.
D) Kovid-19 salgını dünyada yeni bir çalışma şeklinin yaygınlaşmasına yol açmıştır.
E) Mekânsal olarak esnek çalışma şeklinin kolaylığı bu çalışma şeklinin yaygınlaşacağı anlamına gelmemektedir.

10. Toplum nitelemesi çeşitli grup, kurum ve kuruluşların bütünselliğini ifade eder. Fakat söz konusu bütünselliğin sorunlar-karşısındaki dayanıklılığı, ayrı bir değerlendirmeyi gerektirir. İnsanları bir arada tutan gerekçeler, birlikte yaşama arzusu, ortak değerler gibi yaşam unsurları, bir toplumun gerçekvarlık gücünü ve gelişmişlik seviyesini gösterir.

Bu parçada değerlendirilen konu aşağıdakilerden hangisinde doğru ifade edilmiştir?

- A) Toplumsal değişme ve gelişme ilişkisi
B) Toplumsal bütünleşme ve gelişme ilişkisi
C) Toplumsal gelişmişliğin unsurları
D) Toplum olma ve toplumsal sorun ilişkisi
E) Toplumsal birlikteliğin sebepleri

1. “Kültür insan yaşamını anlamının ve düzenlemenin bir yoludur.” diyen bir kişi, kültürün aşağıdaki özelliklerinden hangisine dikkat çekmektedir?

A) Deneyim yoluyla aktarıldığına
B) Dünyaya anlam vermek için gerekli kaynakları sağladığına
C) Değerler ile insana yaşamda rehberlik ettiğine
D) Toplumu diğer toplumlardan ayırdığına
E) Bireyleri toplumsallaştırdığına

2. Bayramlar, toplumların yaşamında yer alan anlamlı günlerdir. Ülkemizde bugünler sevinç ve neşe içinde kutlanır. Dini bayramlarımızda eş, dost, akraba ziyaretleri yapılır. Yoksullar gözetilerek ihtiyaçları giderilmeye çalışılır. Millî bayramlarımız ise ulusça paylaştığımız kahramanlıkların ve başarıların anıldığı, coşku ve neşe içinde kutlanan önemli günlerdir.

Bu parçada bayramların kültür üzerindeki aşağıdaki etkilerinden hangisi açıklanmaktadır?

A) Tatil ve dinlenme için bir fırsat olduğu
B) Toplumsal yapıyı belirlediği
C) Kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağladığı
D) Toplumda birlik ve beraberliği sağlayarak toplumsal bütünleşmeyi güçlendirdiği
E) Başka toplumların bayramları ile kendi bayramlarımızı karşılaştırma fırsatı verdiği

3. I. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması
II. Yeni ihtiyaçların ortaya çıkması
III. Uluslararası ticaretin yaygınlaşması
IV. Farklı kültürlerle iletişime girilmesi

Verilenlerden hangilerinin kültürel değişmeye neden olması beklenir?

A) I ve II
B) I ve III
C) I, II ve III
D) II, III ve IV
E) I, II, III ve IV

4. Kültürel öğelerin, kitle iletişim araçları, göçler, turizm ve sanat aracılığı ile bir toplumdan başka bir topluma geçmesine “kültürel yayılma” denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir kültürel yayılma örneği değildir?

A) Eski Roma geleneği olan Sevgililer Günü’nün pek çok ülkede kutlanması
B) Kravat kullanma alışkanlığını tüm dünyanın Hırvatlardan edinmesi
C) Tango dansının Arjantin’den tüm dünyaya yayılması
D) Yoğurdu tüm dünyanın Türklerden öğrenmesi
E) Bazı Afrika kabilelerinde kadının birden fazla erkekle evlenmesi

5. Bazen “kültürlü olmak” ya da “çok kültürlü bir insan” gibi ifadeler ile kültür kavramının sıfat olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak kültürün yüksek kültür ile özdeşleştirilmesi, onun dışında kalan diğer kültürel biçimler için oldukça yanlış bir ifadedir.

Bu görüşlere sahip bir kişinin aşağıdakilerden hangisini savunduğu söylenebilir?

A) Kültür insanın sosyal çevresine uyum sürecidir.
B) Kültür bir toplumun yarattığı her türlü araç gereçtir.
C) Toplumların yaşam biçimi kültürdür.
D) Her kültür değerlidir.
E) Bireylerin devralıp devredebilecekleri şeyler kültürdür.

6. Japonya’da 1868 yılında İmparator Meiji idaresi altında Meiji Reformları yapılmış ve böylece Japon kültüründeki gelişmeye engel gelenekleri temizlemek üzere “saçma adet ve uygulamaların terk edilmesini” buyuran bir hükümet kararnamesi yayınlanmıştır.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

A) Gelenek, toplum yaşamında istikrarı ve bu yolla da güven duygusunu sağlar.
B) Gelenek, ahlak kuralları, töre ve âdetler ile bireyler nerede nasıl davranması gerektiğini öğrenirler.
C) Kimi durumda gelenekler gelişmeye engel teşkil edebilir.
D) Geleneklerine sahip çıkmayan toplumlar asimile olma durumu ile karşı karşıya kalabilir.
E) Geleneklerdeki değişme talepleri toplumlardan yasalar yoluyla istenmemelidir.

7. Bir toplumda bazı kültür unsurları herkes tarafından, bazıları ise bölgelere ve kesimlere göre kazanılır. Genel ve özel unsurlar olarak sınıflandıracağımız bu kazanımlar, bireylerin ihtiyaçlarına göre oluşur.

Buna göre aşağıdaki kültür unsurlarından hangisi genel kazanımlar arasında yer alır?

- A) Giyim tarzı
- B) Meslek ahlakı
- C) Mutfak kültürü
- D) Düğün adetleri
- E) Hukuk kuralları

8. Manevi kültür öğeleri toplumda meydana gelen inançlar, fikirler, örf ve adetlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi manevi kültüre örnek olarak verilemez?

- A) Bayramlaşmak
- B) Arkadaşlarını sevmek
- C) Konuklara ikramda bulunmak
- D) Kına gecesi yapmak
- E) Büyüklere saygı göstermek

9. Kültür şoku, bireyin başka bir kültürle karşılaştığında yaşadığı bir durumdur. Birey kendi toplumundan tamamen farklı olan bir ülkede, o ülkenin yemeklerine, diline, iklimine alışma döneminde kültür şoku yaşayabilir. Kültür emperyalizmi ise ülkeler arasında gerçekleşen bir kültür politikasıdır. Kültürleşme, farklı iki kültürün karşı karşıya gelmesidir. Kültür emperyalizmi ve kültürleşme sonucunda bir toplumun kültürel öğelerinde bozulma başlarsa kültürel yozlaşma ortaya çıkar.

Bu parçadan hareketle kültür ile ilgili;

- I. Bireyseldir.
- II. Toplumsaldır.
- III. Olumludur.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

10. William Ogburn'a göre kültürün bir kısmında meydana gelen hızlı değişimin kültürün diğer kısımlarına yansımaması bir olumsuzluğu ortaya çıkarabilmektedir. Toplumun yaşadığı teknolojik değişimler ile hukuki değişimler arasındaki hız farklı olabilmektedir. Örneğin; maddi kültür olan cep telefonu ve ona ait modeller hızla değiştiği hâlde toplu mekânlarda başkasını rahatsız edecek düzeyde konuşmamak gerektiğine dair manevi kültür olan gelenek aynı hızda değişmemektedir.

Bu parçada hakkında açıklama yapılan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel etkileşim
- B) Kültürel gecikme
- C) Kültürel yozlaşma
- D) Kültürlenme
- E) Kültürleşme

11. Ancak hatırlamak gerekir ki millî sınırlar kültürel sınırları kesinlikle belirlemez. Kültürel sınırlarımız, dilde doğuya, dinde güneye, törede tarihin derinliklerine doğru, Osmanlı'ya, Selçuklu'ya, İyonya'ya, Frigya'ya ve Hititler'e doğru, siyaset ve ekonomide batıya doğru uzanmaktadır. Bugün Batı uygarlığı Aristoteles'i Türk-İslam filozofu Fârâbî sayesinde tanımıştır. Tüm insanlığın ortak ürünü olan uygarlıkta Türk milletinin bunun gibi birçok katkısı vardır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kültürün genel özelliklerine katılma
- B) Kültürler arası etkileşim
- C) Kültürün temel kavramları
- D) Kültürel farklılıklar
- E) Kültürlere karşı tutum

12. İskoçya'da düğünden önce gelinin yakınları yumurta, salça gibi gıdalar karıştırarak gelin adayının üzerine boca eder. Baştan aşağı bu karışımla kaplanan gelin, herkes görsün diye de şehirde dolaştırılır. Bu durum ülkede bulunan turistlere garip gelir, gelinin aşağılandığı düşünülür. Bu geleneğin amacı ise onu evlilikte yaşayabileceği tüm zor ve kötü koşullara karşı hazırlamaktır.

Bu parçada toplumları değerlendirirken aşağıdakilerden hangisinin yapılması gerektiği vurgulanmaktadır?

- A) Toplumsal farklılıkları azaltmaya çalışmanın
- B) İşlevini yitiren kültür öğelerinin değişmesinin
- C) Toplumların kendi doğal durumlarında değerlendirilmesinin
- D) Benzer kültürel davranışların benimsenmesinin
- E) Kültürlerin evrenselleşmesi gerektiği inancını kuvvetlendirmenin

1. Öğretmenlik mesleğini seçen bir kimse alan bilgisini, formasyonunu, genel kültürünü geliştirmek ve içinde yaşadığı toplumun öğretmenler için gerekli gördüğü özel kültür öğelerini de öğrenmek zorundadır. Çünkü ancak bu yolla grup içinde varlığını ve saygınlığını sürdürebilir.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisine bir örnektir?

- A) Kültüre katılma
- B) Kültürel kimlik
- C) Kültürel şok
- D) Kültürleşme
- E) Kültürel gecikme

2. Dil unsuru, diğer kültür unsurlarından ayrıcalıklı ve önceliklidir. Toplumların sözlü ve yazılı kültür ürünleri özellikle dil faktörünün kullanılmasıyla nesilden nesile aktarılmaktadır.

Buna göre dili önemli kılan unsur aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) İnsanlar arası etkileşim sağlaması
- B) Tarihsel ve toplumsal sürekliliği oluşturması
- C) İletişimin vazgeçilmez aracı olması
- D) Toplumların gelişmesini sağlaması
- E) Farklılıkların dil ile korunması

3. Örfler, adetler, gelenek ve görenekler sosyal yaşamın omurgasıdır. Geçmişten günümüze yaşatılarak aktarılan bu tür unsurlar; saygının, sevginin ve dayanışmanın değer ölçütü olarak görülürler.

Bu parçada dile getirilen kültür unsurları aşağıdaki niteliklerin hangisi ile ifade edilir?

- A) Yaygın kültür unsurları
- B) Kültürel alışkanlıklar
- C) Toplumsal alışkanlıklar
- D) Tarihsel alışkanlıklar
- E) Kökleşmiş kültür unsurları

4. Kültürler, farklılıklar barındırmaktadırlar. Bu nedenle kişiler tarafından yeniden değerlendirilebilir, dönüştürülebilir, ihraç edilebilir, sorgulanıp yeniden tanımlanabilirler. Dolayısıyla daimi yeniden yazım ve dönüşüm süreçleri ile birlikte var olurlar.

Bu parçada kültürle ilgili asıl anlatılmak istenen özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Millî olma
- B) Değişebilir olma
- C) Bütünleştirici olma
- D) İhtiyaç giderici olma
- E) Öğrenilir olma

5. Kültürün insan davranışları, mimikler ve konuşma şekilleri üzerine büyük etkisi vardır. Farklı kültürlerden olan insanlar bunları anlayıp yorumlamakta zorlanacak, hatta bunun neticesi olarak yanlış anlaşılmalara ortaya çıkabileceği gibi gerekli olan iş birliği bile imkânsız hâle gelebilecektir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin yapılması gerektiği vurgulanmaktadır?

- A) Küreselleşen dünyada evrensel jest mimik hareketleri oluşturmanın
- B) Farklı toplumları kendi değerlerimize göre değerlendirmenin
- C) Jest ve mimiklerin kullanımını minimal seviyeye indirmenin
- D) Jest ve mimiklerin evrenselliğine inanmanın
- E) Toplumların kültürleri hakkında bilgi sahibi olmanın

6. Kültürün çok anlamlı bir yapısının olması onun pek çok boyutunun olduğunu gösterir. Kültürün bilişsel, davranışsal(normatif) ve maddi boyutu olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Kültürün insanı en fazla etkileyen boyutu ise bilişsel boyutudur. Bilişsel boyutun içeriğini fikirler, idealler, inançlar vb. oluşturur.

Parçadan yola çıkılarak kültürün bilişsel boyutu için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İnsanlara nasıl yaşamaları gerektiğini bildiren kuralları verir.
- B) İnsanın ürettiği maddi kültür unsurlarından oluşur.
- C) İnsan hayatına dair niçin sorusunu sorar ve cevaplar verir.
- D) Gelenekler, görenekler, örf ve adetler bu boyutu oluşturur.
- E) İçeriğini teknolojik araçlar oluşturur.

7. X havayolu çalışanlarının çoğu, disiplinli çalışma, işletmeye bağlılık ve müşteriye hizmet gibi değerleri onaylamakta ve benimsemektedirler. Belirtilen işletme çalışanlarınca benimsenen bu değerler, onların grup davranışını belirleyen bir kültür oluşturmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, bir grubun kültüründen söz edildiğinde, aslında o grubun egemen kültürü ifade edilmektedir. Toplumda da bir büyük grup olarak, geniş kitleler arasında yaygın olarak benimsenen kültürel kalıplar bulunmaktadır.

Bu açıklamada üzerinde durulan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültür emperyalizmi
- B) Baskın kültür
- C) Kültürel görelilik
- D) Kültürlenme
- E) Kültür şoku

8. Bir toplumun kültürü tarih ve dil açısından değerlendirildiğinde “katıksız tek bir coğrafyaya özgüdür.” denilemez. Söz gelimi kültürel sınırlarımız dilde doğuya, dinde güneye, törede tarihin derinliklerine, siyaset ve ekonomide ise batıya doğru uzanmaktadır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Her toplumu diğerlerinden ayıran belirli özellikler vardır.
- B) Kültür bireyin topluma uyum sağlamasına yardımcı olur.
- C) Kültür toplumların doğasını yansıtır.
- D) Toplumsal kimlik kültür ile kazanılır.
- E) Kültürler arası etkileşim kaçınılmazdır.

9. İstenilen konsere ya da bir sinema filmine gitme; istenilen derneğe, vakıfa üye olma veya spor türlerinden voleybol ya da hentbolu seçme gibi yollarla da bireyler kültürü kazanabilir ve bu şekilde de sosyalleşebilirler.

Bu parçada hakkında açıklama yapılan kültüre katılma şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürün özel öğelerine katılma
- B) Kültürün genel öğelerine katılma
- C) Seçenekler yoluyla kültüre katılma
- D) Zorla kültüre katılma
- E) Kültürleşme

10. İnsanlar bayram kutlamalarında, düğün törenlerinde, cenaze merasimlerinde bir araya gelirler. Bir yandan acılarını ve sevinçlerini paylaşırlar, bir yandan da genç nesillere birlikteliğin önemini yaşatırlar.

Bu açıklamadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanları acıları ve sevinçleri sosyalleştirir.
- B) Kültür toplumsal bütünleşmeye katkı sağlar.
- C) Toplumsal değişme idealist bakış açısıyla gerçekleşir.
- D) Kültür benzerliği dayanışmayı sağlar.
- E) Her toplum kendi kültürünü yaşar.

11. Sosyolojik olarak kültürsüz bir toplumdan söz edilemeyeceği açık bir gerçektir. Zira her toplumun kendine özgü bir yaşam tarzına sahip olması, kültürün doğal bir sonucudur.

Bu açıklama kültürün aşağıdaki işlevlerinden hangisine dikkat çekmektedir?

- A) Değerleri gelecek kuşaklara aktarması
- B) Toplumsal dayanışmayı sağlaması
- C) Sosyalleşmeyi sağlaması
- D) Toplumlara diğer toplumlardan ayırt etmesi
- E) Kökleşmiş içeriği sayesinde toplumun devamını sağlaması

12. “Fastfood”, “pizza” gibi yeme kültürlerine karşılık, “lahmacun”, “pide”, “döner kebab” gibi mutfak zenginliğimizin, dünyanın birçok yerinde kendini göstermesi, sıradan bir ticari faaliyet olarak görülemez.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yayılan kültür öğeleri varlığını sürdürür.
- B) Kültürel değişime direnmek gerekir.
- C) Geleneksel toplumlar kültürünü korur.
- D) Kültürün ekonomik alana taşınması gerekir.
- E) Koşullara göre yenilenen kültür varlığını korur.

2021 AYT

1. Uzak coğrafyalarda farklı dinlere mensup, başka dilleri konuşan ve çok değişik yaşam biçimleri olan milyarlarca insan var. Yalnız başka ülkelerde değil, aynı şehirde hatta oturduğumuz apartmanda bile bizden farklı giyinen, konuşan ve bizimkinden farklı davranışlara sahip insanları görebiliriz. “Burada değil, orada doğmuş olsaydım.” diye düşünmek, bizim kendi kültürümüzü anlamlı ve değerli bulduğumuz ölçüde başkalarının da kendi kültürlerini anlamlı ve değerli bulduklarını fark etmemizi sağlar.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Başka kültürleri tanıma sürecinde kendi kültür öğelerini benimsemek doğaldır.
B) Çeşitli yaşam biçimleriyle empati kurmak, kültürel farklılıkları anlamayı kolaylaştırır.
C) Başka kültürleri değerlendirirken kültürün maddi öğelerine odaklanmak gerekir.
D) Nesnel bir bakış açısıyla kıyaslamak, kültürler hakkında hüküm vermeye yardımcıdır.
E) Farklı yaşam biçimlerine sahip bireyler, içinde yaşadıkları baskın kültüre uyum sağlar.

2018 AYT

2. I. Kuzey Avrupa ülkelerinde görülen kalıtsal Akdeniz anemisi vakalarının Akdeniz ülkelerindekinden az olması
II. Modern yaşamdan uzak bir kabilenin dilinde aynı sözcüğün “böcek”, “uçak” ve “pilot” anlamlarına gelmesi
III. ABD’nin bazı eyaletlerinde erkeklerin selamlaşmak için yanaktan yanağa öpüşmelerinin yadırganması

Yukarıdakilerden hangileri kültür kavramı ile ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

3. Caddelerde ya da alışveriş merkezlerinde tanıtım, pazarlama, eve yemek getiren yemek şirketleri vb. pek çok dükkânın yabancı kelimelerle kurulduğunu görmüşsünüzdür. Her yüksek binayı ve alışveriş merkezini yabancı kelimelerle adlandırmanın basit bir özentisi ya da ticari kaygılarla açıklamanın doğru olmadığını düşünüyorum. Sakinlerinin çoğunluğunu iki kuşak önce köyden şehre göçmüş Anadolu insanlarının oluşturduğu toplu konutlara falanca isimler koymanın, Türk kültürü ya da Türk dili ile ne ilgisi vardır? Bunları hiçbir şey olmamış gibi kabullenmek de herhâlde mümkün olmasa gerek. Sadece Türkçeyi değil, Türk kültürünü de derinden yaralayan bu kirliliğe izin vermemek gerekir.

Bu parçadan ulaşılamayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel yozlaşma
B) Popüler kültürün egemenliği
C) Kültür emperyalizmi
D) Yabancı kültür hayranlığı
E) Genel kültüre katılma

4. Vatan - millet ideallerini, şarkısına-halısına, sokağına-çarşısına ilmek ilmek işleyen bir toplumu, hangi zorluk esir alabilir, hangi düşman yenebilir? Kurtuluş Savaşı’nda destan yazanları anlayabilmek için, aynı kültürel değerleri yaşıyor olmak gerekir.

Bu parçadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

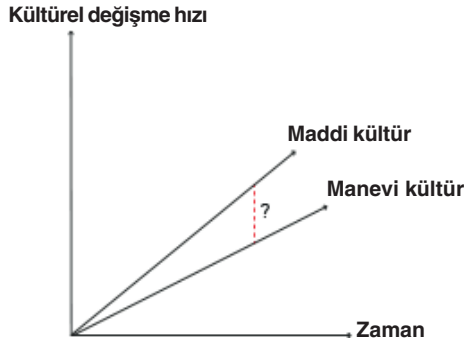
- A) Her kültürel oluşumda toplumsal sorunlarla karşılaşılabilir.
B) Toplumsal yapı kültürü belirler.
C) Birlik ve bütünlük duygusu kültürü etkiler.
D) Ekonomik ilişkilerin değişmesi toplumsal yapıyı etkilemez.
E) Tarih ve kültür birbirinden ayrı düşünülemez.

5. Yabancı kültür hayranlığı kişinin içine doğduğu kültürü değersiz görmesi ve hiçbir analitik muhakemeye dayanmaksızın dışarıdan gelen her tür kültür unsurunu oluşturmaya dayalı bir ruh hâli ile davranması olarak tanımlanabilir. Özellikle toplumların sorunlarının çoğaldığı, gerileme dönemine girilen, şartlarını değiştirmek için başkalarının tecrübelerinden faydalanmak istediği ortamlar yabancı hayranlığı için elverişli bir iklim oluşturur.

Bu parçada anlatılan kavramın karşısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültür emperyalizmi
B) Kültürlenme
C) Kültür şoku
D) Kültür merkezçiliği
E) Kültürel yozlaşma

6. Kültür zamanla değişim geçiren bir olgudur. Kültürün maddi (binalar, her türlü araç-gereçler, giysiler vb.) ve manevi (inançlar, değerler, semboller, normlar vb.) öğeleri vardır. Aşağıda kültürün maddi ve manevi yönleri ile değişim hızını gösteren bir grafiğe yer verilmiştir.

Bu grafikte soru işareti (?) ile gösterilen kısım aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilebilir?

- A) Kültürel zenginlik
B) Millî kültür
C) Kültürel yozlaşma
D) Kültürel gecikme
E) Kültürel çeşitlilik
7. Kültürün toplumsal bütünleşmeye katkısı, insanların genel kültüre katılımında karşımıza çıkmaktadır. Bu katılım bireylerin toplum bütünü için geçerli olan dile, yazılı kurallara, aile tiplerine, evlenme biçimlerine, gelenek ve göreneklere, törelere, davranış kalıplarına katılması şeklinde olur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi kültürün toplumsal bütünleşmeye katkısına en az destek sağlar?

- A) Hukuk kurallarına uygun davranma
B) Yazılı olmayan kurallara uyma
C) Popüler bir meslek edinme
D) Ortak bir dil kullanma
E) Toplumsal değerlere göre hareket etme
8. Yaşam biçimi bakımından toplumların gittikçe birbirine benzerliği durumu ortaya çıkmıştır. Dünya ticaret, kültür ve sanayisi görünüş, doku ve ses bakımından belli bir kültürün etkisini taşımaktadır. Yeni nesiller, ailelerinin bütçelerini zorlayarak yeni yaşam biçimini hayata geçirmekte ve bu yaşam biçimini simgeleyen kot pantolonlar, belli marka cep telefonları, bilgisayarlar vb. tüketim unsurlarını tercih etmektedirler. Düşünce şeklinde, münasebetlerde, eğlencede, giyim tarzında kısaca bir bütün olarak insanların hayata bakış açılarında özellikle genç nesil açısından benzeşme meydana gelmektedir.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Kültürel gecikme
B) Kültür şoku
C) Kültürel çözülme
D) Kültür emperyalizmi
E) Kültürel bütünleşme

9. Ziya Gökalp'e göre seçkinlerin çocukken aldıkları terbiyede millî kültür yoktu. Çünkü içinde okudukları mektepler halk mektebi değildi. Bu sebeple millettan uzaklaşarak yetiştiler. Ona göre eğitimde halka dönmek lazım. Halk kitaplarını okumak, Korkut Ata'dan başlayarak âşık kitaplarını, Yunus Emre'den başlayarak tekke ilahilerini, çocukluğumuzda seyrettiğimiz Karagöz ile orta oyununu aramak, bulmak lazım. Dante, Goethe, Schiller gibi millî şairler hep halktan aldıkları kuvvet sayesinde sanata dâhil oldular.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Kültür, seçkin insanların çabasının ürünüdür.
B) Millî kültürün aranıp bulunmasına hizmet edilmelidir.
C) Kendi kültürüyle kaynaşmayan seçkinler varlığını sürdüremez.
D) Kültür, millî birliğin devamında etkin rol üstlenir.
E) Kültürel miras, o kültüre dayanan eserlerle varlığını sürdürür.
10. Günümüzde egemen bir olgu olan küreselleşme, bütün kültürleri birbirine benzetse de kültürel farklılıklar hâlâ insanlığın en kıymetli değeridir. Farklı toplumlar ve beraberinde farklı kültürler olduğu için toplumların başka kültürlerle karşı tutumları da gündeme gelmiştir. Toplumların başka kültürlerle karşı olumsuz tutum geliştirmeleri savaşılar yol açmış ve bazı kültürler yok olmuştur. Ancak evrensel değerler geliştikçe farklı kültürlerle karşı olumlu anlayışlar gelişmiştir. Günümüz dünyası artık Türk tatlısı ile Fransız tatlısının, Osmanlı çeşmeleri ile Batı çeşmelerinin, Moğol çadırı ile Eskimo çadırının ve daha birçok şeyin aynı olamayacağını kabul etmiştir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel çeşitlilik zenginliktir.
B) Farklı kültürler artmalıdır.
C) Tüm kültürler birbirine benzemelidir.
D) Kültürler arası etkileşim artmalıdır.
E) Kültürün sınırları çizilmelidir.
11. Kültürleşme sürecinde birey başka bir kültüre sahip birey ya da gruplarla bir araya gelerek birbirlerini etkilemekte ve yepyeni bir kültür ortaya koymaktadır. Birey bu süreçte kendi toplumsal kültürünün değerlerini korumaya devam etmektedir. Kültürleşme sürecinde ise birey yine farklı bir kültürle karşılaşmaktadır. Kültürleşmenin kültürleri birbirine tanıtır ve kaynaştıran olumlu bir yönü olduğu gibi kültürel yozlaşmaya neden olabilecek olumsuz yönü de vardır. Avrupa'da yaşayan bir bireyin teknolojik gelişmelerden yararlanması olumlu iken, kendi dilini unutmaya olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilir.

Bu bilgilere göre;

- I. Kültürleşme kültürleşmeden farklıdır.
II. Kültürleşme kültürleşmeye göre olumludur.
III. Kültürleşme kültürleşmeden daha hızlı olarak gerçekleşir.

yargılarından hangisi doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

1. Aşağıdakilerden hangisi ailenin temel işlevleri arasında yer almaz?

- A) Neslin devamını sağlamak
- B) Devletin yönetim gücünü paylaşmak
- C) Bireylerinin toplumsallaşmasını sağlamak
- D) Bireylerinin ekonomik ihtiyaçlarını gidermek
- E) Bireylerinin psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak

2. Bireyin karşılaştığı ilk insanlar aile fertleridir. Sevginin, paylaşımın ve yardımlaşmanın ilk yaşandığı yer olarak ailede, konuştuğumuz dili öğrenir ve ilk değer yargılarını ediniriz. İlk sorunları ve bu sorunların çözümünü aile içinde yaşarız. Yani toplum denen ortama girmek için bir nevi aile içinde staj yaparız.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Aile mesleki tercihlerimizin şekillendiği yerdir.
- B) Dilin öğrenilmesinde ailenin rolü büyüktür.
- C) Aile duygusal ihtiyaçların karşılandığı yerdir.
- D) Sosyalleşmenin başladığı yer ailedir.
- E) Aile toplumun küçük bir örneğidir.

3. Birey, üyesi olduğu toplumun tutum, davranış ve düşünce biçimlerini, değerlerini ilk olarak ailede öğrenir. Böylece toplumsal bir kişilik kazanmış olur.

Bu parçada ailenin aşağıdaki işlevlerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Bireyin sosyalleşmesini sağlama
- B) Neslin devamını sağlama
- C) Toplumda birlik ve beraberliği sağlama
- D) Bireylerinin barınma ihtiyaçlarını karşılama
- E) Bireylerinin duygusal ihtiyaçlarını giderme

4. Evlenen erkeğin, kadının aile çevresine katılması ve onlarla aynı evde yaşaması anaerkil toplumlarda daha çok görülür.

Bu tür evlilikler aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?

- A) Endogami
- B) Matrilokal
- C) Poligami
- D) Neolokal
- E) Polijini

5. Bir ürünün elde edilmesi emek ve maliyet gerektiriyorsa bu tür mallara ekonomik mal denir.

Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisi ekonomik mal değildir?

- A) Ekmek
- B) Güneş
- C) Buğday
- D) Kalem
- E) Ev

6. Aşağıdakilerden hangisi siyaset kurumunun işlevlerinden biridir?

- A) Neslin devamını sağlar.
- B) Bilinçli üretici ve tüketici yetiştirir.
- C) Bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlar.
- D) Bireyin psikolojik ihtiyaçlarını karşılar.
- E) Toplumsal düzeni sağlar.

7. Siyasal ve ekonomik gücün, devlet yönetiminin soyluların ve bilge kişilerin elinde bulunduğu yönetim biçimidir.

Verilen açıklama aşağıdaki siyasal yönetim şekillerinden hangisine karşılık gelir?

- A) Teokrasi
- B) Monarşi
- C) Aristokrasi
- D) Mutlakiyet
- E) Demokrasi

8. Enflasyon, mal ve hizmet fiyatlarının artması, buna karşılık paranın alım gücünün düşmesidir. Enflasyon yaşanan ülkelerde ürün fiyatları artarken kullanılan paranın değeri azalır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi enflasyon yaşanan bir ülkede ortaya çıkabilecek bir durum değildir?

- A) Kaynak yetersizliğinden dolayı yatırımlar azalır.
- B) İşsiz nüfus oranı artar.
- C) Üretim miktarı, tüketim miktarından az olur.
- D) İthalatın artması ürün fiyatlarına yansır.
- E) Sermaye miktarında artış görülür.

9. **Aşağıdaki üretim-bölüşüm eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?**

- A) Emek – ücret
- B) Girişimci – kâr
- C) Sermaye – faiz
- D) Doğa – rant
- E) Yatırım – işbirliği

10. **Aşağıdakilerden hangisi eğitim kurumunun işlevlerinden biri değildir?**

- A) Bilimsel gelişmelere katkıda bulunur.
- B) Bireylerde rasyonel düşünmeyi geliştirir.
- C) İnsanlara mesleki bilgi ve beceri kazandırır.
- D) Bireylerde sabit düşüncelerin kalıcı olmasını sağlar.
- E) Kültürel mirası kuşaklara aktararak insanların sosyalleşmesini sağlar.

11. Eğitimin bireylere kazandırdığı değerler toplumsal mirasın kuşaktan kuşağa aktarımını sağlar. Eğer ki genç nesillere toplumun ahlaki ve tarihi değerleri, inançları öğretilmezse kültürel yozlaşma kaçınılmazdır.

Bu parçada eğitimin aşağıdaki işlevlerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Bilgi birikimi oluşturma
- B) Bireysel gelişimi sağlama
- C) Nitelikli insan gücü yetiştirme
- D) Genç nesilleri kontrol altına alma
- E) Toplumsal bütünleşmeyi sağlama

12. Kişi onun vasıtasıyla çoğunlukla içsel dünyasında kendine bir karşılık bulurken, tecrübe edilen derinliğin çeşitliliğine bağlı olarak farklı maneviyat tezahürleriyle de toplumda karşılık bulmaktadır.

Bu parçada hakkında açıklama yapılan toplumsal kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ekonomi
- B) Aile
- C) Din
- D) Siyaset
- E) Eğitim

1. Toplum olmanın temelinde insan ihtiyaçlarının karşılanması yatar. İhtiyaçlar doğrultusunda oluşan yapılanmalar üst yapıda birleşir. Üst yapı dediğimiz bütünlük ise toplum olmanın kendisidir. Sözü edilen ihtiyaç yapılanmaları ise toplumsal kurumları oluşturur. Bundan dolayıdır ki, herhangi bir kurumda oluşabilecek aksaklık, toplumsal bütünlüğün tamamını etkileyebilir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Toplum ihtiyaçların oluşturduğu bütünlükten, yani kurumlardan oluşur.
- B) Kurumlar toplumsal ihtiyaçları karşılar.
- C) Kurumlardan birinde yaşanan bir problem toplumun tamamını etkiler.
- D) İhtiyaçlar toplumda birtakım yapılanmalar oluşturur.
- E) Kurumlar birbirinden bağımsız işler.

2. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal kurumların işlevleri arasında yer almaz?

- A) Bireyin kontrolünü sağlar.
- B) Bireyin kendini geliştirebileceği ortamları sunar.
- C) Kültürün devamlılığını sağlar.
- D) Bireyler arasında iş birliği ve bütünlüşmeyi gerçekleştirir.
- E) Bireyselliği ön plana çıkartarak kendilik duygusunu destekler.

3. Toplumlarda sanayileşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte kentsel yaşam yaygınlaşmış, geniş ailenin yerini çekirdek aile almış, kadın sosyal yaşamda daha fazla yer almaya başlamıştır. Teknoloji, insanların sanal ortamda da bir araya gelmesini sağlayarak sosyal ilişkilerin yapısını değiştirmiş, dolayısıyla sosyal kurumların işleyişlerinde farklılıklar olmuştur.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemez?

- A) Kurumların işlevlerindeki değişme yeni kurumların doğmasına neden olabilir.
- B) Kurumların birindeki değişme diğerlerini de etkiler.
- C) Değişme sürecindeki bir kurumun görevleri de değişir.
- D) Toplumsal kurumların hızlı değişmesi bunalımlara yol açar.
- E) Toplumsal yapıdaki değişime bağlı olarak tek tek kurumlar da değişir.

4. “Toplumsal kurumlar evrensel olmalarına rağmen, somut yapılanmaları toplumlara göre değişim gösterir.”

Buna göre kurumsal yapılanma farklılıklarının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kültür farklılığı
- B) Coğrafi farklılık
- C) Din farklılığı
- D) Tarihsel farklılık
- E) Beklenti farklılığı

5. Evlilik bağı ile karşı cinsle kurulan bağlar, bireylerde sorumluluk ve paylaşım duygularını geliştirir.

Verilen açıklama aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Ailenin güçlü olması toplumu da güçlendirir.
- B) Aile kurumu diğer kurumları da etkiler.
- C) Aile bireyde bencillik duygularını azaltır.
- D) Aile toplumun temel yapı taşıdır.
- E) Toplumsal ilişkiler aileleri birbirine bağlar.

6. Afrika'nın ilkel kabilelerinde ve Avrupa'nın en modern toplumlarında aile kurumu farklı özelliklere sahip olsa da, tüm toplumlarda var olan bir kavramdır.

Burada anlatılan durum ailenin hangi özelliğiyle ilgilidir?

- A) Bireye kimlik kazandırması
- B) Sosyalleşmeyi sağlaması
- C) Evrensel bir kurum olması
- D) Anne, baba ve çocuklardan oluşması
- E) Değerleri gelecek nesillere aktarması

7. Kadının ev ortamında yalnızca ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenmesi erkeğe ev geçindirme rolünü yüklemiştir. Bu durum toplumsal ve siyasal yaşamda kadının karşısında erkeğin konumunu güçlendirmiştir.

Bu parçaya göre ailede ve toplumda otoritenin erkekte olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kadınların ev işlerine ilgi duyması
- B) Ekonomik gücün erkeğin elinde olması
- C) Erkeklerin eğitim düzeyinin daha yüksek olması
- D) Toplumda gelenek ve göreneklerin baskın olması
- E) Kadının erkekten bedensel olarak daha zayıf olması

8. Modern toplumlarda yaygın olarak görülen, evlenen çiftlerin anne babalarından ayrı bir yerde oturmaları ile oluşan evlilik türüdür.

Bu açıklamada sözü edilen evlilik türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Endogami
- B) Polijini
- C) Matrilokal
- D) Neolokal
- E) Monogami

9. Aile kurumu insanlık tarihi boyunca önemli değişiklikler geçirmiş, işlevlerinde farklılaşmalar olmuş, ancak hiçbir toplumda yerini, önemini ve değerini yitirmemiştir. Bu nedenle aile toplumsal yapının kurucu unsuru olarak kabul edilmektedir. Ailenin işlevleri, evlilik türleri, boşanma sebepleri ve bunların toplumlar arasındaki farklılıkları incelenmesi gereken önemli unsurlardandır.

Buna göre sosyolojinin aile kurumunu inceleme sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Sosyolojik bir soruna dönüşmesi
- B) Ailenin toplumun yapı taşı olması
- C) Toplumdan topluma farklılık göstermesi
- D) Modern toplumlarda ailenin işlevini kaybetmesi
- E) Ailenin insan ilişkilerinde önemli bir yer alması

10. Toplum insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için oluşan kurumlardan meydana gelen bir bütündür. İnsanların üretim süreçlerini ve ihtiyaçlarını karşılayan ekonomi; ülkenin ihtiyaç duyduğu vasıflara sahip bireyleri yetiştiren eğitim; toplumsal düzeni sağlamayı amaçlayan siyaset gibi. Ortak değerlere göre oluşan kurumlar, toplumun beklenti ve ihtiyaçlarının farklılaşması ile değişime uğrarlar.

Buna göre toplumsal kurumlarla ilgili aşağıdakilerden hangisinin söylenmesi doğru olmaz?

- A) Farklı kurumlar, toplumdaki ortak değer ve normları benimseyebilir.
- B) Kurumlar, bireylerin ihtiyaçlarını karşılar.
- C) Kurumların tek başlarına varlıklarını sürdürmeleri mümkündür.
- D) Toplumun sürekliliği kurumlar arası işbirliğinden bağımsızdır.
- E) Toplumun beklentilerine uygun olarak kurumlar zamanla değişebilir.

11. Toplumsal kurumlar bir yönüyle somut, bir yönüyle soyuttur. İnsanlar arası ilişkiler sonucu ortaya çıkan toplumsal kurumlar, oluşturduğu kuruluşlar ile somut bir yapıya dönüşürler.

Buna göre sırasıyla kurum ve kuruluş için aşağıda verilen örneklerden hangisi yanlıştır?

- A) Din – İbadethane
- B) Siyaset – Meclis
- C) Ahlak – Örf ve âdetler
- D) Ekonomi – Merkez Bankası
- E) Eğitim – Okul

12. Tarım toplumlarında hâkim olan geniş aile yapısının yerini gittikçe az kişiden oluşan çekirdek aileye bırakmasında en önemli faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bireysel tercihler
- B) Ekonomik nedenler
- C) Coğrafi koşullar
- D) Kültürel nedenler
- E) Tarihi nedenler

2018 AYT

1. İnsanlığın ilk dönemlerinden bu yana var olan aileyle ilgilenen birçok sosyolog, ailenin evrensel tek bir modeli olamayacağını belirtir. Aile kurumu zaman içinde ve kültürle göre farklılık gösterir. Örneğin İngiltere’de Viktorya Dönemi’ndeki aile içi ilişkilerde günümüzde kabul edilemez katı kurallara dayalı fiziksel cezalandırmalar, kadının ev ortamına kapatılması ve çocukların çalıştırılması söz konusuysa bugün birçok toplumda aile içi ilişkiler daha demokratikleşmiştir. Günümüzde dünya genelinde farklı toplumlarda geniş aile, çekirdek aile, tek ebeveynli aile gibi çeşitli aile türleri tanımlanmaktadır.

Bu parçada “aile kurumu”nun hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Yetişkin üyelerin çocuklarının bakımından sorumlu olduğu
B) Zaman içinde diğer toplumsal kurumlarla ilişkisinin zayıfladığı
C) Modernleşmeyle birlikte bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermediği
D) Ortaya çıktığı zamana göre daha çok işlev yüklendiği
E) Tarihsel süreç içinde değişim geçirse de varlığını koruduğu

2. Kurumlar bireylerin ihtiyaçlarını karşılama, toplumun sistemli ve düzenli işleyişini sağlama işlevini görür. Bireylerin nerede, nasıl davranması gerektiğini, ideal davranış kalıplarını sunduğu gibi; sapma noktasındaki davranışları da baskı ve yaptırım mekanizmasıyla tasfiye eder.

Bu açıklama aşağıdaki yargılardan hangisi için dayanak noktası oluşturur?

- A) Kurumlar, bireylerin ihtiyaçlarını karşılar.
B) Kurumlar, bireylerin doğal ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır.
C) Kurumlardan birinde yaşanan bir sorun toplumun tamamını etkileyebilir.
D) Kurumlar, bireylere baskı unsuru oluşturur.
E) Her kurumun kendine özgü işlevi vardır.

3. Birey toplumdaki belli rol ve ilişkileri, bunların nasıl yerine getirileceğini kurumlardan öğrenir. Kurumlar bireye toplum düşünce ve eylemlerini önceden planlanmış ve düzenlenmiş şekilde sunar. Birey bunları hazır bir şekilde kurumlardan öğrenir.

Parçada toplumsal kurumlarla ilgili vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendine özgü işlevleri vardır.
B) Toplumsal kontrolü sağlamayı amaçlar.
C) Bireylere baskı unsuru oluşturur.
D) Bireylerin davranışlarını belirler.
E) Bireylerin ihtiyaçlarını giderir.

4. Bireyler sosyalleşmenin ilk aşamasını aile içinde gerçekleştirirler. Konuşmayı, yemeyi, içmeyi aile içinde öğrenirler. Ailedeki konuşmaları dinler, davranışları gözlemler, nelere değer vermesi ve neleri yapmaması gerektiğini ailede öğrenirler.

Parçada açıklama aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Aile bireylere özgüven kazandırır.
B) Bireyin psikolojik ihtiyaçları ailede giderilir.
C) Aile toplumun temelini oluşturan kurumdur.
D) Aile bireylerin fizyolojik ihtiyaçlarını giderir.
E) Aile toplumsal değerlerin bireye aktarılmasını sağlayan en önemli kurumdur.

5. Bir insanın doğumundan ölümüne kadar her yönünü, doğrudan ve dolaylı yönden etkileyen en önemli kurum ailedir. Biyolojik yapımızdan, duygusal yönümüze; dilimizden, dinimize kadar her zaman yanımızda ailemiz vardır. Bir yandan bizi topluma taşır, diğer yandan da toplumu bize taşıma görevini üstlenir.

Buna göre aile için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sosyalleşmenin en temel kaynağını oluşturur.
B) Duygusal, düşünsel ve bedensel ihtiyaçları karşılar.
C) Toplumsal kimlik ve kişilik oluşumunu sağlar.
D) Değiştirilemez ahlak anlayışı oluşturur.
E) Kültürün gelecek nesillere taşınmasını sağlar.

6. Modern toplumlarda eğitimin amacı insanları yeteneklerine göre donatmak ve toplumun sorumluluğunu alabilecek bireyler olmalarını sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için eğitim toplumun tüm kesimlerini içine alacak şekilde yaygınlaştırılır.

Aşağıdakilerden hangisi bu açıklamadaki amacı gerçekleştirmek için alınan tedbirlerden biri olabilir?

- A) Yükseköğretimi özelleştirerek paralı hale getirmek
B) Mesleki ve teknik eğitimi yaygınlaştırmak
C) Ortaöğretim kurumlarını özelleştirmek
D) Eğitimde özel yeteneği olan çocukları göz ardı etmek
E) Eğitimde devlet denetimini kaldırmak

7. Ülkeler; gelişen ekonomik, siyasal şartları ve dünya konjonktürünü gözönünde bulundurarak bilimsel ve teknolojik ilerlemeleri planlamak zorundadır. Bilimsel ve teknolojik kalkınmanın ön koşullarından en önemlisi eğitim süreçlerinin biçimlendirilmesidir. Eğitim süreçleri toplumun kendini yeniden üretmesidir.

Parçadan çıkarılabilecek sonuç eğitim kurumunun işlevlerinden hangisidir?

- A) Mesleki kazanım sürecini gerçekleştirme
B) Bilimsel ve teknolojik bilgi aktarımını sağlama
C) Ekonomik kalkınmayı sağlayacak insan yetiştirme
D) Toplumsal bütünlüğü sağlama
E) Kişisel gelişimi sağlama
8. İlk defa Thorstein Veblen tarafından öne sürülmüş ve Veblen malları olarak adlandırılmışlardır. Snop olarak nitelendirilen kimseler, kendilerinden üstün olarak kabul ettikleri kimselerin mallarını satın almak isterler ve böylece dikkat çekerek sosyal sınıf atlamayı amaçlarlar. Bu nedenle snoplara hitap eden mallara olan talep fiyat yükseldikçe artar.
- Buna göre Veblen mallarının özelliği aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Gösterişe yönelik talep olması
B) Fiyat yükseldikçe talebin azalması
C) Arz – talep kanununa uygun olması
D) Bu malların kalitesinin çok yüksek olması
E) Toplumun geneli tarafından talep edilmesi
9. Elma, meyve suyu yapmak için kullanıldığı zaman üretim malı, akşam soframızda meyve olarak kullanıldığında tüketim malıdır.
- Yapılan bu açıklama dikkate alındığında aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?**
- A) Ekonomik mallar toplumun ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretilirler.
B) Bir mal kullanım biçimine göre tüketim ya da üretim malı olabilir.
C) Ekonomik malların temel özelliği değişim değerine sahip olmalarıdır.
D) Ekonomik ihtiyaçlarımızı gideren nesnelere mal denir.
E) Ekonomik mallar birbirinin yerine kullanılabilirler.

10. Düzen ve yönetim ayrılmaz bir ikilidir, birbirini gerektirir. Toplumun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, siyaset kurumu kaçınılmazdır. Dolayısıyla yönetime ait ilişkilerin tümü, siyaset kurumunu oluşturur.

Paragraftan aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Toplumun idari yapılanması siyaseti oluşturur.
B) Siyaset toplumsal ihtiyaçların ürünüdür.
C) Siyasetin amacı toplumsal düzeni oluşturmaktır.
D) Siyaset, toplumsal ihtiyaçlara göre evrilir.
E) Siyaset, toplumun ihtiyaçlarından bağımsızdır.
11. Devlet yönetimini ve işleyişini inceleyen bilim dalına siyaset denir. Devlet olgusunun biçimini, hukuksal yapısını, tarihsel alt yapısını siyaset bilimi değerlendirir.
- Buna göre aşağıdakilerden hangisi siyaset biliminin alanına girmez?**
- A) Yönetim biçimlerini karşılaştırmalı inceler.
B) Devlet olgusunu ve devletin temel unsurlarını açıklar.
C) Siyaset tarihini ve siyasi ilişkileri inceler.
D) Ütopyalari kurgular.
E) Bürokratik yapıları inceler.
12. İnsanlar arasındaki fikir ayrılıkları herkesin yararına, genel çıkarı ve ortak iyiliği sağlamaya yönelik bir yapılanmayı gerekli kılar. Bu yapılanmada birtakım ilişki kalıplarını ve kuralları ortaya çıkarır. Toplumda düzenin sağlanması ve yönetimin gerçekleştirilmesi için ortaya konan yerleşmiş ilişki kalıpları kurumsal bir yapıyı oluşturur.
- Parçada ifade edilen toplumsal kurum aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Siyaset
B) Eğitim
C) Aile
D) Din
E) Ekonomi

MANTIK

---

1. “Bir sıvının kaynamaya başlaması için sıvı iç basıncının ortamın atmosfer basıncına eşit olması gerekir.” **önermesi aşağıdaki akıl ilkelerinden hangisine örnektir?**

A) Özdeşlik
B) Çelişmezlik
C) Üçüncü halin imkânsızlığı
D) Eşitlik
E) Yeter-sebep

2. Bir akıl yürütmede önermeler arasında çelişkinin bulunmaması mantıkta aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

A) Yeter-sebep
B) Geçerlilik
C) Tutarlılık
D) Özdeşlik
E) Eşitlik

3. Özellikle doğa bilimleri ve sosyal bilimlerde elde edilen verilerden hareketle sınırlı sayıda gözlem yapılarak genellemelere ulaşılmaktadır. Bu genellemeler belirli bir akıl yürütme biçimine dayanmaktadır.

Mantıkta bu akıl yürütme biçimine verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özdeşlik
B) Tümdengelim
C) Analoji
D) Çelişmezlik
E) Tümevarım

4. “Anladım ki hiç kimse sen değil.” dizesi;

I. Özdeşlik
II. Çelişmezlik
III. Üçüncü halin imkânsızlığı

ilkelerinden hangilerine örnek oluşturur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

5. Günlük yaşamda hangi akıl yürütme türüne başvuracağımız koşullara bağlı olarak değişmektedir. Söz gelimi, gözlemlenen tek tek olaylardan genel bir yargıya varılacaksa tümevarım, genel bir argümanın içeriğinden özel bir yargı üzerinde sonuç elde edilecekse tümdengelim kullanılmaktadır. İki şey arasındaki benzerliğe dayanarak bu iki şeyden birisi hakkında varılan hükmün ve ulaşılan yargının, diğeri hakkında geçerli olduğuna ise analoji ile varırken gözlemlenmiş olgular arasında bir ilişki kurup sentez oluşturulacaksa veya gözlem verilerinden hareketle bilimsel buluşa özgü teorik bir kavramsallaştırma yapılacaksa da abdüktif akıl yürütmeye başvurulmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi parçada geçen akıl yürütme türlerinden birine örnek olarak gösterilemez?

A) Evrende yaşamın olduğu bir gezegen arıyoruz. Dünyada yaşamın olmasını sağlayan su ve oksijen ise aradığımız şey su ve oksijen olan bir gezegen olacaktır.
B) Bütün insanlar ölümlüdür. Sokrates bir insandır. Öyleyse Sokrates ölümlüdür.
C) Zeytin, siyah bir köpektir. Zeytin kedileri sevmez. Öyleyse tüm siyah köpekler kedileri sevmez.
D) Birine ait bir şeyler varsa bir zamanlar o kişi yaşamıştır. Aristoteles’e ait pek çok yazı ve doküman vardır. Öyleyse Aristoteles bir zamanlar yaşamıştır.
E) Bazı balıklar çamurda yaşar. Bazı balıklar böceklerle beslenir. Öyleyse bütün balıklar suda yaşar.

6. Bütün çocuklar tatlıdır.
Bilge çocuktur.
Öyleyse Bilge de tatlıdır.

Bu akıl yürütmenin geçerli olması için “tatlı” teriminin ilk öncüldeki anlamıyla sonuç önermesindeki anlamının aynı olması zorunludur.

Bu durum akıl yürütme sürecinde aşağıdakilerden hangisinin önemini göstermektedir?

A) Olgusal tutarlılığın
B) Özdeşlik ilkesinin
C) Deney ve gözlemin
D) Bilimsel temellendirmenin
E) Üçüncü halin imkânsızlığının

7. Mantık sözcüğü, Arapça konuşmak anlamına gelen nutuk sözcüğünden türetilmiştir.

Bu durum, mantığın aşağıdaki kavramlardan hangisiyle doğrudan ilişkili olduğunu gösterir?

- A) Psikoloji
- B) Felsefe
- C) Bilim
- D) Dil
- E) Tarih

8. Aşağıdaki önermelerden hangisinin doğruluğu deney ve gözleme başvurmadan bilinebilir?

- A) Her balık solungaçlıdır.
- B) Kıbrıs bir ada ülkesidir.
- C) Dünya batıdan doğuya doğru döner.
- D) Kargalar uzun yaşar.
- E) Hiçbir bitki insan değildir.

9. I. Kitap kitaptır.
II. Televizyon ya açıktır ya da açık değildir.
III. Mahir Öğretmen aynı zamanda hem sınıfta hem de kantinde olamaz.

Bu ifadeler sırasıyla aşağıdaki mantık ilkelerinden hangilerine örnektir?

- A) Özdeşlik - Çelişmezlik - Üçüncü hâlin imkânsızlığı
- B) Üçüncü hâlin imkânsızlığı - Çelişmezlik - Özdeşlik
- C) Çelişmezlik - Özdeşlik - Üçüncü hâlin imkânsızlığı
- D) Özdeşlik - Üçüncü hâlin imkânsızlığı - Çelişmezlik
- E) Çelişmezlik - Üçüncü hâlin imkânsızlığı - Özdeşlik

10. Esra sosyoloji dersinde gelişmiş tüm toplumlarda doğum oranının düşük olduğunu öğrenmiştir. Bu bilgiden yola çıkarak Kanada'nın da gelişmiş bir toplum olduğunu düşünmüş ve bu ülkede de doğum oranının düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Esra'nın akıl yürütme biçimi aşağıdakilerden hangisini karşılar?

- A) Özdeşlik
- B) Analoji
- C) Tümdengelim
- D) Tam tümevarım
- E) Eksik tümevarım

11. "Bilimsel bilginin nesnesi somut, olgusal olandır. Ancak bilimsel bilgi bu somut nesnesini deneysel koşullar içine yerleştirir. Deneysel koşullar altında incelenen bu tek bir örnek artık aynı deneysel koşullar içinde kendi türünün yani kendisiyle özdeş tüm somutların temsilcisi olur."

Bu parçaya göre bilimsel bilginin evrensel olmasını sağlayan etmen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nesnel olması
- B) Akılla kavranıyor olması
- C) Akla ve mantığa dayanıyor olması
- D) Somut varlıkları inceliyor olması
- E) Deneysel koşulların evrenin tamamını kapsıyor olması

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisi doğru ya da yanlış bir yargı içermektedir?

- A) Deniz neden mavidir?
- B) Her şeye rağmen çalışmalısın.
- C) Keşke gökyüzü hep mavi olsa.
- D) Gün ağarınca akşam olur.
- E) Ey hayat, ne de güzelsin!

1. Mantık doğru düşünmenin ilke ve kurallarını araştıran bir disiplindir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi mantığın inceleme alanına girmez?

- A) Önergelerin yapısı
- B) Akıl yürütme ilkeleri
- C) Çıkarımların geçerliliği
- D) Kavram türleri
- E) Olgular arası ilişkiler

2. Yargıların doğru ya da yanlış bir değer alıyor olması mantıkta aşağıdakilerden hangisi ile adlandırılır?

- A) Doğru düşünme
- B) Akıl yürütme
- C) Doğruluk değeri
- D) Geçerlilik
- E) Bilgi doğrusu

3. Mantık doğrusu kanıtlayan durumundaki öncül önermelerden aklın zorunlu olarak belirli bir sonuç çıkarmasıdır. Yanlış bilgilerle biçim bakımından doğru akıl yürütmeler yapılabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi “mantık doğrusu” için uygun bir örnektir?

- A) Bütün gezegenler yuvarlaktır ve Mars soğuktur.
- B) Gül, kokulu bir bitkidir. O hâlde dikenleri vardır.
- C) Fil, iki ayaklı olduğundan dolayı bir hayvandır.
- D) Bütün sanatçılar duyguludur. Masa sanatçısıdır. O hâlde masa da duyguludur.
- E) Herkes spor yapmalıdır. Spor yapmak sağlıklıdır.

4. Bir bardak ya doludur ya da boş. Oysa gerçek dünyada yarısı dolu bir bardak da vardır ve bu bardak bir açıdan dolu bir açıdan boş iken; aynı zamanda hem dolu hem boş ve hatta ne dolu ne boş olarak da nitelenebilir. Klasik mantık ise bu bardak için illa ya boş ya dolu demek gerektiğini öne sürer ve bu hâliyle var olan gerçekliği keyfî ve yanlış bir sınırlamaya mahkûm eder.

Bu parçada eleştirilen mantık ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eşitlik
- B) Özdeşlik
- C) Üçüncü hâlin imkânsızlığı
- D) Yeter-sebep
- E) Çelişmezlik

5. 3 yaşındaki Canan, gece gökyüzündeki ışıkları gördüğünde babasına bu ışıkların nereden geldiğini sormuştur.

Canan'ın bu sorusu aşağıdaki akıl ilkelerinden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Çelişmezlik
- B) Yeter-sebep
- C) Üçüncü hâlin imkânsızlığı
- D) Özdeşlik
- E) Eşitlik

6. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü halin imkânsızlığı ilkesini örneklendirir?

- A) Havanın karanlık olması Güneş'in batmasına bağlıdır.
- B) Hava aynı anda hem aydınlık hem karanlık olamaz.
- C) Hava ya aydınlıktır ya da karanlıktır.
- D) Hava ne karanlıktır ne de aydınlıktır.
- E) Hava aydınlık değildir.

7. İnsanlar alışveriş yaparken, işe giderken, tatile çıkarken ya da nerede nasıl hareket edeceklerini, ne kadar alışveriş yapacaklarını, günlerini nasıl planlayacaklarını düşünürken hep mantığa başvururlar.

Bu açıklama aşağıdaki konulardan hangisiyle ilgilidir?

- A) Mantığın gündelik yaşamdaki yeriyile
- B) Mantığın bilim yapmadaki anahtar rolüyle
- C) Teknolojinin mantıkla olan ilişkisiyle
- D) Hayatın mantığa olan etkisiyle
- E) Akıl yürütme ilkeleriyle

8. Aşağıdakilerden hangisinde mantığın pratik yaşamdaki rolü en azdır?

- A) İki insan arasındaki akılcı bir tartışmada
- B) Bir öğrencinin ders çalışma planı hazırlamasında
- C) Bir öğretmenin ders anlatırken izlediği öğretim yönteminde
- D) Bir görevlinin üstünün emirlerini sorgulamadan yerine getirmesinde
- E) Yolunu kaybeden birinin doğru yolu bulmak için akıl yürütmesinde

9. Bilgisayar programları, akıllı cep telefonları, fotoğraf makineleri gibi dijital makinelerin tasarımı sırasında mantığın bulgularından yararlanılmaktadır.

Bu durum, mantığın aşağıdaki hangi alanla ilişkisini göstermektedir?

- A) Felsefe
- B) Matematik
- C) Fizik
- D) Teknoloji
- E) Kimya

10. Aşağıdakilerden hangisi mantık ve matematiğin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Zihinsel faaliyetlerdir.
- B) İlgilendikleri objeler düşünseldir.
- C) Formel (biçimsel) disiplinlerdir.
- D) Doğal gerçekliği konu alırlar.
- E) İspata dayanırlar.

11. "Dünyanın kendi eksenini çevresinde dönmesiyle günler oluşur." önermesi aşağıdaki ilkelerden hangisine örnektir?

- A) Özdeşlik
- B) Üçüncü halin imkânsızlığı
- C) Yeter-sebep
- D) Çelişmezlik
- E) Eşitlik

12. Aristoteles mantığın kurucusudur.

Aristoteles mantığın kurucusu değildir.

Bu iki önermenin aynı anda doğru olamaması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Çelişmezlik ilkesiyle
- B) Üçüncü halin imkânsızlığıyla
- C) Yeter-sebep ilkesiyle
- D) Nedensellik ile
- E) Özdeşlik ilkesiyle

2019 AYT

1. Hafta sonu Kuşulu Park'a gittim. Orada yedi kuşu dolaşıyordu ve yedisi de beyazdı. Parkta otururken çocukluğumda hayvanat bahçesinde gördüğüm kuşuları anımsadım. Onlar da beyazdı. Parktan kalkıp bir kitapçıya gittim. Orada hayvanlar üzerine bir kitap gördüm ve kitapta iki kuşunun resmi vardı. Bu resimdeki her iki kuşu da beyaz renkteydi.

Bu parçadan tümevarım yöntemi kullanılarak akıl yürütülürse aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılır?

- A) Dünyada en az bir siyah kuşu vardır.
B) Bir şey beyaz ise o kuşudur.
C) Hiçbir kuşu beyaz değildir.
D) Bir şey kuşu ise o beyazdır.
E) Bazı kuşular beyaz değildir.

2018 AYT

2. Özdeşlik ilkesi: "Bir şey ne ise odur.", "Bir başka ifadeyle A, A'dır." anlatımıyla ortaya konulabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi özdeşlik ilkesine uygun bir ifadedir?

- A) Aynı malzemeden aynı şartlarda aynı fabrikada üretilen ürünler özdeşir.
B) Aynı kaynaktan farklı şişelere doldurulmuş sular özdeşir.
C) Aynanın karşısında duran bir kişi ile onun aynadaki görüntüsü özdeşir.
D) Gazi Mustafa Kemal ile Atatürk özdeşir.
E) İnsan ve ağaç birbirinden farklı iki yapı olsa da bunları oluşturan atomlar özdeşir.

2020 AYT

3. Theseus'un Truvalılara karşı zafer kazandığı gemisi, zaferi onurlandırmak için limanda ziyarete açılır. Fakat zamanla geminin parçaları eskimeye başlar. Eskiyen her bir parça yenisıyla değiştirilir. Yıllar içinde görülür ki geminin tüm parçaları değiştirilmiştir. Bu duruma üzülen görevliler depoda saklanan eski parçaları birleştirerek Theseus'un gemisini tekrar oluştururlar. Limanda şimdi iki gemi vardır: Tümüyle yeni parçalardan oluşmuş gemi ve eski parçaların yeniden birleştirilmesinden oluşmuş gemi. Bu durumda Theseus'un Truvalılara karşı zafer kazanan gemisi hangi gemidir? Yeni parçalardan oluşmuş gemi mi, depodaki eski parçalardan oluşturulmuş gemi mi, her ikisi de mi yoksa hiçbirini mi?

Bu parçada aşağıdaki ilkelerden hangisi tartışılmaktadır?

- A) Çelişmezlik
B) Üçüncü hâlin imkânsızlığı
C) Yeter-sebep
D) Özdeşlik
E) Nedensellik

2020 AYT

4. Mantık disipliniyle ilgili,

- I. Tartışılan konu üzerinde ortaya konan bilginin doğru olup olmadığını denetler.
II. Tartışılan konuya ilişkin kavramların tanımlarına uygun kullanılıp kullanılmadığını denetler.
III. Tartışılan konuyla ilgili ortaya konan önermeler arası çıkarım ilişkilerini denetler.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

5. Akıl yürütme, verilen öncüllerden hareketle yeni bir sonuç önermesi çıkarma şeklindeki düşünme faaliyetidir. Tümevarım türü akıl yürütmede, zihin birden fazla öncülden yola çıkarak bu öncüllerle ilgili genel sonuçlara ulaşır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tümevarıma örnek olarak verilebilir?

- A) Serçe uçar. Çünkü bütün kuşlar uçar.
B) Akdeniz'e kıyısı olan Türkiye'de turizm gelişmiştir. O hâlde Akdeniz'e kıyısı olan İtalya'da da turizm gelişmiştir.
C) Hatay mutfağındaki yediğim yemekler çok lezzetliydi. O hâlde yiyeceğim bütün yemekler lezzetli olacaktır.
D) Müze gezisine tüm sınıf geliyorsa o hâlde Ayşe de gelir.
E) Ahmet çok çalışarak başarılı oldu. Ali de çok çalışıyor. O hâlde Ali de başarılı olur.

6. I. Bu hassas süreçte mantıklı hareket etmek gerekir.
II. Aristoteles mantıkla ilgili görüşlerini Organon adlı eserinde dile getirmiştir.
III. Mantık, daima bilimlerin yol göstericisi olmuştur.

Verilen ifadelerin hangilerinde "mantık" terimi "doğru ve tutarlı düşünme" anlamında kullanılmıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

7. Komşusu odun taşımak için Nasrettin Hoca'dan eşeğini istemiş. Hoca: "Evde yoktur." diyerek komşusunu savmış. Fakat o sırada ahırdan eşeğin sesi duyulmuş. Komşusu "Hoca efendi... Hani eşek yok diyordun. Bak içeriden sesi geliyor." deyince, Hoca hiddetlenmiş: "Allah Allah. Eşeğin sözüne inanıyorsun da aksakalımla benim sözüme mi inanmıyorsun?" demiş.

Verilen fıkrada Nasrettin Hoca'nın çelişkiye düşme nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Söyleyene bakarak söylenenin anlaşılması
- B) Dil ile ifade edilenin gerçeklikle uyuşmaması
- C) Düşüncelerindeki tutarlılığı savunması
- D) Doğru düşünce tarzının kurallarını iyi bilmesi
- E) Kullandığı ilkelerin zihin dışı olmaması

8. I. Bu turu ya geçeriz ya da geçemeyiz.
II. Bardak aynı anda hem dolu hem boş olamaz.
III. Arabada benzin vardır veya yoktur.
IV. Yağmurun oluşabilmesi için buharlaşma gerekir.

Verilen önermelerden hangileri üçüncü halin imkânsızlığı ilkesine örnek oluşturur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

9. Mantıkta geçerlilik, akıl yürütmelerde sonucun öncüllerden zorunlu olarak çıkmasıdır. Öncüllerden sonuç zorunlu olarak çıkmıyorsa bu akıl yürütme geçersizdir. Geçerli bir akıl yürütmede öncüller doğru ise sonuç önermesi de kesinlikle doğrudur.

Buna göre aşağıdaki akıl yürütmelerden hangileri geçersizdir?

- A) Bütün insanlar canlıdır. Ali insandır. O hâlde Ali de canlıdır.
- B) Hasan hızlı koşarsa derse yetişir. Hasan hızlı koşmuyor. O hâlde Hasan derse yetişebilir.
- C) Su ısıtılınca buharlaşır. Süt ısıtılınca buharlaşır. O hâlde bütün sıvılar ısıtılınca buharlaşır.
- D) Bütün bitkiler fotosentez yapar. Çınar da bir bitkidir. O hâlde çınar da fotosentez yapar.
- E) Ilıman iklime sahip Edirne'nin havası sıcaktır. Tekirdağ da ılıman iklime sahiptir. O hâlde Tekirdağ da sıcaktır.

10.

Örnek 1

İtalya Akdeniz ülkesidir ve İtalya'da zeytin yetişir. Türkiye de Akdeniz ülkesidir. O halde Türkiye'de de zeytin yetişir.

Örnek 2

Tüm gelişmiş toplumların eğitim düzeyi yüksektir. Japonya gelişmiş bir toplumdur. O halde Japonya'nın da eğitim düzeyi yüksektir.

Bu iki örnekteki akıl yürütme yöntemleri için,

- I. İkinci örnekte özelden genele doğru akıl yürütme yapılmıştır.
- II. Birinci örnekte özelden özele doğru akıl yürütme yapılmıştır.
- III. İkinci örnekte bir bütünü oluşturan parçaların hepsi tek tek incelenerek genel bir sonuca varılmıştır.

yargılarından hangisi doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

11. **Aşağıdakilerin hangisinde tümdengelimsel bir akıl yürütme söz konusudur?**

- A) Pazartesi ve çarşamba günleri yirmi dört saattir. Demek ki haftanın tüm günleri yirmi dört saattir.
- B) Bu takımın bazı oyuncularını yeteneklidir; çünkü kalecisi ve hücum oyuncusu yetenekli.
- C) Bilge zeki ve disiplinlidir. Ege de zeki olduğuna göre o da disiplinlidir.
- D) Bu lokantada yiyeceğimiz yemek güzeldir; çünkü bugüne kadar yediğim tüm yemekleri güzeldi.
- E) En yakın arkadaşlarım bile bana yalan söylediler. Herkes yalan söylüyor.

12. Bütün insanlar omurgalıdır. Ahmet insandır.

O hâlde Ahmet omurgalıdır.

Bu akıl yürütmeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Bir tane öncül bulunmaktadır.
- B) Önergelerden oluşmaktadır.
- C) Tümdengelimsel bir akıl yürütmedir.
- D) Bir sonuca ulaşılmaktadır.
- E) Geçerli bir yapıdadır.

1. Bir kavramın sadece insan zihnindeki varlığına “nelik”, o kavramın zihin dışında dış dünyada olmasına “gerçeklik”, gerçekliği olan bir kavramında belli bir nesnede somutlaşmasına da “kimlik” adı verilir.

Buna göre aşağıdaki kavramlardan hangisinin neliği, gerçekliği ve kimliği bir arada vardır?

- A) Kedi
B) Bakır
C) İnsan
D) Deniz kızı
E) Ahmet ağabey

2. Aşağıdakilerin hangisinde olumlu ve olumsuz kavramlar yanlış verilmiştir?

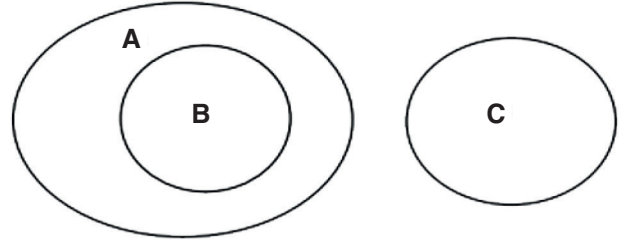
<u>Olumlu</u>	<u>Olumsuz</u>
A) Sevimli	Sevimsiz
B) Saygılı	Saygısız
C) Kirli	Kirli olmayan
D) Doğru	Yanlış
E) Vicdanlı	Vicdansız

3. Beş tümel, tanımlamaların doğru yapılmasını sağlayan, insanın varlık hakkındaki düşünme sistemini ortaya çıkaran beş temel kavramlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi “beş tümel”den biri değildir?

- A) Cins
B) Tanım
C) İlinti
D) Ayrım
E) Özgürlük

4.

Verilen şemadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Bütün B'ler A'dır.
B) Bütün A'lar B'dir.
C) Bazı B'ler C'dir.
D) Bütün C'ler A'dır.
E) Bazı B'ler A'dır.

5. Aşağıdaki ifadelerden hangisi bir önerme değildir?

- A) Keşke yarın kar yağmasa.
B) Bütün balıklar yüzer.
C) Emir tembel değildir.
D) Türkiye'nin en kalabalık kenti İstanbul'dur.
E) İnsanlar konuşarak anlaşır.

6. Bir önermenin niteliğini değiştirmeden, öznenin karşıt hâlinin yüklem, yüklemnin karşıt hâlinin özne yapılmasına ters döndürme denir.

Buna göre “Bütün oyuncaklar eğlencelidir.” önermesinin ters döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hiçbir oyuncak eğlenceli değildir.
B) Bütün eğlenceliler oyuncaktır.
C) Bütün oyuncak olmayanlar eğlenceli olmayan değildir.
D) Bütün eğlenceli olmayanlar oyuncak olmayandır.
E) Hiçbir oyuncak olmayan eğlenceli olmayan değildir.

7. Bazı ağaçlar yapraklarını döker.
Akasya bir ağaçtır.
O hâlde akasya da yapraklarını döker.
- Bu geçersiz kıyasın, geçerli bir kıyas hâline gelebilmesi için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?**

- A) İkinci öncül "bazı" ile başlamalıdır.
B) Birinci öncül "bütün" ile başlamalıdır.
C) Birinci öncül "hiçbir" ile başlamalıdır.
D) Sonuç önermesi "bütün" ile başlamalıdır.
E) Sonuç önermesi "hiçbir" ile başlamalıdır.

8. "Anka kuşu neliği olan efsanevi bir kuştur." cümlesinde tanımın koşullarından hangisine uyulmamıştır?

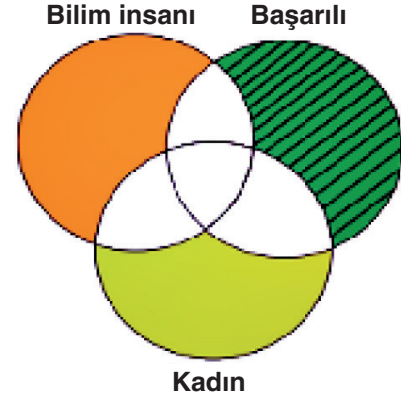
- A) Tanım açık olmalıdır.
B) Tanımda anlatılmak istenen çok uzun ya da kısa olmamalıdır.
C) Tanımda kısır döngü olmamalıdır.
D) Üstün cinslerin tanımı yapılamaz.
E) Tanımda özne ve yüklem bulunmalıdır.

9. Özgülük başka türlerde bulunmayan, sadece bir türe ait olan özelliklerdir.
İlinti ise bir türün varlığı için zorunluluk içermeyen ve birçok türde ortak olarak bulunan özelliklerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi insan kavramı için ilintiyi örneklendirir?

- A) Okuyan
B) Duygulu
C) Tarih yazan
D) Kültür yaratan
E) Akıllı

10. İki kavramdan her birinin diğerinin bazı elemanlarını kapsadığı ilişki biçimi eksik girişimlidir.

Venn diyagramında taralı alanı ifade eden önerme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı başarılılar ne kadındır ne de bilim insanıdır.
B) Bütün kadınlar başarılıdır.
C) Bazı başarılılar bilim insanıdır.
D) Bütün başarılılar hem kadındır hem bilim insanıdır.
E) Başarılı kadınlar bilim insanıdır.

11. Aşağıdakilerin hangisinde kavram çeşitlerine uygun örnekler doğru olarak verilmiştir?

Kolektif	Distribütif
A) Ordu	Asker
B) Milletvekili	Sınıf
C) Öğrenci	Meclis
D) Futbolcu	Sendika
E) Masa	İnsanlık

12. Aşağıdakilerden hangisi "kedi" kavramının ilintisine örnek olamaz?

- A) Miyavlamak
B) Koşmak
C) Nefes almak
D) Hayvan türü olmak
E) Dört ayaklı olmak

1.

Nelik: Bir kavramın dış dünyada karşılığı yoksa, kavram sadece zihinde ise bu kavramın sadece neliği vardır.
Gerçeklik: Kavramın zihin dışında bireylerinin olmasıdır.
Kimlik: Kavramın karşılığını dış dünyada “şudur” diye gösterebiliyorsak o kavramın kimliği vardır.

Mantık dersi öğretmeni yukarıdaki açıklamaları yaptıktan sonra öğrencilerinden “saray, kuş, Topkapı, Anka kuşu, gönül sarayı, karga” kavramlarını nelik, gerçeklik ve kimliğine göre sınıflandırmasını istemiştir. (Değerlendirme 100 tam puan üzerinden yapılacaktır.)

Nelik	Gerçeklik	Kimlik
Kuş (a)	Anka kuşu (b)	Karga (c)
Gönül sarayı (1)	Topkapı (2)	Saray (3)

Öğrencinin Cevap Kağıdı

Buna göre öğrenci, cevap kâğıdından 100 tam puan alabilmesi için aşağıdaki değişikliklerden hangisini yapmalıdır?

- 1 ve 3'ün yerini değiştirmelidir.
- c ve 3'ün yerini değiştirmelidir.
- a ve b'nin yerini değiştirmelidir.
- a ve b'nin kendi aralarında, 2 ve 3'ün kendi aralarında yerini değiştirmelidir.
- a ve c'nin kendi aralarında, 1 ve 3'ün kendi aralarında yerini değiştirmelidir.

- Bir kavramın kapsadığı elemanlara onun kaplamı denir. İşlem ise bir kavramın kapsadığı bütün elemanların ortak özellikleridir. Bir kavramın kaplamı arttıkça işlemi azalır. Yani bir kavram daha fazla eleman kapsadıkça daha az ortak özellik barındırır. Genelden özele gidildikçe işlem, özelden genele gidildikçe de kaplam artar.

Örnek: Kardelen nergisgillerden, baharda çok erken çiçek açan ve eczacılıkta kullanılan soğansı bir bitkidir.

(Bitki → Soğansı bitki → Nergisgiller → Kardelen)

Buna göre örnekte verilen kavramların işlem ve kaplam durumları ile ilgili;

- Bitki kavramı kaplamı en az olandır.
- Kardelen kavramı işlemi en fazla olandır.
- Nergisgillerin kaplamı bitkiden daha fazladır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

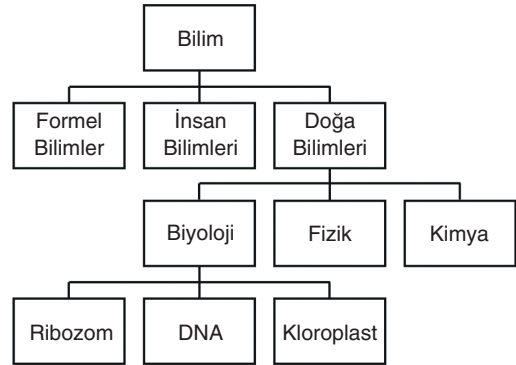
3.

Bozkır olmayan, çam ormanlarıyla kaplı, akarsuyun serinliğinin hissedildiği, bazı evlerin ahşaptan bazı evlerin taştan yapıldığı, her insanın yaşamak için can attığı, insanı maddi yaşamın dışında düşünmeye iten Ege'nin bu şirin ilçesinde yaşayan hiçbir canlının buradan ayrılmayı düşünmesi mümkün değildir.

Bu parçada altı çizili kavramların çeşitleriyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- “Bozkır olmayan” olumsuz bir kavramdır.
- “Bazı evler” tümel bir kavramdır.
- “Orman” kolektif bir kavramdır.
- “Ege” tekil bir kavramdır.
- “Hiçbir canlı” tümel olumsuz bir kavramdır.

4.

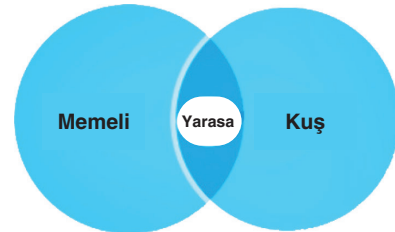

Yukarıdaki kavramlar beş tümele göre sıralanmıştır.

Bu şemaya göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- Fizik kavramı, doğa bilimleri kavramının türüdür.
- Biyoloji kavramının yakın cinsi doğa bilimleridir.
- Kloroplast kavramının uzak cinsi insan bilimleridir.
- Ribozom kavramının uzak cinsi bilimdir.
- Bilim kavramı, formel bilimler cinsidir.

5.

Verilen diyagramdan hareketle aşağıdaki önermelerden hangisi çıkarılamaz?

- Her yarasa kuştur.
- Bazı kuşlar memelidir.
- Tüm yarasalar memelidir.
- Hiçbir memeli kuş değildir.
- Bazı memeliler kuş değildir.

6. Bir kavramın kapsadığı elemanlara onun kaplamı denir. İşlem ise bir kavramın kapsadığı bütün elemanların ortak özellikleridir. Genelden özele gidildikçe işlem, özelden genele gidildikçe de kaplam artar.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) İşlemi en az olan kavram “varlık”tır.
 B) Hayvan kavramı “varlık” ve “canlı” kavramlarını kaplamında yer alır.
 C) “Koyun” kavramı işlemi en çok olan kavramdır.
 D) “Varlık” kavramının işlemi “hayvan” kavramından çoktur.
 E) “Canlı” kavramının kaplamı “otçul” kavramından daha fazladır.
7. I. Bazı metaller çinko değildir.(O)
 II. Hiçbir bulut yeşil değildir.(E)
 III. Bütün yıldızlar parlaktır.(A)
 IV. Bazı futbolcular yıldızdır.(I)

Verilen önermelerden hangilerinin düz döndürmesi yapılamaz?

- A) Yalnız I
 B) Yalnız II
 C) Yalnız III
 D) I ve II
 E) II ve IV
8. Bütün yarasalar memelidir. (1. Öncül)
 Bütün memeliler canlıdır. (2. Öncül)
 O hâlde.....? (Sonuç)

Bu kıyasın geçerli olması için sonuç önermesi aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) Bazı canlılar yarasadır.
 B) Bütün yarasalar canlıdır.
 C) Hiçbir memeli canlı değildir.
 D) Bazı yarasalar memeli değildir.
 E) Bütün memeli yarasalar canlıdır.
9. Karşı olum karesine göre aşağıdakilerden hangisi “Her çocuk özeldir.” önermesiyle altıklık ilişkisi içindedir?
- A) Bazı çocuklar özeldir.
 B) Hiçbir çocuk özel değildir.
 C) Bazı çocuklar özel değildir.
 D) Hiçbir özel olan çocuk değildir.
 E) Bazı özel olanlar çocuk değildir.

10. - Bütün sporcular düzenli beslenir.
 - Bazı ağaçlar iğne yapraklı değildir.
 - Soma, Aydın’ın ilçesi değildir.
 - Hiçbir baykuş kedi değildir.

Verilen önermeler arasında aşağıdakilerden hangisinin örneği bulunmamaktadır?

- A) Tikel olumlu
 B) Tekil olumsuz
 C) Tikel olumsuz
 D) Tümel olumlu
 E) Tümel olumsuz

11. Düz döndürme, bir önermenin niteliğini ve doğruluk değerini değiştirmeden öznesini yüklem, yüklemine özne yapmaktır.

Buna göre “Bütün insanlar canlıdır.” önermesinin düz döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı canlılar insandır.
 B) Bazı insanlar canlıdır.
 C) Bütün canlılar insandır.
 D) Hiçbir canlı insan değildir.
 E) Bazı canlı olmayanlar insan olmayanlardır.

12. “Hiçbir fizikçi biyolog değildir.” önermesinin ters döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı biyolog olmayanlar fizikçi olmayan değildir.
 B) Hiçbir biyolog olmayan fizikçi olmayan değildir.
 C) Bütün biyolog olmayanlar fizikçi olmayandır.
 D) Bazı biyolog olmayanlar fizikçi olmayandır.
 E) Hiçbir biyolog fizikçi değildir.

2021 AYT

1. Aşağıdaki akıl yürütmelerden hangisi geçerli bir kıyas örneğidir?

- A) Bazı insanlar mutludur. Bazı insanlar da neşelidir. O hâlde bazı insanlar hem neşeli hem mutludur.
- B) Bazı meyveler tatlıdır. Bazı meyveler ekşidir. O hâlde hiçbir meyve acı değildir.
- C) Hiçbir insan hayvan değildir. Hiçbir hayvan bitki değildir. O hâlde hiçbir insan bitki değildir.
- D) Mantık dersi alanlar nitelikli düşünen insanlardır. Ali nitelikli düşünen bir insandır. O hâlde Ali, mantık dersi alandır.
- E) Bazı çiçekler papatyadır. Bütün papatyalar beyazdır. O hâlde bazı çiçekler beyazdır.

2019 AYT

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi bir önermedir?

- A) Bugün hava sıcak olsa da balığa gitsek.
- B) Bu çocuğu sevmemek mümkün mü?
- C) Zor durumda olanlara yardım etmelisin!
- D) Bugün umarım karnım ağrımaz.
- E) Dünya dönmemektedir.

2020 AYT

3. Aşağıdakilerden hangisi klasik mantıkta bileşik önerme olarak kabul edilemez?

- A) Ali gelirse tüm aile çok sevinir.
- B) Ali ya bugün ya da yarın gelecek.
- C) Ali pilotluk sınavını kazandı.
- D) Ali hem hırslı bir insandır hem de çok çalışır.
- E) Ali insanları sevdiği kadar onlara saygı da gösterir.

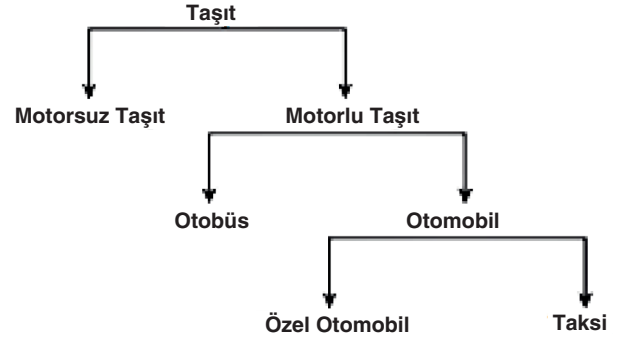
2020 AYT

4. Klasik mantıkta ters döndürme, bir önermenin niteliğini ve doğruluk değerini değiştirmeden öznesinin karşıt hâlini yüklem, yüklemine karşıt hâlini özne yapma işlemidir.

Buna göre "Bütün martılar kuştur." önermesinin ters döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı kuş olmayanlar martı olmayandır.
- B) Hiçbir kuş martı değildir.
- C) Hiçbir martı olmayan kuş olmayan değildir.
- D) Bütün kuş olmayanlar martı olmayandır.
- E) Bütün kuşlar martıdır.

5.

Verilen şema göz önüne alındığında aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) Otomobil motorlu taşıtın cinsidir.
- B) Otomobil taksinin ilintisidir.
- C) Otobüs, motorlu taşıtın ilintisidir.
- D) Kaplamı en az olan kavram taşıttır.
- E) Taşıt, özel otomobilin türüdür.

6.

Basit Önerme: İki terim ve bir bağdan oluşan önermelerdir. Bu tür önermeler tek bir yargı içerir.

Bileşik Önerme: En az iki basit önermenin bir önerme eklemi (ve, veya, ise, ancak ve ancak) ile birleşmesiyle oluşturulan yeni önermelerdir. Bu tür önermelerde birden çok yargı vardır.

Tümel Önerme: Bir önermenin yüklemine oluşturan kavram öznenin bütününe belirtiyorsa, kapsıyorsa bu önerme tümel önermedir.

Tikel Önerme: Bir önermenin yüklemine oluşturan kavram öznenin bir bölümünü belirtiyorsa, kapsıyorsa bu önerme tikel önermedir.

Olumlu Önerme: Bir önerme herhangi bir yargıda bulunurken bir özelliğin belirtilen varlıkta bulunduğunu gösteriyorsa bu önerme olumlu önermedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bileşik, tümel ve olumlu bir önermedir?

- A) Bütün insan ve hayvanlar yaşamak için suya ihtiyaç duyar.
- B) Hiçbir insan bencil ve kötü değildir.
- C) Bazı insanların sorgulama ve eleştirme yeterliliği daha çok gelişmiştir.
- D) Kimi bitkiler zararlıdır.
- E) Hiçbir insan aklının sınırlarını zorlamadıkça bilgiye erişemez.

7. I. Bazı hayvanlar yırtıcıdır.
II. Bütün hayvanlar yırtıcıdır.
III. Hiçbir hayvan yırtıcı değildir.
IV. Bazı hayvanlar yırtıcı değildir.

Verilen önermelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I ve II altıttır.
B) I ve III çelişiktir.
C) II ve III üst karşıttır.
D) II ve IV çelişiktir.
E) III ve IV alt karşıttır.

8. Klasik mantıkta düz döndürme işlemi ile aynı zamanda önermenin eşdeğeri elde edilmektedir.

Buna göre "Bazı insanlar hoşgörülüdür." önermesinin eşdeğeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı hoşgörülüler insandır.
B) Bazı hoşgörülüler insan değildir.
C) Tüm insanlar hoşgörülüdür.
D) Tüm hoşgörülüler insandır.
E) Tüm insanlar hoşgörülü değildir.

9. Öğrencilerden kendilerine verilen kıyas kuralları ile ilgili birer örnek yazmaları istenmiştir:

Kural	
Seda	İki olumlu önermeden olumsuz sonuç çıkmaz.
Betül	İki olumsuz önermeden sonuç çıkmaz.
Eren	Sonuçta bulunan terimlerin kaplamı, öncüllerde bulunan terimlerin kaplamını aşmamalıdır.
Elif	Öncüllerden biri olumsuz ise sonuç da olumsuz olur.
Derya	Öncüllerden biri tikel ise sonuç da tikel olur.

Buna göre aşağıdaki öğrencilerden hangisi kendisinden istenen kıyas kuralına uymamıştır?

A) Seda	B) Betül	C) Eren	D) Elif	E) Derya
Bütün mühendisler analitik düşünür.	Hiçbir papatya gül değildir.	Bütün insanlar mutlu olmak ister.	Hiçbir tutumlu israf etmez.	Bütün yaşlılar tecrübelidir.
Buse bir mühendistir.	Bazı bitkiler papatya değildir.	Begüm de bir insandır.	Bazı insanlar tutumludur.	Bazı insanlar yaşlı değildir.
O hâlde Buse de analitik düşünür.	O hâlde bazı bitkiler gül değildir.	O hâlde Begüm de mutlu olmak ister.	O hâlde bazı insanlar israf etmez.	O hâlde bazı insanlar tecrübeli değildir.

10. Düz döndürme; önermelerin niteliğini ve doğruluk değerini değiştirmeden yüklemine özne, öznesini yüklem yapmaktır.

Önerme

Düz Döndürmesi

- I. Hiçbir papatya canlı değildir. - Hiçbir canlı papatya değildir.
II. Bazı insanlar cömerttir. - Bazı cömertler insan değildir.
III. Bütün hayvanlar beslenir. - Bütün beslenenler hayvandır.

Yukarıda verilen önermelerden hangilerinin "düz döndürme" si doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

11. Bazı eşyalar uzun ömürlüdür. (1. Öncül)

Bazı nesneler eşyadır. (2. Öncül)

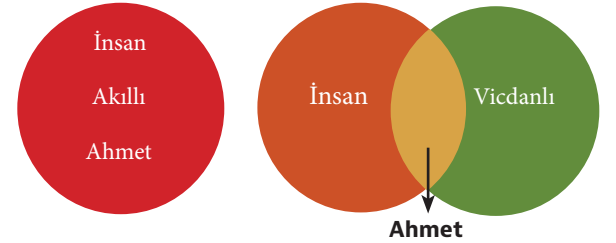
O hâlde .....? (Sonuç)

Bu örnekteki kıyas geçerli olmadığı için sonuç çıkmamaktadır.

Verilen kıyastan geçerli bir sonuç çıkarmak için aşağıdaki değişikliklerden hangisi yapılmalıdır?

- A) 1. öncül olumsuz yapılmalıdır.
B) 2. öncül olumsuz yapılmalıdır.
C) Orta terim sonuç önermesine de verilmelidir.
D) Öncüllerden en az biri tümel yapılmalıdır.
E) Öncüllerin özne ve yüklemeleri yer değiştirilmelidir.

12.

1.Çıkarım

2.Çıkarım

Bütün insanlar akıllıdır.

Bazı insanlar vicdanlıdır.

Ahmet de bir insandır.

Ahmet de bir insandır.

O hâlde Ahmet de akıllıdır.

O hâlde Ahmet de vicdanlıdır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Kavramları gösteren diyagramlardan hareketle önermelerin nicelikleri belirlenebilir.
B) 1. çıkarımdaki insan ve akıllı kavramları birbirlerini bütünüyle kapsamaktadır.
C) 2. çıkarımdaki insan ve vicdanlı kavramlarının her biri diğerinin bazı elemanlarını kapsamaktadır.
D) 2. çıkarımda öncüllerin niteliğine uygun olmayan bir sonuca varılmıştır.
E) Her çıkarımda büyük, küçük ve orta terim bulunmaktadır.

1. “Bir gün Akşehir’e ulemaları ziyarete gelen Timur’a şerbet ikram eden subaşı, önce ‘afiyet olsun’, sonra da ‘merhaba’ diyerek ortamı gerer. Hoca hemen imdada yetişir ve ‘Bizim şehrin merhabası ağız tadıyladır.’ der.”

Bu fıkrada “merhaba”, “afiyet olsun” sözleri dilin aşağıda verilen görevlerinden hangisine örnek oluşturur?

- A) Bildirme
- B) Belirtme
- C) Törenselle
- D) Yaptırma
- E) Eylemsel

2. * C vitamini gribe karşı koruyucudur.
* Geçmiş olsun. Sıhhatler dilerim.
* Söz veriyorum, sağlıklı besleneceğim.
* Odanı bugün temizle.

Verilen ifadeler arasında dilin aşağıdaki görevlerinden hangisine örnek bulunmamaktadır?

- A) Törenselle
- B) Bildirme
- C) Belirtme
- D) Yaptırma
- E) Eylemsel

3. “Yarın hava yağmurlu olacak.” ifadesi dilin aşağıdaki işlevlerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Belirtme
- B) Eylemsel
- C) Bildirme
- D) Törenselle
- E) Yaptırma

4. Dilin bilgi aktarma amacını gerçekleştirebilmesi için aşağıdakilerden hangisi zorunlu değildir?

- A) Bilgi aktaran kişiyle, bilgi aktarılan kişinin aynı dili kullanması
- B) Dilsel işaretlerin aynı anlam kurallarına göre kullanılması
- C) Kullanılan sözlerin tek anlamlı ve belirli olması
- D) Söz dizimi kurallarının tek biçimli olması
- E) Günlük kullanılan dille ifade edilmesi

5. Sözcük, cümle ve ifadelerin birden fazla anlama gelecek şekilde kullanılması çok anlamlılığa neden olmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi çok anlamlılığın sakıncaları arasında yer almaz?

- A) İletişimi zorlaştırması
- B) Kısır tartışmalara neden olması
- C) Anlamayı engellemesi
- D) Farklı görüş açıları geliştirmesi
- E) Kişileri yanıltması

6. Bir sözcük ya da cümlenin belirsiz olması, onlara herhangi bir doğruluk değeri verilememesi demektir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde belirsizlik söz konusudur?

- A) Bugün hava sıcaklığı 40 derece.
- B) Bu kahvede iki kesme şeker vardır.
- C) Şenay’ın boyu 95 cm’dir.
- D) Platon büyük bir filozoftur.
- E) Bana bir elma verdi.

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisinde söz konusu olan tartışmanın yönü diğerlerinden farklıdır?

- A) Elektrikli tren, buharlı tren kadar hızlı değildir.
- B) İlk tren yolculuğu 1571 yılında İstanbul'da gerçekleştirildi.
- C) Atatürk, ilk cumhurbaşkanıdır.
- D) Yılan omurgasız bir sürüngendir.
- E) Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarım adadır.

8. Duyu verilerini zihnin kategorilerine yerleştirerek algılama işlemine ne ad verilir?

- A) Anlama
- B) Analiz etme
- C) Belirtme
- D) Eleştirme
- E) Tartışma

9. I. İtalyanlar sıcakkanlı insanlardır.

II. Anıtkabir Ankara'dadır.

III. Fransızlar soğuk insanlardır.

IV. Metaller ısınca genişler.

Yukarıdaki ifadeler tartışıldığında hangilerinde daha hızlı bir uzlaşmaya varılır?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

10. Bu çorba çok tuzlu olmuş.

Benim çayım biraz demli olsun.

Bu ev oldukça geniş.

Verilen örneklerde altı çizili ifadelerin, anlamı belirsizleştirmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öznel olmaları
- B) Anlamsız olmaları
- C) Olgulara dayanmaları
- D) Genel geçer olmaları
- E) Nesnel olmaları

11. Bir sözcüğü tanımlamaktaki asıl amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eleştirmek
- B) Ad koymak
- C) Sözcüğü sınırlandırmak
- D) Tartışmak
- E) Anlamayı kolaylaştırmak

12. Tanımlama; bir kavramı bütün unsurlarıyla anlatmak, bir kavramın özel ve genel niteliklerini saymak demektir. Eskilerin deyişiyle tanım "efradını cami, ağyarını mânî", yani "ne eksik ne fazla, eksiği artığı olmayan" demektir.

Buna göre,

I. Neyi tanımlarız?

II. Niçin tanımlarız?

III. Nasıl tanımlarız?

İfadelerinin hangileri, tanımın tanımı yapılırken sorulacak sorular arasındadır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

1. Wittgenstein; “Dilimiz eski bir şehir olarak görülebilir. Dar geçitler ve alanlardan, eski ve yeni evlerden, farklı dönemden eklentiler taşıyan evlerden oluşan bir labirent; çevresinde de düz ve düzenli caddeleri ve tek tip evleriyle pek çok yeni yerleşim yeri.” demiştir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılamaz?

- A) Dil önceki ve şimdiki zamanın birleşiminden oluşmuş bir yapıdır.
B) Dilin kendi içerisinde, kendine ait bir çeşitliliği vardır.
C) Dile zaman içinde yeni ve farklı sözcükler girebilir.
D) Dil içinde geçmiş ve şimdiye ait birçok unsur barındırır.
E) Dilin yenilenmesi zamanla onu tek düze bir yapıya çevirir.

2. Bir gül yeter
Bir ömür vereyim
İstersen yer beni
Yine de seni severim

Bu dördlük aşağıdaki bilgi aktarmayı aksatan etkenlerden hangisine örnektir?

- A) Sentaktik çok anlamlılık
B) Pragmatik belirsizlik
C) Olgusal tartışmalar
D) Semantik belirsizlik
E) Pragmatik çok anlamlılık

3. Babası Yiğit'i yeni açılan çocuk parkına götüreceğine söz vermişti. Arabalarıyla çocuk parkına doğru giderken Yiğit parka kaç kilometre kaldığını sordu. Babası Yiğit'e az kaldı oğlum dedi.

Bu parçada aşağıdaki bilgi aktarmayı aksatan etkenlerden hangisinden kaynaklanan bir hata vardır?

- A) Semantik çok anlamlılık
B) Pragmatik belirsizlik
C) Sentaktik çok anlamlılık
D) Pragmatik çok anlamlılık
E) Semantik belirsizlik

4. Bilgiyi aktarmayı aksatan etkenler göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir etkene ait örnektir?

- A) Bana başından geçenleri anlattı.
B) Kahvemi biraz soğuk içirim.
C) Bu bize iyi bir ders olsun.
D) Eylül ile Sıla yazı getirdi.
E) O boyunun ölçüsünü aldı.

5. Olgusal tartışma; tartışanlardan birinin olgularla ilgili yanlış bir görüşe veya bilgiye sahip olmasından kaynaklanır. Örneğin; Himalaya Dağları'nın hangi kıtada yer aldığı hakkında yapılan bir tartışmada kelimelerin anlamları ile ilgili bir fikir ayrılığı yoktur. Tartışmaya katılan taraflardan birinin coğrafi bilgisindeki eksiklik tartışmanın sebebidir. Dünya fiziki haritasına bakılarak doğru cevaba ulaşılır ve tartışma sona erer.

Buna göre olgusal tartışma ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Kelimelerin çok anlamlılığından kaynaklanır.
B) Bu tartışmalara, anlam belirsizlikleri neden olur.
C) Kişi konuşma becerisi ile karşı tarafı ikna eder.
D) Gözlem yapıp doğruya ulaşıldığında tartışma sona erer.
E) Anlamla ilgili uzlaşım sağlandığında tartışma son bulur.

6. Bilgiyi aktarmayı aksatan etkenlerden biri de belirsizliktir. Belirsizliğin bir türü de semantik belirsizliktir:

Semantik Belirsizlik Örnekleri

Bebek biraz su içti. (Biraz/su)

Bu tarla küçüktür. (Küçük/tarla)

Buna göre aşağıdakilerden hangisi “semantik belirsizlik” için doğru bir ifadedir?

- A) Günlük dil çerçevesinde kullanılan pratik faydaya yönelik ifadelerin doğruluk değeri belirsizdir.
B) Cümlelerde geçen sözcüklerin sınırları belli olmadığından herhangi bir doğruluk değerinin verilememesi belirsizliğe neden olmaktadır.
C) Bireylerin sadece kendi anlayacağı ifadelerle konuşması yoluyla dilin esnetilmesidir.
D) İletişim aracı olan dilde bilgi hatalarının olmasına rağmen, mantık hatalarının olmaması durumudur.
E) Gündelik dilin çok anlamlılığının bilim, sanat ve felsefeye temel oluşturan mantık tarafından kaldırılmasıdır.

7. Çok anlamlılık, sözcüklerin birden çok anlama gelmesi veya dilde birden çok görevde kullanılması durumudur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde çok anlamlılık bulunmaktadır?

- A) Elli kişi sınavda başarılı oldu.
B) Aydın Bey 3 kişilik bilet aldı.
C) Çiğdem okulda çantasını unuttu.
D) Mobilyanın rengi kırmızı oldu.
E) Aslı, Canan'ın ağzına düştü.

8. Dil ve düşünme arasındaki ilişki filozofların, psikologların ve dilcilerin üzerinde durdukları, çok tartışmalı, önemli bir konudur. Tartışma şu sorular etrafında kurulur: Dil mi öncedir, düşünce mi? Biri diğerinin sebebi midir? Her ikisi birlikte ortaya çıkan bir olgu mudur? Dilsiz düşünce olur mu?

Buna göre,

- I. Diller düşüncemizi kuşatan elbise gibidirler. "Edward Sapir"
II. Akıl anlama süreçlerinin bütününden ibaret bir şeydir ama anlama dediğimiz şey de ancak dille gerçekleşebilir. "Johann Georg Hamann"
III. Düşünmenin gelişmesi sözün gelişmesinden öncedir. "L. S. Vygotski"

görüşlerin hangilerinde düşünme ve dil birbirinden ayrılmaz gerçeklikler olarak değerlendirilmektedir?

- A) Yalnız II   B) Yalnız III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II, ve III

9. Mantık ve matematik gibi formel bilimlerin dışındaki bilimlere ait dillerin sözcükleri az veya çok belirsizdir. Bir sözcüğün başka bir sözcükten daha belirsiz olması, o sözcüğün uygulanmasında duraksadığımız sınır durumlarının, ötekine kıyasla daha sık ortaya çıkmasından başka bir şey değildir. Sözcüğün belirsizliği kullanana göre değişebileceği gibi, ait olduğu dil alanına göre de değişebilir. Buradan hareketle bazı kelimelerin daha az belirsizleşirken bazılarının daha sık belirsizleştiği görülmektedir.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisinde daha sık belirsizleşen bir kavram kullanılmıştır?

- A) Ahmet biri kırmızı diğeri de sarı olan iki elma yemiştir.
B) Ayşe öğle yemeğinde sarımsaklı yoğurtlu makarna yemiştir.
C) Ercan Bey makam arabasıyla işyerinden ayrılmıştır.
D) Filiz Akın çok güzel bir oyuncudur.
E) Babası oğluna hangi marka otomobil alacağına karar verememiştir.

10. I. Bugün çok güzel bir gün.

II. İhtiyar adamın peşinden koştu.

III. Çok yüz verdim sana.

Verilenler sırasıyla çok anlamlılık türlerinden hangilerine örnektir?

I.	II.	III.
A) Sentaktik	Semantik	Pragmatik
B) Semantik	Pragmatik	Sentaktik
C) Pragmatik	Sentaktik	Semantik
D) Sentaktik	Pragmatik	Semantik
E) Pragmatik	Semantik	Sentaktik

11. Dilin görevlerinden biri olan bildirme görevi; inanç, tahmin veya bilgilerimizi iletmek amacıyla kullanılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi "bildirme görevi" ne örnek olamaz?

- A) Mart ayının ilk günü kar yağacak.
B) Merhametli insanlar yardımseverdir.
C) Ankara kalabalık bir şehirdir.
D) Mantiğin kurucusu Aristoteles'tir.
E) Yaşasın! Sınavı kazanmışım.

12. "Bu bavul çok ağır." cümlesindeki anlam belirsizliği aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "Bu bavul" ifadesinden sonra virgöl getirilerek
B) Cümledeki "çok" ifadesi kaldırılarak
C) Bavulun gerçekte kaç kilogram olduğu belirtilerek
D) Cümlede sonuna ünlem işareti konarak
E) Cümledeki "bu" ifadesi kaldırılarak

2021 AYT

1. J. L. Austin, dilin görevleriyle ilgili görüşlerini Söz Edimleri Teorisi'nde açıklar. Bu teoriye göre bazen bir şey söylemek, aynı zamanda bir şey yapmaktır. Örneğin, nikah salonunda gelin veya damat "Evet, bu kişiyi eş olarak kabul ediyorum." dediğinde hem bir şey söylüyor hem de evlenme işlemini gerçekleştiriyordur.

Bu parçada dilin görevlerinden hangileri vurgulanmaktadır?

- A) Bildirme ve Eylemsel
B) Belirtme ve Törenselleştirme
C) Bildirme ve Yaptırma
D) Belirtme ve Eylemselleştirme
E) Eylemselleştirme ve Törenselleştirme

2. Çok anlamlılık iletişim sürecinde yanlış anlaşılmalara, bilgi aktarımında ise aksaklıklara neden olmaktadır. Bu tür bir aksaklığa yol açmamak için kelimenin hangi anlamda kullanıldığının açık seçik belirtilmesi gerekir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde çok anlamlılıktan kaynaklanan bir hata yoktur?

- A) Onu geçindirmek boynumun borcudur.
B) Ben arkadaşlarla oyuna geldim.
C) İnce bir insansınız.
D) Bazı insanlar lastik gibidir.
E) Benden yaşça büyük olmalısın.

3. Düşünmenin kendisine olan içkinliği dolayısıyla, doğru, tutarlı ve geçerli sonuçları elde etme arzusuna dayanan mantığın, kavramların ne olduğuna yönelik olan problemleri içerisinde barındırması oldukça anlaşılabilir bir durumdur. Ussal bir varlık olan insan daima epistemolojik ve ontolojik gerçekliklerin neliğine dair sorgulamalar içine girmiştir.

Bu parçada öncelikle aşağıdakilerden hangisinin önemi vurgulanmıştır?

- A) Tanımlama
B) Anlama
C) Algılama
D) Kavrama
E) Genelleme

4. İletişim kurmak ve bilgi aktarmak için kullandığımız dildeki sözcük ya da cümlelerin ifade ettiği nesnelerin, durumların ya da olayların sınırlarını kesin olarak çizememesine belirsizlik adı verilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirsizlikten kaynaklanan bir hata yoktur?

- A) Çayı dört şekerli severim.
B) Hava bugün çok soğuk.
C) Niğde, Nevşehir'e yakındır.
D) Elif kısa boyludur.
E) Felsefe kitabı biraz kalın olmuş.

5. • Zengin, geliştirilmiş ve olgunlaşmış bir dil düşünce oluşumunu, daha az gelişmiş bir dile kıyasla, daha fazla kolaylaştırır. Toplumlar da kendi dillerini geliştirdikleri ölçüde düşünce faaliyeti bakımından yüksek varlık gösterir.

Aydın Sayılı

• Bir milletin, ancak kendi dilinin gelişmesi gerekli bir dereceye ulaştığı zaman büyük ve dâhiyane bir fikri ilerleme yapar.

Humboldt

Bu iki düşünürün ortak noktası aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Dilin geliştirilebilecek bir olgu olduğunu ileri sürmeleri
B) Gelişmişlikle dil arasındaki ilişkiyi vurgulamaları
C) Büyük fikirlerin ortaya çıkmasını dilin gelişimi ile ilişkilendirmeleri
D) Dil bakımından gelişmiş milletlerin ilerleyeceğini savunmaları
E) İnsanların dünyayı kendi ana dilinin penceresinden gördüğüne inanmaları

6. Öğretmen "belirsizlik" konusunu anlatmadan önce öğrencilerden aşağıdaki tabloyu doldurmasını ister (Belirsiz olduğunu düşündüklerine +, düşünmediklerine – işareti konulacaktır.)

I.	Kahveyi az şekerli alayım.	?
II.	Ders kitabı çok kalınmış.	?
III.	Ahmet uzun boyludur.	?
IV.	Oda sıcaklığı 23 derecedir.	?

Buna göre tablonun doğru cevabı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) + + - -   B) - - - +   C) + + + -
D) - - + +   E) + - + -

7. “Bir yargının doğruluğu konusunda anlaşmazlık ve uzlaşmazlık ifade eden tartışmaların bir kısmı olgusal, bir kısmı sözeeldir.” açıklamasından sonra mantık dersi öğretmeni Betül Hanım öğrencilerinden aşağıdaki tabloyu doldurmalarını ister. (Maddelerden tartışmaya açık olmayanlara “-”, olgusal tartışmaya açık olanlara “o+”, sözel tartışmaya açık olanlara “s+” yazacaklardır.)

I.	Matematik öğrenmesi kolay bir derstir.	?
II.	Bir dik açı 90 derecedir.	?
III.	Karanfil güzel kokar.	?
IV.	Yer çekimi yoktur.	?

Buna göre tablonun doğru cevabı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) s+, -, s+, o+   B) -, -, s+, o+   C) o+, -, s+, o+
D) s+, o+, -, -   E) o+, s+, -, o+

8. “x mavidir.” ifadesinde; x yerine “gökyüzü” sözcüğünü kullandığımızda “Gökyüzü mavidir.” anlamı ortaya çıkar. Buradaki “mavi” sözcüğü uygun şekilde kullanıldığından “anlama” bu örnekte gerçekleşmiştir. Belirsizlik ile anlama ters orantılıdır; belirsizlik arttıkça anlama azalır.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdakilerden hangisinde anlamanın gerçekleştiği söylenebilir?

- A) Kaplumbağa yavaş bir hayvandır.
B) Bugün deniz az dalgalıdır.
C) Kar yağdığında hava çok soğuk olur.
D) Kömür siyahtır.
E) Çanta sıvıdır.

9. Hüseyin Cahit Tarancı, bilinen adıyla Cahit Sıtkı Tarancı; 1910 yılında doğmuş olan Türk şair, yazar ve çevirmendir. Şiirlerinde en çok yaşama sevinci ve ölüm temalarına yer vermiştir. Ayrıca yitık aşklar, mutlu sevdalar, yalnızlık, yaşadığı bohem hayatın buruklukları, çocukluk özlemi de şiirlerine konu olmuştur. Cahit Sıtkı'nın en meşhur mısralarından biri olan;

“ Yaş otuz beş yolun yarısı eder,
Dante gibi ortasındayız ömrün...”

İfadeleri, şairin bazı duygularını açığa vurmak dolayısıyla başkalarına da benzer duygularla ilgili ilham vermek düşüncesiyle söylediği bir sözdür. Duygusal bakımdan etkili sözcüklerin seçilmesi ve bunların en uyumlu bir biçimde bir araya getirilmesi de asıl amacın ..... olduğunu gösteriyor diyebiliriz.

verilen parçada boş bırakılan yere aşağıdaki dilin görevlerinden hangisi getirilmelidir?

- A) Yaptırma   B) Bildirme   C) Eylemsel
D) Belirtme   E) Törenselle

10. Ahmet: Kendimi çok iyi hissediyorum.

Hikmet: Ne kadar iyi hissediyorsun?

Ahmet: Herhalde sen kendini çok iyi hissettiğinde ne kadar iyi hissediyorsan ben de o kadar iyi hissediyordum.

Hikmet: Bunu anlamamız gerçekten çok zor değil mi?

Bu diyalogda aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmaktadır?

- A) Dilin görevleri
B) Dil-düşünce ilişkisi
C) Anlam belirsizliği
D) Olgusal tartışmalar
E) Mantık ilkeleri

11. Dilin birçok işlevi vardır. Bu işlevler ve bunlara verilen örnekler şunlardır:

I. Bildirme görevi

Örnek: Aristoteles Selanik'te doğmuştur.

II. Belirtme görevi

Örnek: Aristoteles, idea düşüncesi nedeni ile Platon'u eleştirmiştir.

III. Yaptırma görevi

Örnek: Aristoteles Kral İskender'den kendisini dinlemesini istemiştir.

IV. Törenselle görev

Örnek: Aristoteles öğrencilerine “Güle güle.” demiştir.

V. Eylemselle görev

Örnek: Felsefe tarihi yazacağına söz vermiştir.

Bu örneklerden hareketle “Bu masa, masa değildir.” önermesi dilin işlevlerinden hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

12. Kavramların anlaşılmasını sağlamak için “Nedir?” sorusunu sorarız. Böylece dili daha açık hale getirerek iletişimi kolaylaştırırız.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin önemi vurgulanmaktadır?

- A) Tartışmanın
B) Eleştirmenin
C) Açıklama yapmanın
D) Değerlendirmenin
E) Yorumlamanın

1. I. İyi, kötülüğün kaynağı değildir.
II. Ancak ve ancak çalışan insan başarılı olur.
III. Dürüstlük temel bir erdemdir.

Bu önermelerden hangileri sembolleştirildiğinde bileşik yapıda olur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

2.

I	ve	$\wedge$
II	yahut	$\Rightarrow$
III	için	$\vee$
IV	ancak ve ancak	$\Leftrightarrow$
V	değil	$\sim$

Yukarıdaki tablonun doğru olması için verilen önerme eklemlerinden hangilerinin sembolleri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV
E) III ve V

3. Bir varlık canlıysa beslenir.
Taş canlı değildir.
O hâlde taş beslenmez.

Bu çıkarımda aşağıdaki sembollerden hangisi kullanılmaz?

- A) $\Rightarrow$
B) $\therefore$
C) p
D) $\sim$
E) $\Leftrightarrow$

4. Aşağıdakilerden hangisi bir tümel evetleme önermesidir?

- A) $(p \wedge q) \vee (p \Rightarrow q)$
B) $\sim(p \Leftrightarrow q) \wedge (p \Rightarrow q)$
C) $(p \vee q) \Rightarrow r$
D) $(p \Rightarrow q) \vee (p \wedge q)$
E) $(p \wedge q) \Leftrightarrow (p \wedge q)$

5. “Ankara, Konya ve Isparta şehirdir.” önermesinin sembolik mantıktaki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(p \vee q) \Rightarrow r$
B) $p \wedge q \wedge r$
C) $p \vee q \vee r$
D) $(p \wedge q) \vee r$
E) $(p \Leftrightarrow q) \vee r$

6. Aşağıda doğruluk tablosu verilen önermelerden hangisi değillendiğinde geçerli olur?

A)	<table><tr><td>p</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	p	D	Y	Y	Y	B)	<table><tr><td>p</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	p	D	D	Y	Y	C)	<table><tr><td>p</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	p	D	D	D	D	D)	<table><tr><td>p</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	p	Y	Y	Y	Y	E)	<table><tr><td>p</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	p	Y	Y	Y	D
p																																		
D																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
p																																		
D																																		
D																																		
Y																																		
Y																																		
p																																		
D																																		
D																																		
D																																		
D																																		
p																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
p																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
D																																		

7.

p	q	I.	II.
D	D	D	D
D	Y	Y	Y
Y	D	Y	D
Y	Y	Y	D

Bu tabloya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) I. önerme kendi içerisinde tutarsızdır.
- B) I. ve II. önermeler birlikte tutarlıdır.
- C) II. önerme tek başına geçerlidir.
- D) I ve II. önerme eş değerdir.
- E) II. önerme kendi içerisinde tutarsızdır.

8. "Felsefe dersi 11. sınıfta okutulmaktadır." önermesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğru ya da yanlış değer alabileceği
- B) Bir özne ve bir yüklemine olduğu
- C) "q" gibi tek bir harfle sembolleştirilebileceği
- D) İki'den fazla bağ bulunduğu
- E) Basit bir önerme olduğu

9.

p	q	?
D	D	D
D	Y	Y
Y	D	D
Y	Y	D

Verilen doğruluk tablosunda soru işaretinin yerine aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) $p \wedge q$
- B) $p \Leftrightarrow q$
- C) $p \vee q$
- D) $\sim(p \vee q)$
- E) $p \Rightarrow q$

10.

I		II	
p	q	p	q
D	D	Y	D
D	Y	Y	D
Y	D	D	Y
Y	Y	D	Y

Verilen birinci tabloda p ve q önermeleri birlikte tutarlıyken ikinci tabloda bu iki önerme birlikte tutarsızdır.

Buna göre birden fazla önermenin birlikte tutarlı olması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Her bir önermenin kendi sütununda en az bir doğru bulunmasına
- B) Önermelerin en az bir satırda aynı anda doğru değeri almalarına
- C) Önermelerin yanlışlayıcı yorumlarının doğrulayıcı yorumlarına eşit olmasına
- D) Her bir önermede en az bir yanlış yorumun bulunmasına
- E) Önermelerin aynı satırda aynı doğruluk değerlerini almalarına

11. Aşağıda verilen önermelerden hangisi değillendiğinde elde edilen önerme hem tutarlı hem de geçerli olur?

A)	<table><tr><th>p</th></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	p	Y	D	D	D	B)	<table><tr><th>q</th></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	q	D	D	Y	Y	C)	<table><tr><th>r</th></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	r	D	D	D	D	D)	<table><tr><th>s</th></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	s	Y	Y	Y	Y	E)	<table><tr><th>t</th></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	t	D	D	D	Y
p																																		
Y																																		
D																																		
D																																		
D																																		
q																																		
D																																		
D																																		
Y																																		
Y																																		
r																																		
D																																		
D																																		
D																																		
D																																		
s																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
Y																																		
t																																		
D																																		
D																																		
D																																		
Y																																		

12. $(p \wedge q) \Rightarrow r$ önermesiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Ana eklemi tümel evetleme eklemidir.
- B) r önermesi art bileşendir.
- C) Koşul önermesidir.
- D) $(p \wedge q)$ önermesi ön bileşendir.
- E) İki önerme eklemi kullanılmıştır.

1. Elektrikler kesilirse maçı izleyemeyiz.

Maçı izliyoruz.

Öyleyse elektrikler kesilmedi.

Bu çıkarımın doğru sembolleştirilmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $p \Rightarrow q, p \therefore q$
B) $\sim p \Rightarrow q, \sim p \therefore \sim q$
C) $p \Rightarrow q, \sim q \therefore \sim p$
D) $p \Rightarrow q, \sim p \therefore \sim q$
E) $p \Rightarrow \sim q, q \therefore \sim p$

2. “Sen iyi olursan herkes iyi olur.” önermesi “ $p \Rightarrow q$ ” şeklinde sembolleştirilir.

Bu önerme aşağıdaki hangi durumda yanlış olur?

- A) p doğru, q doğru
B) p yanlış, q yanlış
C) p doğru, q yanlış
D) p yanlış, q doğru
E) $\sim p$ doğru, $\sim q$ doğru

3. Bir çıkarımın geçerli olup olmadığının denetlenmesi için öncüller ile sonuç önermesinin değili alınır. Ortaya çıkan üç bağımsız önermenin birlikte tutarlı olup olmadığına bakılır.

Buna göre “ $p \Rightarrow q, p \vee q \therefore q$ ” çıkarımı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Önergeler tutarsız ve çıkarım geçersizdir.
B) Önergeler tutarlı ve çıkarım geçerlidir.
C) Önergeler tutarsız, çıkarım geçerlidir.
D) Önergeler tutarlı, çıkarım geçersizdir.
E) Önergeler eş değerdir, çıkarım geçersizdir.

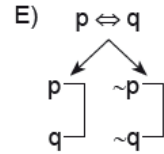
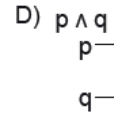
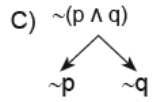
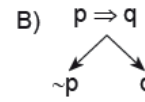
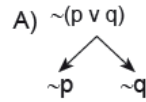
- 4.

I	II	III	IV	V
Y	Y	Y	D	D
D	Y	D	D	Y
Y	Y	D	D	D
D	Y	Y	D	Y

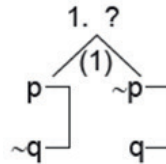
Verilen doğruluk tablosuyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) II. önerme tutarsızdır.
B) IV. önerme tutarlı ve geçerlidir.
C) III, IV. ve V. önerme birlikte tutarlıdır.
D) I. ve III. önerme eşdeğerdir.
E) I. ve II. önerme birlikte tutarsızdır.

5. Aşağıdakilerden hangisi çözümleyici çizelge kurallarına uygun değildir?

- 6.

Verilen çözümleme aşağıdaki önermelerden hangisine aittir?

- A) $\sim(p \Rightarrow q)$
B) $\sim p \wedge q$
C) $\sim(p \Leftrightarrow q)$
D) $p \Leftrightarrow q$
E) $\sim p \Leftrightarrow \sim q$

7. Dersi iyi dinler ve tekrar yaparsan konuyu anlarsın. (1. öncül)

Dersi dinledin ama tekrar yapmadın. (2. öncül)

O hâlde konuyu anlayamazsın. (Sonuç)

Bu çıkarımda birinci öncül ($p \wedge q$) $\Rightarrow r$ şeklinde gösterilirse ikinci öncül aşağıdakilerden hangisiyle gösterilmelidir?

- A) $\sim(p \wedge q)$
 B) $p \wedge \sim q$
 C) $\sim p \wedge q$
 D) $\sim p \wedge \sim q$
 E) $p \wedge q$

8.

?
D
D
Y
D

Yukarıdaki doğruluk değerleri verilmiş olan önerme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $p \Rightarrow q$
 B) $\sim p \Rightarrow \sim q$
 C) $p \wedge \sim q$
 D) $\sim p \Leftrightarrow \sim q$
 E) $p \vee q$

9. $[\sim p \wedge \sim(p \vee q)]$ önermesinin tutarlılığı aşağıdaki denetlemelerin hangisinde doğru yapılmıştır?

- A) 1. $\sim p \wedge \sim(p \vee q)$
 $\sim p$ (1)
 2. $\sim(p \vee q)$
 $\sim p$ (2)
 $\sim q$
 ↓
- B) 1. $\sim p \wedge \sim(p \vee q)$
 $\sim p$ (1)
 2. $\sim p \wedge \sim q$
 $\sim p$ (2)
 $\sim q$
 ↓ ↓
- C) 1. $\sim p \wedge \sim(p \vee q)$
 $\sim p$ (1)
 2. $\sim p \wedge \sim q$
 $\sim p$ (2)
 $\sim q$
 ↓ ↓
- D) 1. $\sim p \wedge \sim(p \vee q)$
 p (1)
 $\sim p$ (1)
 q (1)
 $\sim q$ (1)
 ↓ ↓
- E) 1. $\sim p \wedge \sim(p \vee q)$
 p (1)
 2. $\sim p \wedge \sim q$
 $\sim p$ (2)
 $\sim q$ (2)
 X

10. Bütün insanlar düşünendir.

Çağlayan insan değildir.

O hâlde Çağlayan düşünün değildir.

Verilen çıkarımının sembolik mantıktaki ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $p \Rightarrow q$
 B) $p, \sim q \therefore \sim r$
 C) $p \vee q \therefore r$
 D) $(p \Rightarrow q) \vee r$
 E) $(p \wedge q) \Rightarrow (p \vee q) \therefore r$

11. $p \Rightarrow \sim(p \Rightarrow q)$ önermesinin eşdeğeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\sim p \vee (p \wedge \sim q)$
 B) $\sim p \wedge (p \wedge q)$
 C) $\sim[p \Rightarrow \sim(p \Rightarrow q)]$
 D) $p \vee (p \vee q)$
 E) $\sim p \Leftrightarrow \sim(p \Rightarrow q)$

12. Aşağıdaki önermelerden hangisi çözümleyici çizelge ile denetlendiğinde geçerli olur?

- A) $(p \wedge q) \vee (q \Rightarrow p)$
 B) $(p \vee q) \Leftrightarrow (\sim p \vee \sim q)$
 C) $(p \Rightarrow q) \wedge (\sim p \vee q)$
 D) $(p \vee q) \Leftrightarrow (\sim p \Rightarrow q)$
 E) $(p \Leftrightarrow q) \vee (p \Rightarrow q)$

2019 AYT

1. $((p \Rightarrow q) \vee (r \wedge p)) \Leftrightarrow \sim((q \Rightarrow \sim r) \wedge r)$

bileşik önermesinin ana eklemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\Rightarrow$
- B) $\wedge$
- C) $\sim$
- D) $\vee$
- E) $\Leftrightarrow$

2019 AYT

2. Bütün yorumlamaları doğru değeri alan önermeye totoloji denir.

Buna göre aşağıdaki önermelerden hangisi bir totolojidir?

- A) $\sim p \wedge p$
- B) $\sim p \vee p$
- C) $\sim p \Rightarrow p$
- D) $p \Rightarrow \sim p$
- E) $\sim \sim p \wedge p$

2021 AYT

3. Birden fazla önermenin birbiriyle tutarlı olması, bu önermeleri birlikte doğru kılan ortak doğrulayıcı yorumun bulunmasıyla mümkündür.

Buna göre bir arada tutarsız olan,

- I. Ali evdedir veya iş yerindedir.
- II. Ali evde değildir.
- III. Ali iş yerinde değildir.

önermelerinde aşağıdaki değişikliklerden hangisi yapılırsa önermeler birbirleri ile tutarlı hâle gelir?

- A) I. önerme "Ali hem evdedir, hem iş yerindedir." olursa
- B) I. önerme "Ali evde değildir ama iş yerindedir." olursa
- C) II. önerme "Ali evdedir." olursa
- D) II. ve III. önermeler yer değiştirilirse
- E) III. önerme "Ali evde olmadığı için iş yerinde değildir." olursa

2018 AYT

4. $(p \vee \sim q) \Rightarrow r$ önermesinin eş değeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(\sim p \vee \sim q) \vee r$
- B) $(\sim p \wedge q) \vee r$
- C) $(p \Rightarrow q) \vee r$
- D) $\sim(p \vee \sim q) \Rightarrow \sim r$
- E) $(p \Rightarrow \sim q) \wedge r$

5.

		I	II	III
p	q	$p \Rightarrow q$	$p \vee q$	$(p \Rightarrow q) \vee (p \vee q)$
D	D	D	D	D
D	Y	Y	D	D
Y	D	D	D	D
Y	Y	D	Y	D

Verilen doğruluk tablosundan yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisi söylendiğinde yanlış olur?

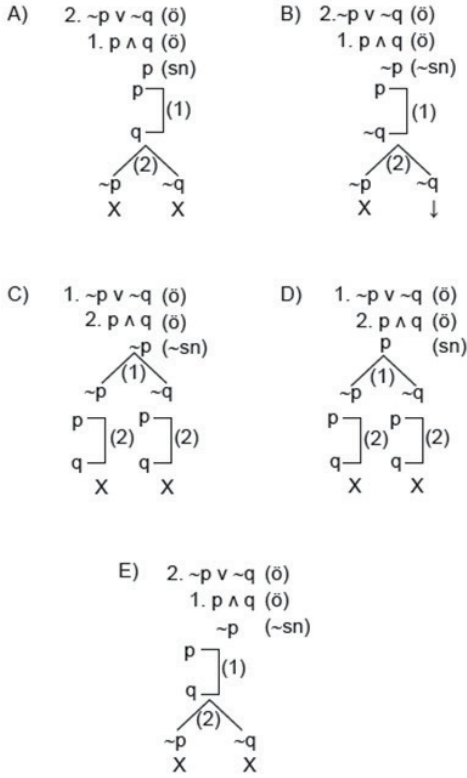
- A) I. önerme tutarlıdır.
- B) II. önerme tutarlıdır.
- C) III. önerme geçerlidir.
- D) I. II. ve III. önerme birlikte tutarlıdır.
- E) I. ve III. önerme eşdeğerdir.

6. $(p \Rightarrow q)$, $(p \vee q)$ önermelerinin eşdeğer olup olmadıklarının çözümleyici çizelgede denetlenebilmesi için bu önermelerin aşağıdakilerden hangisine dönüştürülmesi gerekmektedir?

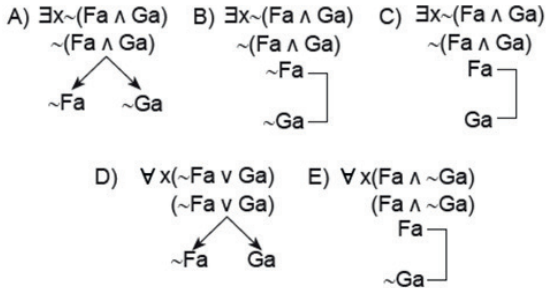
- A) $\sim[(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (p \vee q)]$
- B) $\sim[(p \Rightarrow q) \wedge (p \vee q)]$
- C) $\sim[(p \Rightarrow q) \vee (p \vee q)]$
- D) $\sim[(p \Rightarrow q) \Rightarrow (p \vee q)]$
- E) $\sim[\sim[(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow \sim(p \vee q)]]$

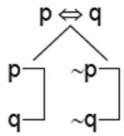
7. $(\sim p \vee \sim q), (p \wedge q) \therefore p$ çıkarımının geçerlilik denetlemesi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

8. $\sim \forall x (Fa \wedge Ga)$ önermesinin çözümleyici çizelgeye açılımı aşağıdakilerden hangisidir?

9.

Çözümleyici çizelgeyle açılımı verilen önermenin eşdeğeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(\sim p \wedge q) \vee (q \wedge \sim p)$
B) $(p \wedge q) \vee (\sim p \wedge \sim q)$
C) $(p \vee q) \wedge (\sim p \vee \sim q)$
D) $(\sim p \vee q) \wedge (p \vee \sim q)$
E) $(p \wedge q) \Rightarrow (p \wedge q)$

10.

		I.	II.	III.	IV.	V.
p	q	$\sim p$	$p \wedge q$	$p \vee q$	$p \Rightarrow q$	$p \Leftrightarrow q$
D	D	Y	D	D	D	D
Y	D	D	Y	D	D	Y
D	Y	Y	Y	D	Y	Y
Y	Y	D	Y	Y	D	D

Bu tabloya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) III. önermenin doğru olabilmesi için p ve q önermelerinden en az birinin doğru değer alması gerekir.
B) II. önermenin doğruluğu p ve q önermelerinin aynı anda doğru değer almasına bağlıdır.
C) I. önerme eklemi olumlu bir önermeyi olumsuz yaparken olumsuz bir önermeyi de olumlu hâle getirir.
D) IV. önermede p önermesi doğru, q önermesi yanlış olması durumunda sonuç yanlış olur.
E) V. önermede p ve q önermeleri aynı satırda aynı değeri aldığında önerme yanlış olur.

11.

Önerme Eklemi Adı	Sembolü	Kullanımı	Örnek
Değilleme eklemi	$\sim$	"değil"	$\sim p$
Tümel evetleme eklemi	$\wedge$	"ve, ne... ne de, hem...hem de"	$p \wedge q$
Tikel evetleme eklemi	$\vee$	"veya, ya da"	$p \vee q$
Koşul eklemi	$\Rightarrow$	"ise"	$p \Rightarrow q$
Karşılıklı koşul eklemi	$\Leftrightarrow$	"ancak ve ancak"	$p \Leftrightarrow q$

Tabloda yer alan önerme eklemelerinin tamamının kullanıldığı seçenek aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aleyha yataktan kalkar kalkmaz yüzünü yıkadı ve kahvaltıya geçti. Aslında bu kadar erken bir saatte uyanan bir insan değildi. Annesi buna şaşırıyorsa da bir şey demedi. Dün hem çok sevdiği bir arkadaşıyla küsmüş hem de yağmur ya da kar altında ıslanmıştı. Orası tam belli değildi. Annesi nane ve limon kaydattı, soğuk algınlığı olmaması ancak ve ancak böyle şeyleri tüketmesine bağlıydı.
B) Ömer'in bugünlerde kafası çok karışık. Bu kafa karışıklığının ancak ve ancak arkadaşlarıyla buluşup eğlenmek yoluyla geçebileceğini ya da en azından azalabileceğini biliyordu. Kafasını başka şeylerle doldurursa asıl odaklanacağı konulara da dönebilirdi. Akşam çıktı, hem arkadaşlarıyla gezdi hem de alışveriş yaptı ve eve döndü. Eve geldiğinde kafa karışıklığı hâlâ devam ediyordu ve bu hiç iyi bir şey değildi.
C) Arife Hanım bugün temizlik yapacaktı ve çocuklarından Halime veya Can'ın da kendisine yardım edeceğini düşünüyordu. Halime ise bugün arkadaşlarıyla sözleşmişti ve evden çıkmak zorundaydı. O yüzden hem annesine hem de Can'a bu durumu anlatarak arkadaşlarıyla buluşmaya gitti. Böyle olunca Can ev işlerinde annesine yardım etti.
D) Yağmur ve Betül sınav hakkında sohbet ediyorlardı. Sınava çok az kalmıştı ve ikisi de ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Betül daha fazla deneme çözerlerse daha başarılı olacaklarından emindi. Yağmur ise daha fazla deneme çözmenin hem kafalarını karıştıracağını hem de zihinlerini yoracağını düşünüyordu.
E) Tarkan, kardeşinin okuma bayramına gitmek istiyordu ve bunun için öğretmeninden izin istedi. Öğretmeni Tarkan'a "Ancak ve ancak o gün annen gelirse izin veririm." dedi. Tarkan öğretmenine annesinin gelebileceğini çünkü kardeşinin okulunda olacağını söyledi. Öğretmeni yapabileceği bir şey olmadığını en azından babasının gelmesinin mümkün olabileceğini belirtti.

CEVAP ANAHTARI

Psikoloji Bilimini Tanıyalım

1. ADIM	1-E 11-D	2-E	3-C	4-B	5-C	6-C	7-D	8-D	9-D	10-E
2. ADIM	1-D 11-C	2-D 12-A	3-B	4-C	5-E	6-E	7-D	8-B	9-A	10-A
3. ADIM	1-B	2-C	3-E	4-C	5-E	6-C	7-C	8-C	9-D	10-A

Psikolojinin Temel Süreçleri

1. ADIM	1-E 11-B	2-B 12-A	3-B	4-D	5-E	6-A	7-D	8-E	9-B	10-D
2. ADIM	1-E 11-D	2-A 12-B	3-A	4-B	5-C	6-B	7-C	8-C	9-C	10-B
3. ADIM	1-A 11-D	2-E 12-E	3-B	4-A	5-A	6-A	7-C	8-B	9-C	10-B

Öğrenme, Bellek, Düşünme

1. ADIM	1-E 11-B	2-D 12-E	3-A	4-B	5-E	6-B	7-E	8-D	9-A	10-C
2. ADIM	1-B 11-D	2-C	3-A	4-E	5-B	6-C	7-D	8-B	9-D	10-A
3. ADIM	1-B	2-A	3-B	4-D	5-C	6-A	7-E	8-E		

Ruh Sağlığının Temelleri

1. ADIM	1-D 11-C	2-B 12-C	3-C	4-C	5-C	6-E	7-E	8-E	9-C	10-A
2. ADIM	1-C 11-A	2-C 12-B	3-A	4-E	5-E	6-C	7-D	8-D	9-B	10-C
3. ADIM	1-D 11-C	2-C 12-A	3-D	4-B	5-D	6-D	7-E	8-A	9-D	10-E

Sosyolojiye Giriş

1. ADIM	1-C 11-A	2-E 12-D	3-E	4-C	5-E	6-D	7-D	8-C	9-D	10-C
2. ADIM	1-B 11-A	2-B	3-E	4-C	5-D	6-A	7-E	8-C	9-B	10-E
3. ADIM	1-C	2-E	3-D	4-C	5-A	6-A	7-E	8-D	9-B	

Birey ve Toplum

1. ADIM	1-A 11-C	2-D	3-A	4-E	5-E	6-B	7-A	8-E	9-B	10-E
2. ADIM	1-B 11-C	2-A 12-B	3-C	4-A	5-A	6-E	7-E	8-C	9-A	10-D
3. ADIM	1-B	2-B	3-D	4-C	5-C	6-E	7-B	8-D	9-E	

Toplumsal Yapı

1. ADIM	1-A 11-D	2-E 12-D	3-B	4-B	5-D	6-B	7-A	8-C	9-B	10-D
2. ADIM	1-E	2-D	3-A	4-C	5-E	6-A	7-A	8-D	9-D	10-D
3. ADIM	1-D	2-A	3-B	4-D	5-D	6-B	7-D	8-D		

Toplumsal Değişme ve Gelişme

1. ADIM	1-C 11-B	2-D 12-E	3-A	4-D	5-A	6-C	7-B	8-C	9-C	10-C
2. ADIM	1-D 11-A	2-B 12-E	3-E	4-C	5-A	6-E	7-C	8-D	9-B	10-D
3. ADIM	1-C	2-B	3-E	4-D	5-E	6-E	7-C	8-A	9-E	10-B

Kültür

1. ADIM	1-C 11-B	2-D 12-C	3-E	4-E	5-D	6-C	7-E	8-B	9-D	10-B
2. ADIM	1-A 11-D	2-B 12-A	3-E	4-B	5-E	6-C	7-B	8-E	9-C	10-B
3. ADIM	1-B 11-D	2-D	3-E	4-E	5-D	6-D	7-C	8-D	9-A	10-A

Toplumsal Kurumlar

1. ADIM	1-B 11-E	2-A 12-C	3-A	4-B	5-B	6-E	7-C	8-E	9-E	10-D
2. ADIM	1-E 11-C	2-E 12-B	3-D	4-A	5-C	6-C	7-B	8-D	9-B	10-D
3. ADIM	1-E 11-D	2-D 12-A	3-D	4-E	5-D	6-B	7-C	8-A	9-B	10-E

Mantiğa Giriş

1. ADIM	1-E 11-E	2-C 12-D	3-E	4-A	5-E	6-B	7-D	8-E	9-D	10-C
2. ADIM	1-E 11-C	2-C 12-A	3-D	4-C	5-B	6-C	7-A	8-D	9-D	10-D
3. ADIM	1-D 11-D	2-D 12-A	3-D	4-C	5-C	6-A	7-B	8-B	9-B	10-B

Klasik Mantık

1. ADIM	1-E 11-A	2-D 12-A	3-B	4-A	5-A	6-D	7-B	8-A	9-B	10-A
2. ADIM	1-D 11-A	2-B 12-A	3-B	4-C	5-D	6-D	7-A	8-B	9-A	10-A
3. ADIM	1-E 11-D	2-E 12-D	3-C	4-D	5-B	6-A	7-E	8-A	9-B	10-A

Mantık ve Dil

1. ADIM	1-C 11-E	2-C 12-E	3-C	4-E	5-D	6-D	7-A	8-A	9-D	10-A
2. ADIM	1-E 11-E	2-A 12-C	3-E	4-B	5-D	6-B	7-E	8-C	9-D	10-E
3. ADIM	1-A 11-A	2-E 12-C	3-A	4-A	5-E	6-C	7-A	8-D	9-D	10-C

Sembolik Mantık

1. ADIM	1-C 11-D	2-C 12-A	3-E	4-B	5-B	6-D	7-B	8-D	9-E	10-B
2. ADIM	1-E 11-A	2-C 12-D	3-C	4-D	5-A	6-C	7-B	8-B	9-A	10-B
3. ADIM	1-E 11-B	2-B	3-C	4-B	5-E	6-A	7-E	8-A	9-B	10-E